

Marja-Liisa Hanhisalo ja Maria Isotalo

**Pienen yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnon
kehittämishanke**

Case: Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö

Liiketalouden koulutusohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalalan yksikkö

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimi

Tekijät: Marja-Liisa Hanhisalo ja Maria Isotalo

Työn nimi: Pienen yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnon kehittämishanke
Case: Lions Club Alajärvi / Järviseu tu ry

Ohjaaja: Annukka Astikainen

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 93

Liitteiden lukumäärä: 11

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Lions Club Alajärvi/Järviseu tu ry:n vuosittain vaihtuvalle rahastonhoitajalle työkaluja taloudenhoidon ja suunnittelun avuksi. Kehittämistyön lähtökohtana oli toimeksianto Lions Club Alajärvi/Järviseu tu ry:ltä.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössä käytettiin yhdistyslakia ja hyvää kirjanpitolakia sekä kirjanpitolakia ja -asetusta pienen kirjanpito velvollisen näkökulmasta katsottuna. Teoriaosassa perehdyttiin yleishyödyllisen yhdistyksen talouden keskeisiin kysymyksiin, jotka liittyvät toiminnan rahoitukseen, kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja verotukseen. Teoriaosa toimii johdantona ja tietoperustana varsinaiselle kehittämistyölle. Lähteinä käytettiin yhdistyslakia, kirjanpitolakia ja -asetusta, yhdistyksen erityispiirteistä kertovaa kirjallisuutta sekä Lions-liitto r.y:n omaa materiaalia.

Kehittämishankkeen tutkimusosion aineistoa kerättiin tekemällä puolistrukturoituja haastatteluja yhdistyksen toimihenkilöille opinnäytetyön eri vaiheissa sekä perehtymällä Lions Clubin erityispiirteisiin Lions-liitto r.y:n oman materiaalin avulla. Tausta-aineistoina käytettiin edellisten vuosien kirjanpitoaineistoja ja tilinpäätöksiä.

Kehittämistyön tuloksena syntyi työkalupakki, joka sisältää työkaluja LC Alajärvi/Järviseu tu ry:n talousarvion, kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimista varten. Työkalupakki sisältää LC Alajärven tarpeisiin räätälöidyn Tilitin -kirjanpito-ohjelman, talousarvio-ohjelman, tilitys- ja laskupohjia sekä ohjeita rahastonhoitajalle. Työkalupakki toimii myös uuden rahastonhoitajan perehdyttämisen apuvälineenä. Opinnäytetyön teoriaosuus toimii pienen yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnon yleisenä ohjeena. Empiirisessä osuudessa syvennyttiin kehittämishankkeessa huomioon otettaviin Lions Clubin talouden omiin erityispiirteisiin.

Asiasanat: yleishyödyllinen yhdistys, aatteellinen yhteisö, taloudenhoito, kirjanpito, pieni kirjanpito velvollinen, Lions Club

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Business School, School of Hospitality Management

Degree programme: Business Management

Specialisation: Accounting

Authors: Marja-Liisa Hanhisalo and Maria Isotalo

Title of thesis: A development project in a small non-profit association.

Supervisor: Annukka Astikainen

Year: 2011

Number of pages: 93

Number of appendices: 11

The aim of the thesis was to develop tools for the annually changing treasurer of Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry for the management of finances and financial planning. The development was based on a commission by the Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry.

As the theoretical framework of this thesis, we used the Association Act, the Sound Accounting Procedure and the Accountancy Act and Decree from the angle of view of a small accountable. The theory part focuses on the essential questions of a non-profit association's economy related to financing, bookkeeping, annual accounts, and taxation. The theoretical part serves as an introduction and the basis of knowledge for the actual development project. As the source of information, we used the legislation on accounting and associations, the literature about associations' specific characteristics, and the Lions Organization's own material.

The material for the development section was gathered up from conversations with staff members of the association at different stages of the thesis and by studying the Lions Club's specific characteristics based on the association's own material. As the background material of this thesis, we used the LC Alajärvi/Järviseutu Association's accounting material from previous years.

The development project resulted in a toolkit that includes tools for the LC Alajärvi/Järviseutu Association's budget, accounting and financial statements. The toolkit includes the Tilitin bookkeeping program tailored for the LC Alajärvi/Järviseutu Association's needs and a budgeting program, as well as templates for invoicing and accounts, and instructions for the treasurer. The toolkit also serves as a new treasurer's familiarization tool and the theoretical part as a small non-profit association's general guide in financial management, respectively. In the empirical part, went deeply into the specific characteristics of Lions Club finances to be considered in the development project.

Key words: non-profit association, non-profit community, accounting, management of finances, small accountable, Lions Club

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
1 JOHDANTO	5
2 AATTEELLINEN JA YLEISHYÖDYLLINEN YHDISTYS.....	8
2.1 Yhdistyksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö	8
2.2 Aatteellisuuden tunnusmerkkejä	10
2.3 Yleishyödyllisyyden tunnusmerkkejä.....	10
2.4 Rekisteröinnin vaikutukset	13
3 PIENEN YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TALOUDENHOIDOSTA.....	14
3.1 Yhdistyksen talousprosessi.....	14
3.2 Hyvä taloudenhoito	16
4 YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TOIMINNAN RAHOITUS JA SIIHEN LIITTYVIÄ VEROTUSKYSYMYKSIÄ.....	21
4.1 Yleishyödyllisen yhdistyksen henkilökohtaiset tulot.....	22
4.2 Yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotulot	24
4.2.1 Milloin on kyse elinkeinotoiminnasta?	24
4.2.2 Verovapaa varainhankinta eli elinkeinotulokäsitteen ulkopuolelle suljetut tulot.....	25
4.3 Yleishyödyllisen yhdistyksen kiinteistötulot	28
4.4 Rahankeräykset	29
4.5 Talkootyö	30
4.6 Yleishyödyllinen yhdistys arvonlisäverovelvollisena.....	31
5 PIENEN YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS.....	35
5.1 Kirjanpidon ja tilinpäätöksen yleisiä periaatteita	35
5.2 Pieni kirjanpitovelvollinen	39
5.3 Yhdistyksen tuloslaskelma	40
5.3.1 Varsinainen toiminta	41
5.3.2 Varainhankinta.....	43

5.3.3 Sijoitus- ja rahoitustoiminta	44
5.3.4 Sijoitus- ja rahoitustoiminnan jälkeen esitettävät erät	45
5.4 Yhdistyksen tase	46
5.4.1 Taseen vastaavaa.....	48
5.4.2 Taseen vastattavaa.....	51
5.5 Kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityispiirteitä.....	54
5.5.1 Rahastot.....	54
5.5.2 Avustukset ja lahjoitukset.....	56
5.5.3 Jäsenmaksut.....	58
5.6 Tilinpäätöksen liitetiedot.....	58
5.7 Toimintakertomus.....	59
5.8 Tilin-/toiminnantarkastus	59
6 LC ALAJÄRVI/JÄRVISEUTU RY:N TALOUSHALLINNON	
KEHITTÄMISHANKE	64
6.1 Lions Club Alajärvi/Järviseu tu ry	64
6.2 Lionsklubin rahastonhoitajan tehtäviä	65
6.3 Lionsklubin toiminnanalat ja erityispiirteet	65
6.4 Kehittämistyön prosessi ja tavoitteet	72
6.5 Kehittämistyön käytännön toteuttaminen	74
6.5.1 Kirjanpito-ohjelman valinta ja räätälöinti LC Alajärvi/Järviseu tu ry:n tarpeisiin.....	75
6.5.2 Talousarvio-ohjelman laatiminen	80
6.5.3 Työkalupakki	81
7 KEHITTÄMISHANKKEEN TULOKSIA	83
8 YHTEENVETO.....	86
LÄHTEET	88
LIITTEET	93

1 JOHDANTO

Taloushallinnon suhteen yhdistykset voivat olla hyvinkin erilaisessa asemassa niin talouden laajuuden kuin resurssienkin suhteen. Pienenkin yhdistyksen rahastonhoitajan työ on vastuullista ja haasteellista, koska yhdistysten välisistä eroista huolimatta niitä kaikkia koskee sama kirjanpito- ja verolainsäädäntö. Yhdistyksen taloudenhoitoon liittyvät asiat ovat usein monimutkaisia ja niistä selviytyminen voi omin voimin olla vaikeaa varsinkin pienessä yhdistyksessä, jossa ei ole useinkaan riittävästi tietoa kirjanpitoon, talouden suunnitteluun ja verotukseen liittyvistä asioista.

LC Alajärvi/Järviseu tu ry on pieni yleishyödyllinen yhdistys, jonka toiminnan tavoitteena ei ole voiton tavoittelu vaan varojen kerääminen hyväntekeväisyystarkoituksiin. Pääosa yhdistyksen varoista tulee yhdistyksen ulkopuolisilta tahoilta. On tärkeää, että yhdistyksen taloudenhoito, sisäinen valvonta ja tilintarkastus hoidetaan luotettavasti ja asianmukaisesti, jotta sekä yleisön että lahjoitusten ja avustusten myöntäjien luottamus yhdistyksen toimintaan säilyy. Yhdistyksen jäsenet toimivat vapaaehtoisperiaatteella eikä yhdistys maksa palkkioita toimihenkilöille. Yhdistyksen rahastonhoitaja ei ole useinkaan taloudenhoidon ammattilainen ja tehtävät voivat olla siksi haastavia.

Opinnäytetyön aiheen saimme toimeksiantona LC Alajärvi/Järviseu tu ry:ltä. Toimeksiantoon kuului laatia yhdistykselle konkreettisia työkaluja rahastonhoitajan osaamisen ja uuden rahastonhoitajan perehdyttämisen tueksi. LC Alajärvi/Järviseu du n ry:n rahastonhoitaja vaihtuu vuosittain. Lionspiiri järjestää uusille rahastonhoitajille koulutuksen, jonka tavoitteena on selvittää tehtävän tärkeys, tehtävään kuuluva byrokratia ja sitouttaa tehtävään, mutta konkreettinen perehdyttäminen jää edellisen rahastonhoitajan vastuulle. Koska rahastonhoitaja vaihtuu joka vuosi, voi yhdistyksen taloushallinnon osaaminen vaihdella suuresti.

Nykyisen rahastonhoitajan aloittaessa tehtäväänsä hän koki vaikeaksi hahmottaa yhdistyksen varsinaisten toiminnanalojen eli aktiviteettien ja klubitoiminnan sekä varainhankinnan rahaliikennettä. Samasta syystä myös talousarvion laatiminen koettiin hankalaksi. Opinnäytetyön toimeksianto koski näiden ongelmien ratkaise-

miseksi laadittavia ohjeita ja konkreettisia työkaluja talousarvion, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemiseen. Budjetoinnin avuksi toivottiin selkeää talousarvio-ohjelmaa excel-pohjaisena. Kirjanpitoa ja tilinpäätöstä varten haluttiin selkeä, yksinkertainen ohjelma. Lisäksi työkalupakkiin toivottiin laskupohjia sekä klubitoiminnan että aktiviteettien tarpeisiin. Koska rahastonhoitaja vaihtuu vuosittain, työkalujen tulee olla joustavasti rahastonhoitajalta toiselle siirrettäviä ja helppokäyttöisiä. Työkalupakki, johon on koottu ohjeita ja ohjelmia, voi toimia myös uuden rahastonhoitajan perehdyttämisen apuna. Työkalupakkiin voi kulloinkin toimiva rahastonhoitaja kerätä myös ns. hiljaista tietoa, joka näin siirtyy seuraaville rahastonhoitajille.

LC Alajärvi/Järviseu tu ry on pieni yhdistys, jonka johdosta olemme tässä opinnäytetyössä ottaneet keskeiseksi näkökulmaksi pienen kirjanpito velvollisen näkökulman. Teoriaosan tutkimusongelmana on selvittää pienen yleishyödyllisen yhdistyksen taloudenhoitoa, varainhankintaa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä. Mukaan on otettu myös liiketoiminnan muodossa tapahtuvan varainhankinnan tunnuspiirteitä ja verotuskohtelua.

Teoriaosan toisessa luvussa on määritelty yhdistyksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö sekä aatteellisuuden ja yleishyödyllisyyden tunnusmerkkejä ja kolmannessa luvussa on käsitelty pienen yleishyödyllisen yhdistyksen talousprosessia ja hyvän talouden hoidon tunnusmerkkejä. Luku toimii johdatteluna varsinaiseen kirjanpito- ja tilinpäätösosioon.

Koska yleishyödyllisyys on määritelty tuloverolaissa, neljännessä luvussa on käsitelty yleishyödyllisen toiminnan rahoitusta verotuksen näkökulmasta. Yhdistyksen varainhankintaan liittyy usein elinkeinotoiminnan tunnuspiirteitä. Rajanveto elinkeinotoiminnan ja yleishyödylliselle yhdistykselle verovapaiden tulojen välillä on usein vaikeaa ja tämän vuoksi olemme katsoneet tärkeäksi ottaa tähän lukuun mukaan myös elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä ja arvonn lisäverotusta.

Viidennessä luvussa keskitytään pienen yleishyödyllisen yhdistyksen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Ensin on käsitelty yleisiä periaatteita, koska myös pientä yhdistystä koskevat kirjanpidon ja tilinpäätöksen yleiset periaatteet ja hyvä kirjanpito-

pa. Luvussa on käsitelty tuloslaskelman ja taseen erien sisältöä yhdistyksen näkökulmasta. Mukaan on otettu myös yhdistyksen kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityispiirteitä. Uudistetun tilintarkastuslain vuoksi tilintarkastusta on käsitelty melko laajasti yhdistyksen näkökulmasta.

Case-osassa sovelletaan teoriaa käytäntöön. Opinnäytetyön teoriaosuus toimii samalla LC Alajärvi/Järviseutu ry:n rahastonhoitajan osaamisen tukena ja on liitetty työkalupakin yleiseksi ohjeistukseksi.

LC Alajärvi/Järviseutu ry:stä käytetään jäljempänä nimitystä LC Alajärvi.

2 AATTEELLINEN JA YLEISHYÖDYLLINEN YHDISTYS

2.1 Yhdistyksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Yhdistyslain (26.5.1989/503, 1§) mukaan yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen.

Yhdistymisvapaus kuuluu Suomessa perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Suomen perustuslain (11.6.1999/731, 13§) mukaan yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Yhdistymisvapautta turvaa perustuslain lisäksi Euroopan neuvoston yleissopimus Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi ja YK:n kansainvälinen yleissopimus. Myös tasa-arvolaille ja yhdenvertaisuuslailla on yhteyksiä yhdistymisvapauteen. Ketään ei saa esimerkiksi syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, uskonnon, vakaumuksen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Halila & Tarasti 2006, 40—64.)

Yhdistymisvapauteen kuuluu oikeus edeltäpäin lupaa hankkimatta perustaa yhdistys. Tämä säännös koskee sekä rekisteröityjä että rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Säännös ei estä asettamasta yhdistyksen oikeuskelpoisuuden edellytykseksi rekisteröintiä siihen liittyvine vaatimukseen. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen on rekisteröidyttävä lain vaatimusten täytyttyä eikä rekisteröinti saa riippua viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. (Halila & Tarasti 2006, 43.)

Yhdistymisvapauden sisältöön kuuluu myös oikeus vapaasti liittyä yhdistykseen julkisen vallan sitä estämättä. Sekä yhdistykseen perustettaessa liittyneet että siihen myöhemmin liittyneet jäsenet ovat samanarvoisia. Jäsenyyden syntyminen edellyttää jäsenyyttä hakevalta nimenomaista tahdonilmaisua ja yhdistyksen puolelta vastaavasti jäseneksi hyväksymistä. (L 26.5.1989/503.) Yhdistystä ei siis voi pakottaa ottamaan ketään jäsenekseen. Positiiviseen yhdistymisvapauteen kuuluu, että henkilö voi pyrkiä vain niiden yhdistysten jäseneksi, joihin hänellä on mahdollisuus kuulua. Tästä oikeudesta ei voida luopua sopimus- eikä muilla järjes-

telyillä. Esimerkiksi työntekijä ei voi sitoutua työsuhteen alkaessa olemaan liittymättä poliittiseen puolueeseen tai palkansaajajärjestöön. (Halila & Tarasti 2006, 44.) Negatiiviseen yhdistymisvapauteen puolestaan sisältyy oikeus olla vapaasti kuulumatta tai liittymättä yhdistyksiin sekä erota vapaasti yhdistyksistä. Ketään ei voida velvoittaa pysymään yhdistyksen jäsenenä ja tukemaan yhdistyksen toimintaa, jos hän ei enää sitä halua. (Halila & Tarasti 2006, 46—47.)

Vierroksen (2010, 26—27) mukaan yhdistykset jaetaan toiminnan tarkoituksen mukaan aatteellisiin ja taloudellisiin yhdistyksiin. Näistä yleishyödyllisiä yhdistyksiä voivat olla aatteelliset yhdistykset ja niihin sovelletaan yhdistyslakia. Laissa säännellään millaista taloudellista toimintaa aatteelliset yhdistykset voivat harjoittaa. Yhdistyslaki ei koske yhteisöä, jonka tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen jäsenilleen tai jonka toiminnan laatu on muuten pääasiassa taloudellinen. Yhdistyslakia ei sovelleta myöskään yhteisöön, joka on lailla tai asetuksella säädetty erityistä tarkoitusta varten ellei yhdistyslain soveltamisesta kyseiseen yhdistykseen ole erikseen säädetty. Tällaisista yhdistyksistä esimerkkinä voidaan mainita Suomen asianajajaliitto sekä paliskunnat.

Perustuslaki (11.6.1999/731) takaa myös ns. yhdistysautonomian eli yhdistyksen sisäisen toimintavapauden. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että yhdistyksellä on oikeus laatia itse omat sääntönsä yhdistyslain puitteissa ja käyttää päätösvaltaa yhdistyksen asioissa viranomaisten siihen puuttumatta. Mikään julkinen taho ei voi määrätä asiakysymyksissä yhdistyksen päätöksen sisältöä. Yhdistyksellä ei ole myöskään yleistä velvollisuutta antaa toiminnastaan tietoa ulkopuolisille esim. viranomaisille. Autonomiaan kuuluu myös jäsenten oikeus purkaa yhdistys koska tahansa. (Perälä ym. 2008, 12.)

Yhdistyslain (26.5.1989/503, 5§) mukaan yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on sen säännöissä määrätty tai joka liittyy muuten välittömästi yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen. Toiminnan tulee olla taloudellisesti vähäarvoista. Halilan ja Tarastin (2006, 81—82) mukaan aatteellinen yhdistys saa harjoittaa elinkeinoa ja ansiotoimintaa aatteellisen tarkoituksensa tukemiseksi kunhan toiminta ei tätä kautta muutu pääasiallisesti taloudelliseksi. Yhdistys ei saa milloinkaan jakaa tulostaan voittoa, osinkoina eikä ylijäämänä jäse-

nilleen eikä jäsenillä ole yhdistyksestä erotessaankaan oikeutta vaatia osuuttaan yhdistyksen varoista.

Aatteellista yhdistystoimintaa voivat harjoittaa sekä rekisteröidyt että rekisteröimättömät yhdistykset. Molemmista säädetään yhdistyslaissa. Vain rekisteröidyt yhdistykset ovat oikeuskelpoisia. Rekisteröimättömistä yhdistyksistä on erikseen säädökset yhdistyslaissa. (Halila & Tarasti 2006, 25.)

2.2 Aatteellisuuden tunnusmerkkejä

Aatteellisen yhdistyksen saa perustaa yhdistyslain (26.5.1989/503, 1§) mukaan vain jonkin tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Aatteellisella yhdistyksellä tarkoitetaan useiden henkilöiden tai oikeuskelpoisten yhteisöjen yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteuttamista varten perustamaa, pysyväksi aiottua yhteenliittymää. Yhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään kolme jäseneksi liittyvää.

Yhdistyslain (26.5.1989/503, 2§) mukaan yhdistykset ovat aatteellisia, jos niiden tarkoitus ei ole voiton tai taloudellisen hyödyn tavoittelu niiden jäsenille ja jos niiden toiminta ei ole pääasiassa taloudellista laatua. Aatteellisuus voi tarkoittaa esim. hyväntekeväisyyttä, jonkin aatesuunnan edistämistä tai jonkin ryhmän etujen valvontaa (Halila & Tarasti, 69). Lainsäädännöllä on turvattu myös ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Aatteelliset yhdistykset ovat yleensä yleishyödyllisiä. (Perälä & Perälä 2006, 20.)

2.3 Yleishyödyllisyyden tunnusmerkkejä

Yleishyödyllisen yhdistyksen tunnusmerkkejä ei ole määritelty yhdistyslaissa vaan tuloverolaissa (30.12.1992/1535, 22§). Yleishyödyllisyyden määritelmä tuloverolaissa on melko väljä ja siksi oikeuskäytännöllä on vahva merkitys arvioitaessa onko yhdistys yleishyödyllinen vai ei. Verohallinnon ohjeen (Dnro 384/349/2007, 6) mukaan yleishyödyllisen yhteisön toiminnan on oltava tosiasiallisesti hyödyllistä ja yleistä.

Vierros toteaa (2010, 115) yhdistyksen yleishyödyllisen statuksen edellyttävän sen sääntöjen olevan yleishyödylliset. Kuitenkaan yleishyödyllisyyden saavuttamiseen ja säilyttämiseen ei riitä se, mitä yhdistyksen säännöissä sanotaan, vaan ratkaisevaa on yhteisön tosiasiallinen toiminta. Yhteisö voi menettää yleishyödyllisyysstatuksensa, jos sen toiminta muuttuu elinkeinotoiminnaksi. Yleishyödyllinen yhdistys voi olla saamistaan tuloista joko kokonaan tai osittain verovapaa riippuen tulojen koostumuksesta, kun puolestaan ei-yleishyödyllinen yhdistys on lähtökohtaisesti verovelvollinen kaikista tuloistaan (Myrsky 2004, 41).

Yhteisö on tuloverolain (30.12.1992/1535, 22§) mukaan yleishyödyllinen, jos

- se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkissä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;
- sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin;
- se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvi-tyksenä.

Kaikkien tuloverolain 22§:ssä luettujen edellytysten tulee täytyä yhtäaikaaisesti. Oikeusministeriön mietinnön (Kansalaisyhteiskunnan [viitattu 30.3.2011]) "Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset" mukaan yhteisön tulee toimia yksinomaan ja välittömästi yhteiseksi hyväksi. Lain mukaan pääasiallinen toiminta yleiseksi hyväksi ei riitä vaan toiminnan täytyy kohdistua yksinomaan kyseisen yleisen hyvän tuottamiseen eikä se voi olla vain toiminnan sivutarkoitus. Yhteisön täytyy myös toimia välittömästi yleiseksi hyväksi. Välillinen toiminta yleiseksi hyväksi ei siis riitä, vaan yhteisön on itse toimittava yleiseksi hyväksi eikä tehtävä sitä muiden kautta esim. luovuttamalla tuotto yleishyödylliseen tarkoitukseen. Mietinnön mukaan yhteisön sääntöjen on täytettävä em. edellytykset ja sen tosiasiallisen toiminnan tulee vastata sääntöjen mukaista tarkoitusta.

Yleishyödyllisen yhdistyksen toiminta täytyy suuntautua tosiasiallisesti ulospäin eikä vain rajoitettuun henkilöpiiriin kuten esim. tietyn perheen, suvun tai keskisuur- ren yrityksen suljettuun piiriin. Lähtökohtaisesti yleishyödyllisen yhdistyksen jäse- neksi pääsyn edellytykset eivät saa olla liian tiukasti rajoitettuja vaan toiminta pitää

pyrkii pitämään avoimena kaikille tai ainakin suurelle joukolle. Pieni jäsenmäärä ei kuitenkaan estä yhdistystä olemasta yleishyödyllinen, jos toiminta suuntautuu tosiasiallisesti ulospäin ja yhdistys on avoin kaikille eikä sen jäsenyyttä pyritä rajoittamaan. (Verotusohje yleishyödyllisille [viitattu 3.2.2011].)

Yleishyödylliset yhdistykset tarvitsevat toimintansa takaamiseksi ja yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseksi tuloja. Yhdistys on yleishyödyllinen, jos se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle minkäänlaista taloudellista etua. Oikeusministeriön mietinnön mukaan käytännössä jo mahdollisuus osingon tai voitto-osuuden jakamiseen on este yleishyödyllisyydelle. (Kansalaisyhteiskunnan [viitattu 28.4.2011].) Voitonjakomahdollisuus tulisikin yleishyödyllisyyden varmistamiseksi sulkea pois jo yhdistyksen säännöissä (Myrsky 2004, 67).

Tyypillisiä yleishyödyllisiä yhteisöjä ovat vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvat harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävät aatteelliset yhdistykset, puolueyhdistykset sekä ammatti- ja edunvalvontajärjestöt (Perälä & Perälä 2006, 27).

Oikeusministeriön mietinnön (Kansalaisyhteiskunnan [viitattu 30.4.2011]) mukaan:

Yleishyödyllinen asema merkitsee sitä, että yhteiskunta katsoo toimijan tekevän koko yhteiskuntaa tai sen osaa hyödyttävää työtä, minkä seurauksena se ansaitsee yhteiskunnan tuen. Tuki on suurimpien järjestöjen ja monien pienempienkin kohdalla suoraa rahallista avustusta, mutta suurimman osan yhdistyksistä kohdalla tuki annetaan yksinomaan verovapauden muodossa.

Yleishyödyllisyyden edellytysten täyttymisen arviointi tehdään verovuosittain kokonaisarviointin perusteella eli yleishyödyllisyyden edellytysten tulee täytyä jokaisena toimintavuonna erikseen. Ratkaisussa otetaan huomioon yhteisön toiminta useamman vuoden ajalta, ratkaisua ei siis tehdä verovelvollisen vahingoksi yhden vuoden tietojen perusteella. Yhteisön toiminnassa tulee tapahtua olennaisia muutoksia, että sen status muuttuu ei-yleishyödylliseksi. (Talari 2010, 16.)

2.4 Rekisteröinnin vaikutukset

Yhdistys rekisteröidään tekemällä perusilmoitus Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin (A 26.5.1989/506). Yhdistys saa rekisteröinnillä oikeuskelpoisuuden (Tomperi 2007, 123). Yhdistys vastaa oikeushenkilönä itse velvoitteistaan. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen sitoumuksista. Hallituksen jäsenet ovat kuitenkin henkilökohtaisesti vastuussa tahallista tai törkeän tuottamuksellisista laiminlyönneistään tai virheistään. Näistä seuraa vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan. Rekisteröity yhdistys voi tehdä sitoumuksia ja sopimuksia ja asioida tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa, omistaa kiinteää omaisuutta ja tehdä kauppvoja. Se voi myös ottaa vastaan lahjoituksia ja olla jäsenenä toisessa yhdistyksessä tai osakkeenomistajana osakeyhtiössä. Rekisteröity yhdistys voi järjestää julkisia huvitilaisuuksia, arpajaisia ja yleisiä rahankeräyksiä. Rekisteröidyn yhdistyksen tulee noudattaa yhdistyslakia, kirjanpitolakia, tilintarkastuslakia ja muuta lainsäädäntöä. Toiminnan tulee olla järjestäytyntä ja noudattaa yhdistyksen sääntöjä. Rekisteröidyllä yhdistyksellä tulee olla hallitus, tilintarkastajat, huolellisesti hoidettu kirjanpito ja sääntömääräiset kokoukset. (Rekisteröinnillä yhdistys [viitattu 28.4.2011].)

Rekisteröimätön yhdistys ei ole verotuksen näkökulmasta yhteisö vaan yhtymä. Tämä tarkoittaa sitä, että se ei ole tuloverotuksessa erillinen verovelvollinen, vaan rekisteröimättömän yhdistyksen tulo jaetaan yhdistyksen jäsenille ja verotetaan jäsenien muiden tulojen kanssa. Koska rekisteröimätöntä yhdistystä ei määritellä verotuksessa yhteisöksi, ei se voi myöskään olla yleishyödyllinen. (Talari 2010, 11—12.)

3 PIENEN YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TALOUDENHOIDOSTA

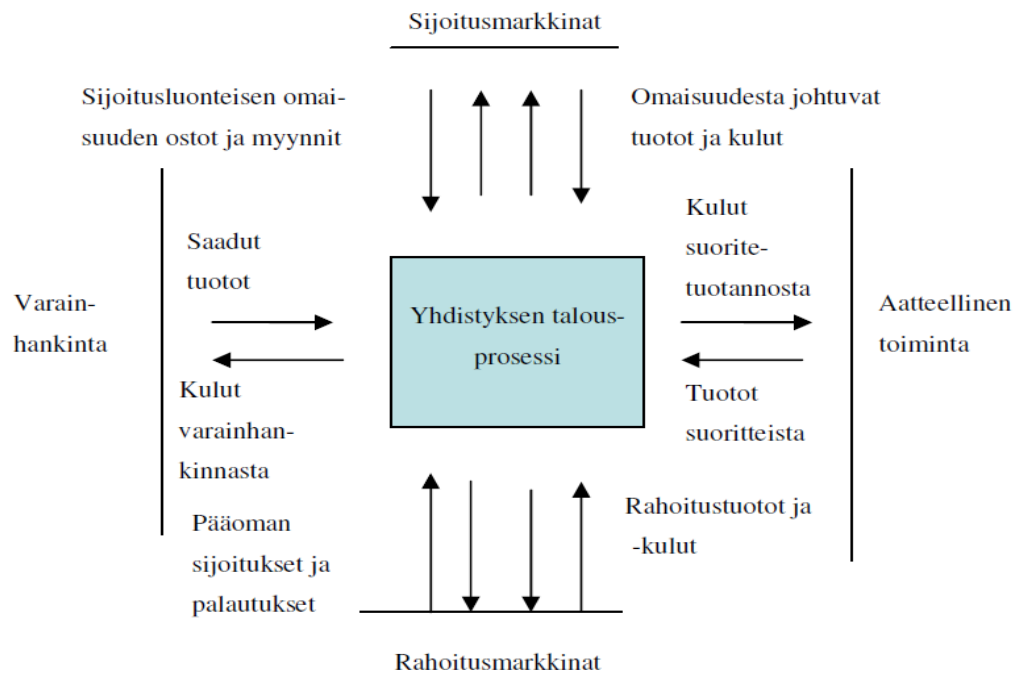
3.1 Yhdistyksen talousprosessi

Yhdistyksen talousprosessi koostuu reaali- ja rahaprosessista. Reaaliprosessi kuvaa reaalivirtaa eli tuotannontekijöiden ja tuotteiden vastaanottamista ja luovuttamista. Rahaprosessi kuvaa reaali-prosessin aikaansaamia rahavirtoja ja pääoman lisäyksiä ja vähennyksiä. Rahaprosessia kuvaa yhdistyksen kirjanpito, jossa seurataan tuloja, menoja ja rahoitustapahtumia. (Perälä & Perälä 2006, 31—33.)

Perälän ja Perälän (2006, 31) mukaan aatteelliselle yhdistykselle syntyy juoksevasti tuloja ja menoja:

- varsinaisesta aatteellisesta toiminnasta
- sijoitustoiminnasta
- varainhankinnasta
- koroista ja muista rahoitustuloista ja -menoista
- yleisavustuksista

Yhdistyksen talousprosessia voidaan kuvata alla olevan kaavion mukaisesti. Yhdistyksen tuloslaskelman rakenne perustuu kaavion mukaiseen jakoon eli varsinaiseen toimintaan, varainhankintaan, sijoitus- ja rahoitustoimintaan.

Kuvio 1: Yhdistyksen talousprosessi (Yhtälö [viitattu 15.11.2010]).

Nurmisen (1994, 25—26) mukaan aatteellisen yhteisön talousprosessi poikkeaa yrityksen talousprosessista. Yritys uhraa menoja tulonhankkimistarkoituksessa tavoitteenaan voiton saavuttaminen, kun taas aatteellisen yhdistyksen tarkoituksena on aatteellisen toiminnan toteuttaminen eli aatteellisten suoritteiden tuottaminen yhdistyksen varsinaisena toimintana. Aatteellinen yhdistys hankkii tuloja, jotka se uhraa menoina tuottaakseen säännöissään määrättyjä suoritteita.

AATTEELLINEN YHDISTYS

TULO hankkii tuloja
MENO suorittaa menoja
SUORITE tuottaakseen suoritteita

YRITYS

MENO suorittaa menoja
SUORITE tuottaa suoritteita
TULO saadakse tuloja

Kuvio 2: Aatteellisen yhdistyksen ja yrityksen talousprosessien ero.

Yritysten ja yleishyödyllisen yhdistyksen toiminta-ajatukset poikkeavat toisistaan ja tästä johtuu näiden tuloslaskelmien erilainen rakenne. Aatteellisen yhdistyksen varsinaisen toiminnan tuotot eivät yleensä riitä kattamaan sen menoja; kulut ovat tuloja suuremmat ja näin syntyneitä vajeita eli kulujäämää on katettava muusta toiminnasta saatavilla tuloilla. Talouden seuranta varten on kuitenkin erotettava varsinaisesta toiminnasta aiheutuneet menot ja tulot muusta toiminnasta johtuneista menoista ja tuloista. Kulujäämää voidaan kattaa sijoitustoiminnalla ja varainhankinnalla. Yhdistys voi saada varsinaisen toiminnan kulujen kattamiseksi myös vastikkeetonta tukea eli yleisavustuksia. Rahaa voidaan hankkia myös pääomamarkkinoilta eli ottamalla velkaa. Käytännössä vieraaseen pääomaan turvaututaan yhdistyksissä melko harvoin. Jäsenmaksut ja/tai palvelumaksut pyritään määrittelemään siten, että niillä pystytään kattamaan toiminnan menot. Varsinaisen toiminnan suoritteista perittävä vastike pyritään pitämään mahdollisimman pienenä tai suoritteita luovutetaan vastikkeetta. (Perälä & Perälä 2006, 31—32.)

Aatteellisen yhdistyksen toiminnan tuloksellisuuden mittarina ei käytetä tilikauden tulosta, vaan sitä miten hyvin, taloudellisesti ja tehokkaasti se on aatteellisen tehtävänsä toteuttanut (Tomperi 2007, 124). Aatteellisenkin yhdistyksen tehtävät täytyy hoitaa mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Tulojen on oltava pitkällä aikavälillä menoja suuremmat.

3.2 Hyvä taloudenhoito

Koska aatteelliset yhdistykset usein rahoittavat toimintaansa yhdistyksen ulkopuolelta eri varainhankintalähteistä hankittavilla varoilla kuten esim. julkisilla keräyksillä, lahjoituksilla ja avustuksilla, on tärkeää, että sekä yleisön että lahjoitusten ja avustusten myöntäjien luottamus yhdistyksen toimintaan ja rahastonhoitajaan säilyy. Perälä ym. (2008, 43) toteaaakin, että taloudenhoitoon liittyvät asiat, sisäinen valvonta sekä tilintarkastus täytyy olla luotettavasti ja asianmukaisesti järjestetty. Sidosryhmille annettavan informaation tärkeyttä ja raportoinnin avoimuutta on korostettu viime vuosina puheenaiheeksi nousseiden väärinkäytösten vuoksi. Perälän ja Perälän (2006, 32—33) mukaan informaation ja raportoinnin pitää olla avointa, tarkkaa ja läpinäkyvää. Yhdistyksen taloudesta informoiminen tapahtuu kirjan-

pidon perusteella laadittavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen avulla. Yhdistykset voivat laatia myös vuosikertomuksen, jossa tilinpäätöstietojen lisäksi selvitetään aatteellisen toiminnan luonnetta, miten toiminta on rahoitettu ja miten yhdistykselle lahjoituksina tai jäsenmaksuina kertyneet varat ovat edistäneet aatteellisia päämääriä.

Yhdistyksen taloudenhoito sisältää samanlaisia tehtäviä kuin yrityksenkin taloudenhoito. Yhdistyksen toimintaa ja rahoitusta suunnitellaan etukäteen, taloussuunnitelmia valvotaan ja toteutetaan ja mahdollista omaisuutta hoidetaan. Yhdistyksen hallituksen on yhdistyslain (26.5.1989/503, 35§) mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita lain, sääntöjen ja yhdistyksen päätösten mukaisesti ja huolehdittava kirjanpidon lainmukaisuudesta sekä varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Hallitus on viime kädessä vastuussa ja valvoo sekä koordinoi taloudenhoitoa. Hallitus vastaa myös talousarvion ja tilinpäätöksen valmistelusta ja toteutuksesta. Koska hallitus vastaa yhdistyksen taloudesta, se myös allekirjoittaa tilinpäätöksen. Hallitus tarvitsee päätöksenteon tueksi informaatiota, jota kirjanpito tuottaa. (Perälä & Perälä 2006, 358.)

Rahastonhoitaja vastaa yhdistyksen taloushallinnon hoitamisesta lain, yhdistyksen sääntöjen ja hallituksen päätösten mukaisesti. Rahastonhoitajaa koskevat samantyyppiset vastuut kuin muitakin yhdistyksen luottamushenkilöitä: parlamentaarinen vastuu, rikosoikeudellinen vastuu ja vahingonkorvausvastuu. (Kuusiola 2002, 88.) Talouden asianmukainen hoitaminen vaatii yhdistyksen rahastonhoitajalta sekä kirjanpitoa ohjaavien lakien ja asetusten että hyvän kirjanpitotavan osaamista. Loimu (2010, 191) suosittelee, että yhdistyksen rahastonhoitajaksi tulee löytää tarkka henkilö, jolla on aikaa ja halua ja riittävästi taloushallinnon osaamista. Jos tällaista henkilöä ei jäsenistä tai hallituksesta löydy, on parempi hankkia rahastonhoitaja yhdistyksen ulkopuolelta.

Loimun (2005, 60—61) mukaan rahastonhoitajan tehtäviin kuuluu esimerkiksi:

- maksuliikenteen hoitaminen
- yhdistyksen käteiskassasta huolehtiminen, kassakirjanpito

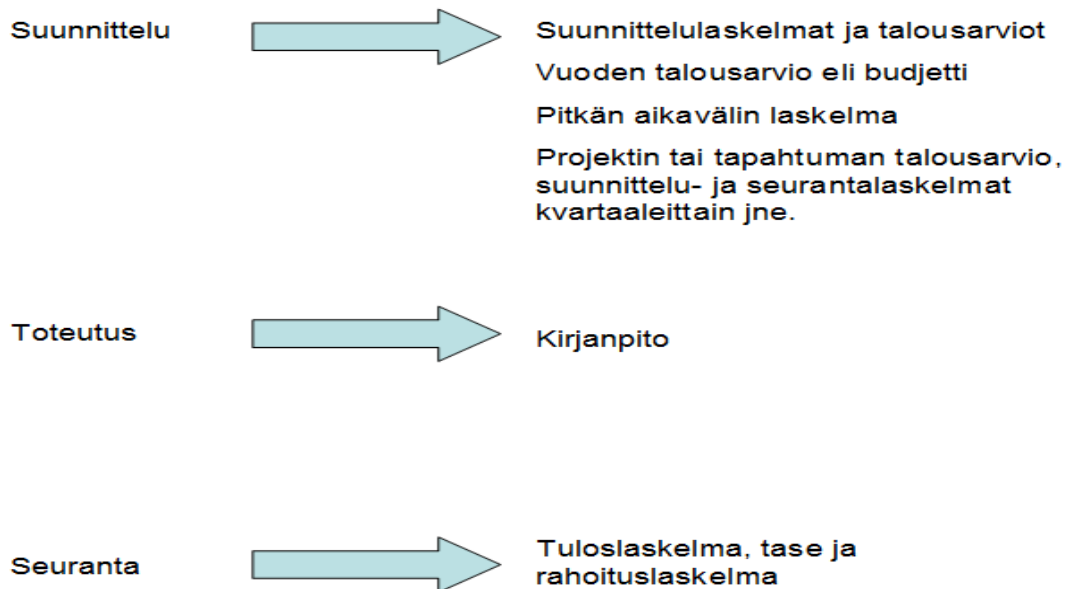
- kirjanpidon hoitaminen: kirjanpitomerkinnot, tositteista huolehtiminen, dokumentointi ja arkistointi
- tilinpäätöksen laatiminen
- talousarvion seuraaminen ja tiedottaminen hallitukselle

Loimun (2010, 192) mukaan rahastonhoitajan tulee myös huolehtia, että hallitus tekee ja kirjaa pöytäkirjaan kaikki yhdistyksen taloutta koskevat päätökset. Lisäksi rahastonhoitaja avustaa hallitusta talouden suunnittelussa ja veroilmoituksen laatimisessa sekä valvoo jäsenmaksujen kertymistä ja perimistä (Loimu 2005, 58).

Yhdistyksen taloudenhoidossa on tärkeää, että kaikki rahaliikenne voidaan todentaa: kaikki tulot ja menot on merkittävä kirjanpitoon. Joka tapahtumasta on oltava olemassa kuitti tai muu tosite ja ne on säilytettävä huolellisesti arkistoituna mapissa aikajärjestyksessä. Tulot ja menot suoritetaan yhdistyksen pankkitileiltä ja pankkitilien käyttöoikeuksista sovitaan jo yhdistystä perustettaessa. Kaikkien menojen tulee perustua hallituksen päätöksiin. Hallituksen tulee olla aina ajan tasalla yhdistyksen taloudellisesta tilanteesta. (Loimu 2010, 108—110.) Hallitus voi delegoida toimivaltaansa kuuluvia rutiiniasioita nimetyille toimihenkilölle esim. rahastonhoitajalle ja samalla sen on kiinnitettävä huomiota ns. vaarallisiin työyhdistelmiin ja toteutettava talousasioista vastaavien henkilöiden työnjako siten, että väärinkäytösten mahdollisuus minimoituu. Vaarallisia työyhdistelmiä ovat esim. kassanhoito ja pankkitilien hoito, varastonhoito ja varastokirjanpito sekä palkanlaskenta ja palkanmaksu. (Loimu 2010, 176.) Usein varsinkin isommissa yhdistyksissä on tarpeen laatia taloussääntö, jossa vastuunjako talousasioissa määritellään tarkemmin (Loimu 2005, 59).

Yhdistyksen rahastonhoitajan vaihtuessa on tärkeää huolehtia, että uusi henkilö perehdytetään hyvin tehtäväänsä. Hallituksen tulee tehdä päätös tilinkäyttö- ja nimenkirjoitusoikeuksien muuttamisesta. Vanhat oikeudet lakkautetaan ja uudet myönnetään. Nimenkirjoittajan muutos ilmoitetaan yhdistysrekisteriin. Tositeaineisto ja muut asiakirjat siirretään uudelle rahastonhoitajalle. Tärkeää on saattaa kirjanpito ajan tasalle ja täsmäyttää pankkitilien saldot ja käteiskassa. (Paasolainen 2007, 40—41.)

Yhdistyksen taloutta tulee suunnitella ja seurata. Talousasiat kulkevat mukana toiminnan suunnittelussa, päätöksenteossa, toiminnassa ja myöhemmin seurannassa.

Kuvio 3: Talouden suunnittelua ja seurantaa (Yhdistystoiminnan avaimet, [viitattu 15.1.2011]).

Yhdistyksen talouden suunnittelu alkaa toimintasuunnitelman ja talousarvion laatimisesta. Suunnitelmien lähtökohtana ovat yhdistyksen säännöt, toiminta-ajatus ja toiminnalle asetetut tavoitteet. Tavoitteiden asettaminen on hallituksen tärkeimpiä tehtäviä. Toimintasuunnitelmaksi kutsutaan seuraavalle tilikaudelle tehtyä suunnitelmaa yhdistyksen toiminnasta. Toimintakertomus on raportti toimintasuunnitelman toteutumisesta. Talousarvio on laskelma siitä, mitä toimintasuunnitelmassa esitettyjen toimintojen arvioidaan maksavan ja siitä, miten toiminnan rahoitus suunnitellaan hoidettavan. (Perälä & Perälä 2006, 275.)

Talousarvio on yhdistyksen seuraavaa tilikautta varten tehtävä tuottojen ja kulujen sekä rahoitustapahtumien arvio. Talousarviosta selviää miten toimintasuunnitelma suunnitellaan rahoitettavan. Talousarvio on tärkeä yhdistyksen johtamisen apuväline. Toiminnasta vastaavat henkilöt saavat talousarvion puitteissa valtuudet ja toimivallan. Talousarvio auttaa määrittelemään seuraavan vuoden jäsenmaksut,

sen puitteissa voidaan anoa mahdollisia avustuksia ja päättää jaettavista apurahoista. Suuremmissa yhdistyksissä voidaan laatia talousarvion lisäksi tulosbudjetti ja rahoitusbudjetti. (Perälä & Perälä 2006, 276—278.)

4 YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN TOIMINNAN RAHOITUS JA SIIHEN LIITTYVIÄ VEROTUSKYSYMYKSIÄ

Yleishyödylliset yhdistykset eivät tavoittele tuloja taloudellisen edun vuoksi vaan voidakseen rahoittaa yleishyödyllistä toimintaansa. Jotta tätä varsinaista toimintaa voitaisiin harjoittaa, on yhdistyksessä oltava myös taloudellista toimintaa; yhdistyksen rahoituksen on oltava jatkuvaa ja säännöllistä. Usein aatteellisen yhdistyksen toiminnan tarkoitus on sellainen, että varsinaisesta toiminnasta saadut tulot eivät riitä kattamaan yhdistyksen kaikkia menoja. Rahaa tarvitaan tällöin muusta toiminnasta. (Tomperi 2007, 124.)

Yhdistyksen toimintaa voidaan rahoittaa julkisen ja yksityisen rahoituksen avulla. Julkiseen rahoitukseen kuuluvat kunnan ja valtion myöntämät avustukset, eri säätiöiden rahoitukset ja EU:lta saatavat avustukset. Yksityisen rahoituksen lähteitä ovat mm. yksityiset toiminta-avustukset ja lahjoitukset, testamentit, myyjäiset ja arpajaiset, jäsen- ja osallistumismaksut ja mainos- ja sponsorituotot. (Perälä & Perälä 2006, 255—256.)

Perälän ja Perälän (2006, 253—254, 261) mukaan yhdistyksen rahoituskeinot riippuvat yhdistyksen toiminnan luonteesta. Yleishyödyllisten yhdistysten toiminta rahoitetaan yleensä palvelutoiminnasta saaduilla tuloilla, varainhankinnalla, avustuksilla ja lahjoituksilla sekä sijoitustoiminnan tuotoilla eikä vierasta pääomaa toiminnan rahoittamiseen yleensä käytetä. Pienten yhdistysten pääasiallinen rahoituslähde on usein jäsenmaksut. Varainhankintamielessä aatteellinen yhdistys voi harjoittaa myös liiketoimintaa.

Yleishyödyllisen yhdistyksen verotuskohteluun vaikuttaa lähinnä kolme asiaa: yleishyödyllisyys, elinkeinon määritelmä ja verottomiksi säädetyt varainhankintamuodot (Laki eräiden [viitattu 15.2.2011]). Verotuksessa yleishyödyllisyys tarkoittaa käytännössä sitä, että yleishyödyllinen yhdistys ei maksa saamistaan tuloista veroa samassa laajuudessa kuin mikä tahansa muu toiminnastaan tuloa saava yhteisö. Yleishyödyllinen yhteisö pääsee rajoitetun verovelvollisuuden piiriin ja voi nauttia esimerkiksi seuraavista oikeuksista: tuloverolain mukaan verotettavan ns.

henkilökohtaisen tulolähteen verovapaus, lahjoitusten ja testamenttien verovapaus, kiinteistötulon alhaisempi verokanta, superyleishyödyllisen yhteisön aseman hakemismahdollisuus ja talkootyöpalvelun tarjoamismahdollisuus. (Vierros 2010, 114.) Yleishyödyllinen yhdistys ei ole vapautettu kaikista veroista: elinkeinotoiminnan tulo on myös yleishyödyllisille yhteisöille normaalin yhteisöverokannan alaista. Yhdistys voi hakea huojennusta veronalaisille elinkeino- ja kiinteistötuloilleen eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen verohuojennuksista annetun lain (1976/680) mukaan. Erityinen verohuojennus koskee vain tuloverotusta, arvonnisäverosta ei huojennusta tämän lain perusteella voida myöntää. Toiminta ei ole arvonnisäverovelvollista siltä osin kuin yhdistys ei maksa toiminnastaan tuloveroa; tosin se voi joutua tietyissä tilanteissa tilittämään valtiolle ns. oman käytön arvonnisäveroa. (Talari 2010, 7—8; Vierros 2010, 113.)

4.1 Yleishyödyllisen yhdistyksen henkilökohtaiset tulot

Yleishyödyllisen yhdistyksen saamat henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvat tulot (veronalaista kiinteistötuloa lukuun ottamatta) ovat tulonhankkimistavasta riippumatta kaikissa olosuhteissa verovapaita tuloja. Tällaisia henkilökohtaisia tuloja ovat yleensä mm. yhdistyksen saamat jäsenmaksut, lahjat ja avustukset. Osingot, korot, vuokrat osakehuoneistoista sekä luovutusvoitot ovat myös verovapaita, elleivät ne kuulu yhdistyksen elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. (Myrsky 2004, 128.)

Jäsenmaksut. Yhdistys perii yleensä jäseniltään jäsenmaksun, joka oikeuttaa yhdistyksen jäsenyyteen tietyksi määräajaksi. Jäsenmaksut maksetaan yleensä yhdistyksessä vuosittain. Jäsenmaksuun voi liittyä myös jotain etuja kuten esim. jäsenlehti ja ne voivat olla alhaisempia esim. opiskelijoille ja eläkeläisille. Joissakin yhdistyksissä jäsenet voivat suorittaa ainaisjäsenmaksun. Jäsenmaksut ovat useiden yhdistysten pääasiallinen rahoituslähde. Jäsenmaksun suuruudesta päättää yleensä yhdistyksen kokous. (Perälä & Perälä 2006, 258—259).

Lahjoitukset ja testamentit. Lahjoitukset ja testamentit ovat yleensä kertaluonteisia ja aina vastikkeettomia. Lahjoituksen antaja voi olla joko yksityinen henkilö

tai yritys. Lahjoitus voidaan saada rahana, muuna omaisuutena tai työsuorituksena. Yhdistykset voivat saada myös testamenttilahjoituksia. Lahjoituksen tai testamentin antaja asettaa usein lahjoitukselle tai sen tuotolle erityismääräyksiä. Saa-jan täytyy sitoutua noudattamaan lahjoittajan tai testamentin antajan tahtoa ja eh-toja. (Perälä & Perälä 2006, 261.)

Saadut avustukset. Yhdistysten toiminta rahoitetaan usein pääasiallisesti avus-tuksin. Avustus eroaa lahjoituksesta siten, että se on yleensä vuodesta toiseen toistuva. Lahjoituksen antaja on yleensä yksityinen ihminen tai yritys, kun taas avustuksen myöntää yleensä julkisyhteisö. (Perälä & Perälä 2006, 264.)

Yhdistykset voivat saada avustuksia yleisavustuksina koko toimintaan tai kohden-nettuina johonkin tiettyyn projektiin tai investointiin. Yleisavustuksia ovat avustuk-set, jotka on saatu yhdistyksen varsinaisen toiminnan tukemiseen ja joita ei ole kohdennettu yhdistyksen tietylle toiminnolle. Erityisavustus saadaan jollekin tietylle toiminnanalalle ja sen käyttökohde voi olla hyvinkin tarkasti määritelty. Avustuksen myöntäjä edellyttää, että annettu avustus käytetään avustuspäätöksessä määritel-tyyn tarkoitukseen. (Perälä & Perälä 2006, 264—265.)

Sijoitustoiminta. Sijoitusomaisuus sisältää yleensä varoja, jotka eivät välittömästi palvele yhdistyksen varsinaista aatteellista tarkoitusta, mutta joiden tuotoilla rahoi-tetaan varsinaista aatteellista toimintaa. Sijoitusomaisuus voi sisältää kiinteistöjä, osakkeita, arvopapereita ja pankkien määräaikaistilejä. (Perälä & Perälä 2006, 270.)

Useat aatteelliset yhdistykset harjoittavat merkittävääkin sijoitustoimintaa. Yhdis-tyksen säännöissä todetaan usein, että hallituksen on sijoitettava varat yhdistyk-selle turvallisesti ja edullisesti. Edullisuus tarkoittaa hyvää tuottoa ja turvallisuus mahdollisimman pientä riskiä. Sijoitustoiminnan peruseriaatteista on hyvä sopia esim. yhdistyksen taloussäännössä. (Perälä & Perälä 2006, 270— 271.)

4.2 Yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotulot

Yhdistyslain (L 26.5.1989/503, 5§) mukaan yhdistys saa harjoittaa sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa:

- josta on määrätty sen säännöissä
- joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen
- jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena

Tuloverolain (30.12.1992/1535, 22§) mukaan yleishyödyllisen yhteisön tulee toimia yksinomaan yleiseksi hyväksi. Yleishyödyllinen yhdistys on verovelvollinen harjoittamastaan elinkeinotoiminnasta ja se voi harjoittaa elinkeinotoimintaa osana toimintaansa; elinkeinotoiminnan tulee olla aina tietyllä tavalla alisteisessa suhteessa yleishyödylliseen toimintaan. Elinkeinotoiminta ei saa olla yhdistyksen pääasiallista toimintaa, mutta vähäisen elinkeinotoiminnan harjoittaminen suhteessa muuhun toimintaan sallitaan yleishyödyllisyyttä menettämättä, jos elinkeinotoiminnan tarkoituksena on saada varoja varsinaisen, yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen. Yleishyödyllisyyttä arvioitaessa toiminnan tosiasiallinen luonne on ratkaiseva. (Yleishyödyllisten yhteisöjen, 24 [viitattu 12.3.2011].) Yleishyödyllisen statuksen takia onkin pidettävä jatkuvasti mielessä rajanveto liian laajaan liiketoimintaan (Lydman ym. 2005, 74—75).

4.2.1 Milloin on kyse elinkeinotoiminnasta?

Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- tai ammattitoimintaa; harrastustoiminta ei ole elinkeinotoimintaa. (Myrsky 2004, 93.) Yleishyödyllisen yhdistyksen verotettava elinkeinotoiminnan tulo määräytyy elinkeinoverolain perusteella. Arvioitaessa onko kyse yleishyödyllisen yhdistyksen saamasta elinkeinotulosta, kiinnitetään Myrskyn (2004, 124—125) ja Talarin (2010, 47, 52) mukaan huomiota mm. seuraaviin elinkeinotoiminnan tunnusmerkkeihin:

- voitontavoittelu
- toiminnan laajuus tai suuri liikevaihto

- toimiminen kilpailuolosuhteissa
- toiminnan toistuvuus tai pysyvyys
- käyvän markkinahinnan käyttäminen palveluja tai tavaroita myytäessä
- yrittäjäriski
- palkattu henkilökunta
- varojen rahastoiminen
- toiminnan kohdistuminen ennalta rajoittamattomaan henkilöpiiriin tai tavanomaisiin kauppatavaroihin
- jäsenille jäsenyydestä koitunut etu
- vieraan pääoman käyttö toiminnan rahoittamiseen
- sitoutuneen pääoman suuri määrä

Yhden tai kahden em. tunnusmerkin täytyminen tietyn toiminnan osalta ei vielä tee automaattisesti siitä elinkeinotoimintaa, mutta riski toiminnan katsomisesta elinkeinotoiminnaksi muuttuu sitä suuremmaksi mitä useampi tunnusmerkeistä täyttyy. On tärkeää pyrkiä etukäteen selvittämään katsotaanko tulonhankkimistointa elinkeinotoiminnaksi, sillä mitään selvää toiminnan laatuun tai laajuuteen perustuvaa rajanvetoa ei ole olemassa. Toiminnan verokohtelun selvittämiseksi voi Verohallinnolta pyytää ennakkopäätöstä, jolloin voidaan välttää mahdollinen jälkikäteen tapahtuva veronoikaisu verovelvollisen vahingoksi. (Talari 2010, 52—55.)

4.2.2 Verovapaa varainhankinta eli elinkeinotulokäsitteen ulkopuolelle suljetut tulot

Tuloverolaissa (30.12.1992/1535, 23§) on määritelty varainkeruutavoista, joita ei pidetä elinkeinotoimintana. Seuraavat toiminnot on lain nojalla säädetty verovapaiksi:

1. yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mai-

- nittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa;
2. jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa;
  3. adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa;
  4. sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa;
  5. bingopelin pitämisestä saatua tuloa.

Nämä edellä mainitut varainkeräystavat ovat tyypillisiä yleishyödyllisen yhdistyksen varojenkeräystapoja ja ne on selvyuden vuoksi jätetty kokonaan elinkeinotulon ulkopuolelle. Kyseessä on ns. liiketulon negatiivinen määritelmä, joka koskee vain yleishyödyllisiä yhteisöjä. Toiminnoissa vedotaan ihmisten haluun tukea yhdistyksen toimintaa. Kyse on siis varainhankintaan ja yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen välittömästi liittyvästä toiminnasta. (Myrsky 2004, 84.)

Arpajaisista ja bingopeleistä saatava tuotto on yleishyödylliselle yhdistykselle verovapaata tuloverotuksessa. Yhdistystä verotetaan kuitenkin niiden toimeenpanemisesta arpajaisverolain mukaan. (Vierros 2010, 123.) Arpajaisveron tarkoituksena on se, että arpajaisten järjestäjä maksaa arpajaisvoittojen saajien puolesta veron, koska olisi käytännössä mahdotonta valvoa, että kukin voiton saaja maksaisi tuloveron saamastaan arpajaisvoitosta. Arpajaisveron määrä lasketaan arpajaisten laadusta riippuen tuotosta tai voittojen arvosta (Talari 2010, 229—230.)

Arpajaislaissa (23.11.2001/1047) määrätään arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta sekä tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta. Lain tarkoituksena on estää väärinkäytökset ja rikokset ja taata arpajaisiin osallistuvien oikeusturva.

Pääsääntöisesti arpajaisia voi järjestää vain rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu yleishyödyllinen yhteisö, jonka kotipaikka on Suomessa. Arpajaiset voivat olla tavara-arpajaisia, pienarpajaisia tai miniatyyriarpajaisia, näistä ainoastaan tavara-arpajaisiin tarvitaan lupa. Tavara-arpajaislupa haetaan poliisilaitokselta tai jos arpajaiset on tarkoitus toteuttaa useamman poliisilaitoksen toimialueella, lupa haetaan Poliisihallitukselta. Tavara-arpajaisten jälkeen niistä on laadittava tilitys, joka toimitetaan luvan myöntäneelle viranomaiselle. (Loimu 2010, 128—129.)

Loimun (2010, 128) mukaan tavara-arpajaisluvan saamisen edellytyksenä on, että:

- hakija on yleishyödyllinen yhteisö
- voittojen yhteenlaskettu arvo vastaan vähintään 35 prosenttia arpojen yhteenlasketusta myyntihinnasta ja pienin voitto vastaa vähintään arvan hintaa
- hakija on huolehtinut aikaisemmin järjestämiensä arpajaisten arpajaisveroista ja tilityksistä

Verovapaat myyjäiset. Verovapaina myyjäisinä pidetään nimenomaan hyväntekeväisyystarkoituksessa tai yleishyödyllisen toiminnan rahoittamiseksi järjestettyjä myyntitilaisuuksia. Jatkuva myynti pysyvässä myyntipisteessä tai esim. internetissä ei ole verovapaata. Myöskään verovapaiden myyjäisten tarjoilu- ja myyntitoiminnasta, mainonnasta, käsiohjelmien myynnistä ja narikkamaksuista saatu tulo ei ole yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloa. (Vierros 2010, 125.)

Jäsenlehdet. Jäsenlehdistä ja muista yhdistyksen toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatu tulo ei ole elinkeinotuloa. Näiden käsite on kuitenkin tulkinnallinen; Verohallinnon verotusohjeen (Verotusohje [viitattu 7.3]) mukaan julkaisun luonne arvioidaan julkaisukohtaisesti. Jäsenlehdelle on ominaista, että se julkaistaan sen sisältämän asiasisällön vuoksi ja siinä käsitellään yhdistyksen kannalta tärkeitä jäseniä koskettavia asioita. Julkaisun tulee siis palvella välittömästi yleishyödyllistä tarkoitusta eikä sen tarkoitus saa olla vain varojen kerääminen yhdistykselle. Jäsenlehti lähetetään pääasiassa jäsenyyden, ei tilausten perusteella, ja muiden kuin jäsenten osuus tilaajista tulee olla vähäinen.

Merkit, kortit, viirit yms. Yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotulona ei pidetä adressien, merkkien, korttien, viirien yms. hyödykkeiden myyntiä, jos niiden käyttöarvo on vähäinen ja osto tapahtuu toiminnan kannatustarkoituksessa. Sen sijaan tavanomaisten kulutushyödykkeiden kuten esim. T-paitojen, CD-levyjen, kirjojen yms. myyntiä pidetään elinkeinotoimintana, vaikka tuotteessa olisi yhdistyksen tunnus. (Vierros 2010, 125.)

Talarin (2010, 49) mukaan jotkin perinteiset yhdistyksen varainhankintatavat ovat verovapaita, vaikka niitä ei ole erikseen mainittukaan em. listassa. Näissä on kysymys yleensä yleishyödyllisen yhdistyksen toimintaan liittyvistä tuloista, joilla pyritään kattamaan kustannuksia. Esimerkiksi jäsenmaksut, lisenssi-, kilpailu- ja sarjamaksut eivät ole yleishyödylliselle yhdistykselle verotettavaa tuloa. Myös erilaiset toiminta- ja valtionavustukset ovat verovapaita, ellei niitä ole annettu elinkeinotoimintaa varten.

Kun kyseessä on toiminta, jota ei ole mainittu suoraan tuloverolain 23 §:ssä, joudutaan elinkeinotoiminnan yleisten tunnusmerkkien valossa arvioimaan, onko kyse verovapaasta toiminnasta vai elinkeinotoiminnasta. Ratkaisun tekeminen on usein tulkinnallista; oikeuskäytännön ratkaisutkin ovat olleet usein äänestysratkaisuja. (Vierros 2010, 125.)

4.3 Yleishyödyllisen yhdistyksen kiinteistötulot

Yleishyödyllisen yhdistyksen kiinteistötuloja ovat esim. vuokratulot, viljelytulot, maataloustulot, metsätalouden pääomatulot sekä kiinteistöyhtymästä saadut tulot. Kiinteistön luovutusvoittoa ei lueta kiinteistötuloiksi. Jos kiinteistö on elinkeinotoiminnan käytössä, sen myyntivoitto verotetaan elinkeinotulona. (Vierros 2010, 133; Myrsky 2004, 137.)

Yleishyödyllinen yhteisö on tuloverolain (30.12.1992/1535, 23§) mukaan verovelvollinen muuhun kuin yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle. Valtionverotuksessa kiinteistötulot ovat verovapaita. Kiinteistöstä saatu tulo on yhdistykselle verovapaa-

ta siltä osin, kun kiinteistöä käytetään yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen eikä siitä saatu tulo kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Kiinteistö voidaan jakaa verolliseen ja verottomaan osaan esimerkiksi pinta-alan tai ajanjakson perusteella. (Myrsky 2004,137.) Lain mukaan myös kiinteistön käyttö yleiseen tarkoitukseen on tulon osalta verovapaata. Yleistä käyttöä on kiinteistön käyttö yhteiskunnan tarpeisiin esim. kirjastona, sairaalana tai kouluna. Yleishyödyllistä käyttöä on esim. kiinteistön käyttäminen yleishyödyllisen yhdistyksen omina tiloina tai kiinteistön vuokraaminen yleishyödylliseen käyttöön toiselle yleishyödylliselle yhteisölle. Arvioitaessa kiinteistön käytön yleishyödyllisyyttä, ratkaisevaa on kiinteistön tosiasiallinen käyttö loppukäyttäjällä. (Vierros 2010, 133—134.)

4.4 Rahankeräykset

Yhdistysten rahankeräyksestä säädetään rahankeräyslaissa (L 31.3.2006/255). Lain tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnan rahoittamiseksi järjestettävät rahankeräykset ja estää epärehellinen toiminta rahankeräysten yhteydessä. Lakia sovelletaan rahankeräysten toimeenpanemiseen. Rahankeräyksestä saatavat varat on rahankeräyslain 20§:n mukaan käytettävä keräysluvassa mainittuun tarkoitukseen.

Rahankeräyslain (31.3.2006/255, 3§) mukaan rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa. Lahjoittajalle saa antaa vastineeksi ainoastaan rahankeräysluvan saaneen yhdistyksen tunnuksen, jolla ei saa olla itsenäistä taloudellista vaihdanta-arvoa. Rahankeräys voidaan toimeenpanna mm. varojen hankkimiseksi yleishyödylliseen toimintaan.

Keräyksillä on suuri merkitys hyväntekeväisyyttä tekevien yhdistysten toiminnan rahoittamisessa ja varoja voidaan kerätä julkisin keräyksin joko yhdistyksen varsinaiseen toimintaan tai johonkin tiettyyn hankkeeseen. Keräykset voidaan toteuttaa mm. lipaskeräyksenä, merkkien ja tarrojen myyntinä, puhelinkeräyksenä ja hyväntekeväisyyskonserttina. Viime vuosina ovat yleistyneet mobiilikeräykset ja henkilökohtaisella yhteydenotolla esim. puhelimen välityksellä hankitut kuukausilahjoitukset. (Perälä & Perälä 2006, 256.)

Rahankeräykseen tarvitaan rahankeräyslain (31.3.2006/255, 5§) mukaan viranomaisen antama rahankeräyslupa. Yleishyödylliset yhdistykset tarvitsevat aina luvan rahankeräykseen (Loimu 2010, 130—131). Rahankeräyslupa voidaan antaa kotimaiselle rekisteröidylle yhdistykselle tai muulle yleishyödylliselle yhteisölle. Luvan myöntää yleensä poliisilaitos tai laajempiin keräyksiin Poliisihallitus. Rahankeräyksen yhteydessä ei saa järjestää esim. arpajaisia, jossa osallistuvalla luvataan kokonaan tai osittain sattumaan perustuva voitto. Rahankeräystä ei myöskään saa toimeenpanna ketjukirjeen tai pyramidipelin muodossa. Keräyksestä on laadittava keräyslupan myöntäjälle tilitys, johon on liitettävä tilintarkastajan lausunto siitä, että kerätyt varat on käytetty ehtojen mukaisesti. (Perälä & Perälä 2006, 257.)

Rahankeräykset ovat viime vuosina saaneet paljon kielteistä julkisuutta ja tuomioita on annettu lain vastaisista rahankeräyksistä. Keräystoiminnan väärinkäytösten vuoksi toiminnan läpinäkyvään raportointiin on syytä kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota. Kustakin keräyksestä olisi syytä kertoa ainakin miten keräys on toteutettu, paljonko saatiin tuottoja, mitä keräyksen toteuttaminen maksoi ja mihin kerätyt varat käytettiin. Raportti voidaan antaa esim. toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Perälä & Perälä 2006, 258.) Luvattoman rahankeräyksen seurauksena keräyksen tuotto voidaan tuomita valtiolle ja järjestäjälle voidaan antaa sanktiona sakkorangaistus (Loimu 2010, 133).

4.5 Talkootyö

Verohallinnon ohjeen (Talkootyön verotus [viitattu 7.3.2011]) mukaan talkootyöllä tarkoitetaan toisen lukuun korvauksetta tehtävää työtä. Verolainsäädännössä ei talkootyötä ole määritelty, se arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Verohallinnon ohjeen mukaan talkootyö voi olla yhdistyksen lukuun tehtävää vastikkeetonta talkootyötä (vapaaehtoistyötä yhdistykselle), rekisteröidyn yleishyödyllisen yhdistyksen nimissä kolmannen osapuolen lukuun tehtävää vastikkeellista työtä tai kolmannen osapuolen lukuun tehtävää työtä, josta saatu palkkio lahjoitetaan edelleen. Vieroksen (2010, 156) mukaan verottomasta talkootyöstä saatava hyöty tulee ohjautua johonkin yhdistyksen sääntöjen mukaiseen toimintaan kaikkien jäsenten hyväksi eikä se siis saa kanavoitua vain työn tehneiden jäsenten hyväksi.

Talkootyön tulee olla ns. jokamiehen työtä: helppoa, ei erityistä ammattitaitoa eikä työnjohtoa tai valvontaa vaativaa. Vaativuus ei saa rajoittaa kenenkään osallistumista talkoisiin. Veroton talkootyö on luonteeltaan tilapäistä ja kertaluonteista, mutta jatkuvakin toimeksiantosuhde voi olla verotonta, kun tehtävä liittyy kiinteästi yhdistyksen toimintaan ja työ suoritetaan ilman toimeksiantajan johtoa ja valvontaa. Tyypillisiä talkootöitä ovat esim. tilapäinen mainosten jakelu, postitustyö ja helpot rakennustyöt. (Vierros 2010, 155—156.)

Ennakkoperintä. Ennakkoperintälain (20.12.1996/1118) mukaan yhdistys tarvitsee ennakkoperintärekisteriotteen esim. muussa kuin liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan tulonhankkimistoiminnasta. Tällaista toimintaa on mm. verovapaa talkootyö, jota yhdistyksen jäsenet tekevät yhdistyksen lukuun. Ennakkoperintälain mukaan ennakonpidätys on toimitettava toiselle tehdystä työstä, tehtävästä tai palveluksesta maksettavasta korvauksesta, vaikka suoritusta ei olekaan pidettävä palkkana, mikäli maksunsaajaa ei ole merkitty ennakonpidätysrekisteriin. (Perälä 2006, 325.)

4.6 Yleishyödyllinen yhdistys arvonlisäverovelvollisena

Suomessa arvonlisäverotus perustuu arvonlisäverolakiin ja -asetukseen. EU:n yhteinen arvonlisäveropohja on vahvistettu arvonlisäverodirektiivissä. Direktiivin (ETY 1997/388 [viitattu 13.3.2011]) mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta mm. hyväntekeväisyyttä edistävien, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen tavaroiden luovutukset, jollei tämä vapautus ole omiaan johtamaan kilpailun vääristymiseen.

Yleishyödyllisyys määräytyy tuloverolain mukaan ja arvonlisäverotus on sidottu tuloverotukseen arvonlisäverolain (30.12.1993/1501, 4§) välityksellä. Arvonlisäverolain suora viittaus tuloverolakiin merkitsee sitä, että arvonlisäverotuksessa yhdistystä pidetään yleishyödyllisenä samoin perustein kuin tuloverotuksessa. Yleishyödyllisen yhdistyksen elinkeinotulona ei pidetä tietyistä tuloverolaissa erikseen säännellyistä toiminnoista saatua tuloa ja tästä johtuen ei näistä toiminnoista suoriteta myöskään arvonlisäveroa. Tämän mukaan tuloverolaissa tarkoitettu yleis-

hyödyllinen yhdistys on verovelvollinen vain, jos sen harjoittamasta toiminnasta saatua tuloa pidetään mainitun lain mukaan yhdistyksen veronalaisena elinkeinotulona. (Vierros 2010, 181—182; Myrsky 2004, 200.)

Arvonlisäveroa suoritetaan arvonlisäverolain mukaan liiketoiminnan muodossa harjoitetusta tavaran tai palvelun myynnistä, jos näitä ei ole laissa erikseen säädetty arvonlisäverottomiksi. Riippumatta siitä, toimitaanko liiketoiminnan muodossa vai ei, ovat esim. korvaukset sosiaalihuoltopalveluista, rahoituspalveluista, vakuutuspalveluista ja tekijänoikeuksista arvonlisäverottomia suoraan lain nojalla. (Vierros 2010, 182.) Yhdistys on kuitenkin arvonlisäverovelvollinen tarjoilupalvelun sekä kiinteistöhallintapalveluiden ottamisesta omaan käyttöön (Myrsky 2004, 200).

Vierros (2010, 182) kiteyttää arvonlisäverovelvollisuuden seuraavasti:

- Myynti liiketoiminnan muodossa, mutta myyty tavara tai palvelu on arvonlisäverolain mukaan ei-verollinen hyödyke → ei arvonlisäverovelvollisuutta
- Myynti liiketoiminnan muodossa ja myyty tavara tai palvelu on verollinen hyödyke → arvonlisäverovelvollisuus
- Myynti muutoin kuin liiketoiminnan muodossa, mutta myyty tavara tai palvelu on lain mukaan verollinen hyödyke → ei arvonlisäverovelvollisuutta

Liiketoiminnan käsitettä ei ole arvonlisäverolaissa määritelty erikseen vaan tulkinassa käytettävät tunnusmerkit ovat samoja kuin tuloverotuksessa käytetään elinkeinotulon määrittelyssä. Kriteereinä käytetään siis mm. myynnin tapahtumista itsenäisesti, kilpailuolosuhteissa, ansiotarkoituksessa, rajoittamattomaan asiakaskuntaan, jatkuvasti ja säännöllisesti ja oman yritystoiminnan normaalit taloudelliset riskit. (Vierros 2010, 182.)

Arvonlisäverovelvollisuuden ulkopuolelle on rajattu kuitenkin vähäinen toiminta ja se koskee useita yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Jos tilikauden liikevaihto on enintään 8500 euroa tilikaudessa ja tilikauden pituus on 12 kuukautta, myyjä ei ole arvonlisäverovelvollinen, jos häntä ei ole oman ilmoituksen perusteella merkitty verovelvolliseksi. (Vierros 2010, 191.) Arvonlisäverolaissa (30.12.1993/1501) kerrotaan

tarkemmin mitä eriä luetaan liikevaihtoon, miten tilikauden pituus lasketaan ja keihin säännöstä sovelletaan. Perusteet vähäisen toiminnan verottomuudelle ovat Vierroksen (2010, 191) mukaan lähinnä hallinnollisia.

Vähäisen liiketoiminnan harjoittajan tulisi itse etukäteen arvioida ylittääkö hänen tilikauden myyntinsä 8500 euron rajan. Jos rajan arvioidaan ylittyvän, tulee verohallinnolle antaa perustamisilmoitus. Jos tilikauden myynnin on arvioitu jäävän alle 8500 euron, mutta raja ylittyykin, on vero suoritettava koko tilikauden myynnistä. (Myrsky 2004, 213.) Verovelvollisuuden 8500 euron liikevaihtorajaan on liitetty asteittain liukuva huojennus ja alarajahuojennukseen ovat oikeutettuja verovelvolliset, joiden veroton liikevaihto jää alle 22 500 euroa (Talari 2010, 132—133).

Liiketoiminnan muodossa myyntiä harjoittava yleishyödyllinen yhdistys voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi vaikka myynnistä saatua tuloa ei pidetä tuloverotuksessa elinkeinotulona. Toiminnan tulee kuitenkin olla arvonlisäverolaissa tarkoitettua liiketoimintaa ja jota ei ole suoraan arvonlisäverolaissa säädetty verottomaksi. Samoin vähäistä toimintaa harjoittava yhteisö voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi. Tällöin yhteisöt ovat arvonlisäverovelvollisia kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta toiminnasta, myös henkilökohtaisesta tulosta. Vapaaehtoinen hakeutuminen arvonlisäverovelvolliseksi on edullista siinä tapauksessa, että tavaroita tai palveluita myydään vähennykseen oikeutetuille verovelvollisille, koska myynnistä suoritettava vero voidaan hintoihin lisäämällä vyöryttää näiden maksettaviksi ja omassa arvonlisäverotuksessa edelleen vähennettäväksi. (Vierros 2010, 209.)

Yhdistysten verokohtelun yksityiskohtiin liittyy paljon tulkinnallisuuksia ja tästä johtuen yleishyödyllisen yhdistyksen arvonlisäverotusta koskien on olemassa huomattava määrä oikeustapauksia. Vierroksen (2010, 175) mukaan onkin epärealistista ajatella, että tulkinnallisuudesta aiheutuvia riskejä voitaisiin kokonaan poistaa. Hänen mukaansa ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä varmistamaan veroviranomaisilta jokaista toiminnan yksityiskohtaa esim. ennakkoratkaisuilla tai kirjallisilla ohjaushakemuksilla vaan suositeltavampaa olisi kokonaisvaltaisesti arvioida yhdistyksen toimintaan liittyviä tulkinnallisuuksia ja sitä kuinka taloudellisesti merkittäviä

veroriskejä ollaan valmiita sietämään, kun otetaan huomioon yhdistyksen tarkoitus, jäsenkunta ja sidosryhmät.

5 PIENEN YLEISHYÖDYLLISEN YHDISTYKSEN KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS

5.1 Kirjanpidon ja tilinpäätöksen yleisiä periaatteita

Yhdistys on kirjanpitolain (30.12.1997/1336, 1§) mukaan aina kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitolaissa ja -asetuksessa on melko vähän erityisesti yhdistyksiin liittyviä säännöksiä. Yhdistyslaissa viitataan kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen osalta kirjanpitolakiin. Merkittävin ohjeistus yhdistysten kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityispiirteistä löytyy kirjanpitolautakunnan lausunnoista, joista osa kohdistuu suoraan yhdistyksen erityispiirteisiin, kuten mm. avustustuottojen ja sidottujen rahastojen käsittelyyn, ja osa keskeisiin toimintakentän aihealueisiin, kuten esim. varojen erillisarvostukseen ja olennaisuuden periaatteeseen arvonlennuksessa. (Vierros 2010, 41.)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336 3. luku 1§) mukaan yhdistysten on laadittava tilikaudelta tilinpäätös. Tilinpäätökseen kuuluvien ja siihen liitettyjen asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tätä varten täytyy tarpeelliset lisätiedot ilmoittaa liitetiedoissa. (Lydman ym. 2005, 13.)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan kirjanpidon periaatteet ovat yhtenäiset kaikille kirjanpitovelvollisille, myös yhdistyksille. Keskeisimmät periaatteet ovat:

- kahdenkertainen kirjanpito
- hyvä kirjanpitotapa
- suoriteperusteisuus menon ja tulon kirjaamisessa
- audit trail eli kirjausten aukoton yhteys tositteesta perus- ja pääkirjanpitoon sekä pääkirjanpidosta tuloslaskelmaan ja taseeseen

Kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu ja siirtoerät. Kirjanpitomerkinnät on kirjan-

pitolain (30.12.1997/1336) mukaan tehtävä selvästi ja pysyvästi eikä niitä saa poistaa eikä tehdä epäselväksi. Liiketapahtumat merkitään asian mukaan eri kirjanpitotileille. Tilit pidetään pääsääntöisesti jatkuvasti sisällöltään samana. Toki sisältöä voidaan muuttaa esim. toiminnan kehityksen, tililuettelon muutoksen tai jonkin muun erityisen syyn takia. Kultakin tilikaudelta kirjanpitotileistä tulee olla selkeä ja riittävästi eritelty luettelo. Kirjanpitolaki ei edellytä, että tililuetteloon oheistetaan tilien selityksiä ja kirjausohjeita, mutta hyvän kirjanpitotavan mukaista kuitenkin on, että kirjanpitovelvollisella on tileistä selkeä ja riittävästi eritelty tililuettelo, joka selittää tilien sisällön. Tililuettelon selkeyden vuoksi tilit ryhmitellään tuloslaskelman ja taseen laatimista varten tarkoituksenmukaisesti niin, että luvut saadaan vaivattomasti kirjanpidon tileiltä. Tililuettelon riittävyys tarkoittaa sitä, että tilien lukumäärän on oltava tarpeeksi riittävä, että kirjanpidosta saadaan vaikeuksitta kirjanpitolain mukaiset erittelyt. Tilikarttojen tulee olla sellaisia, että niistä saa selkeän kuvan yhdistyksen toiminnasta ja taloudesta. Kirjanpito tulee menojen ja tulojen yksilöinnin osalta olla riittävän yksityiskohtaista ja yhdistyksen toimintaa vastaavaa. (Perälä ym. 2010, 18—19.) Kirjanpitolautakunta korostaa lausunnossaan (1672/2002), että tililuettelon laajuus ja yksityiskohtaisuus määräytyy viimekädessä liiketoiminnan luonteen ja kirjanpidon hyväksikäyttötehtävien mukaan. Em. tehtävät voivat liittyä sekä sisäisiin tarkoituksiin että ulkoisten sidosryhmien tarpeisiin.

Yhdistysten tililuettelo voidaan laatia joko siten, että kullekin toiminnanalan menolajille perustetaan oma tili tai siten, että kullekin menolajille perustetaan oma tili ja menot kohdistetaan eri toiminnanaloille kustannuspaikkalaskennan avulla (Perälä ym. 2010, 19).

Menot ja tulot kirjataan suoriteperusteisesti; menon kirjaamisperusteena on tuotannon tekijän vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteiden luovuttaminen. Meno ja tulo voidaan kirjata myös maksuperusteisesti, mutta tällöin ostovelat ja myyntisaamiset on voitava jatkuvasti selvittää. Maksuperusteiset kirjaukset on oikaistava ja täydennettävä suoriteperusteisiksi ennen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista. (Perälä ym. 2010, 19.)

Yleishyödyllisissä yhdistyksissä on usein ns. vastikkeettomia tuloja ja menoja. Nämä ovat tapahtumia, joihin ei liity tuotannon tekijän vastaanottamista tai suoritteiden luovuttamista. Vastikkeettomat avustukset kirjataan, kun tulo on saatu lopullisesti ja lahjoitukset kirjataan, kun antaja on tehnyt lopullisen päätöksen lahjoituksen antamisesta ja vastaanottaja on hyväksynyt lahjoituksen. Vastikkeettomat menot kuten esim. myönnetty apurahat ja annetut lahjoitukset kirjataan, kun päätös menon maksamisesta on tehty ja saajalle on ilmoitettu apurahasta tai lahjoituksesta. (Perälä ym. 2010, 19—20.)

Kirjanpidon keskeisiä dokumentteja ovat tilikausittain laadittu tililuettelo sekä kirjanpidon tositemoittaiset tapahtumat sisältävä päivä- ja pääkirja. Liiketapahtumat kirjataan aikajärjestyksessä (peruskirjanpito) ja asiajärjestyksessä (pääkirjanpito). (Perälä & Perälä 2006, 64.) Käteismaksut on kirjattava viipymättä päiväkohtaisesti. Muut kirjaukset voidaan tehdä kuukausikohtaisesti tai muulla vastaavalla jaksotuksella neljän kuukauden kuluessa kalenterikuukauden tai jakson päättymisestä. (Perälä ym. 2010, 21.) Hallituksen esityksen (126/2004) mukaan "muu vastaava jaksotus" tarkoittaa neljää tai viittä viikkoa.

Liiketapahtumat merkitään kirjanpitoon ns. audit trail -periaatteen mukaan. Kirjausten aukoton yhteys tositemoittaisesta peruskirjanpitoon ja pääkirjanpitoon sekä pääkirjanpidosta tuloslaskelmaan ja taseeseen on oltava vaikeuksitta todettavissa. (Perälä ym. 2010, 22.)

Kaikkien kirjanpitovelvollisten tulee kirjanpitolain (30.12.1997/1336, 3. luku 3§) mukaan noudattaa yleisiä tilinpäätösperiaatteita, joita ovat:

- 1) oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta;
- 2) johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen;
- 2 a) huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus)
- 3) tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus;
- 4) tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen;

- 5) tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä; sekä
- 6) kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus.

Kolmannen kohdan varovaisuus edellyttää sitä, että tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on otettava huomioon ainoastaan tilikaudella toteutuneet voitot sekä kaikki poistot ja arvonalennukset vastaavista sekä velkojen arvonalennukset. Lisäksi kaikki päättäneisiin tai aikaisempiin tilikausiin liittyvät ennakoitavissa olevat vastuut ja menetykset on otettava huomioon, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen. (Perälä ym. 2010, 49.)

Kirjanpitolaissa (30.12.1997/1336, 3. luku 1§) määritellään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältö. Sen mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka sisältää:

- 1) tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan taseen;
- 2) tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman;
- 3) rahoituslaskelman, jossa on annettava selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana; sekä
- 4) taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat tiedot (liitetiedot).

Tase kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa. Tuloslaskelma kuvaa tuloksen muodostumista, näyttää miten tulokseen päästiin ja miten se muodostuu. Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Kirjanpitolaki ei velvoita yhdistyksiä laatimaan rahoituslaskelmaa. (Perälä ym. 2010, 46.)

Kustakin taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman erästä on esitettävä vertailutieto viimeistä edeltäneeltä tilikaudelta. Jos edellä mainittujen tilinpäätösasiakirjojen erittelyjä on muutettu, on myös vertailutietoa mahdollisuuksien mukaan oikaistava. Kirjanpitolausannon (1750/2005) mukaan muutokset ja aikaisempia tilikausia koskevien virheiden oikaisut tehdään oikaisemalla taseen omaa pääomaa sekä tilinpäätös- että vertailuvuodelta. Vertailuvuoden tuloslaskelmaa ei

ole välttämätöntä muuttaa vertailukelpoiseksi. Oikean ja riittävän kuvan sitä vaatiessa, on siitä myös kuitenkin annettava vertailun mahdollistamiseksi liitetieto. (Perälä ym. 2010, 47.)

Tilinpäätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhdistyksen hallitus ja mahdollinen toiminnanjohtaja hyväksyvät ja allekirjoittavat tilinpäätöksen. Suurten, liiketoimintaa harjoittavien yhdistysten tulee lähettää tilinpäätöksestään kopio patentti- ja rekisterihallitukseen puolen vuoden kuluessa tilinpäätöksen allekirjoittamisesta. Pienet yritykset on tästä vapautettu. (Yhdistystoiminnan avaimet [viitattu 12.1.2011].)

Tasekirja ja toimintakertomus sekä luettelo kirjanpitokirjoista sekä tositteiden lajeista ja niiden säilytystavoista on kirjoitettava sidottuun ja välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sidottavaan tasekirjaan ja säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Tilikauden tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto ja muu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt. (Perälä ym. 2010, 53.)

5.2 Pieni kirjanpitovelvollinen

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336, 3. luku 9§) mukaan kirjanpitovelvollinen katsotaan pieneksi, jos sen kohdalla sekä päättyneellä että välittömästi sitä edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista raja-arvoista on ylittynyt:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma on 3 650 000 euroa
- palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä

Pieni kirjanpitovelvollinen voi halutessaan soveltaa kaikkia kirjanpitovelvollisia koskevia säännöksiä. Pienellä kirjanpitovelvollisella on kuitenkin käytettävissään huojennuksia, jotka koskevat erityisesti tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältöä. Huojennukset ovat mahdollisuuksia, jotka voi halutessa ottaa käyttöön. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 21.)

Pienet kirjanpitovelvolliset voivat laatia mm. lyhennetyn taseen sekä jättää toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimatta. Lisäksi kirjanpitoasetuksessa säädettyistä liitetietovaatimuksista on pienelle kirjanpitovelvolliselle säädetty useita huojennuksia. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 25—26.)

Pienen kirjanpitovelvollisen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadinnan helpotukset perustuvat Euroopan yhteiseen tilinpäätösdirektiivissä sallittuihin poikkeuksiin. Pieniin kirjanpitovelvollisiin ei kohdistu samanlaista yleistä mielenkiintoa kuin suuriin ja lisäksi pienillä kirjanpitovelvollisilla on usein suurempi tietosuojan tarve. Koska pienen kirjanpitovelvollisen toiminta on jo lähtökohtaisesti vähäistä, saattavat tilinpäätösluvut paljastaa liikesalaisuuksiksi luokiteltavia seikkoja, sillä salaisuudet eivät katoa suuriin euromääriin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 19—20.)

5.3 Yhdistyksen tuloslaskelma

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, joka kuvaa tuloksen muodostumista ja antaa oikeat riittävät tiedot tilikauden tuloksesta. Yhdistysten tuloslaskelmat ovat usein suhteellisen pitkiä, koska jäsenistölle ja muille sidosryhmille halutaan antaa mahdollisimman kattavasti tietoa tuloslaskelman yhteydessä. Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339, 3§) mukaisesti yhdistyksen tuloslaskelma laaditaan ns. järjestökaavan mukaan.

Kirjanpitoasetuksen mukaisessa järjestökaavassa edellytetään ainoastaan varsinaisen toiminnan tuottojen, henkilöstökulujen, poistojen ja muiden kulujen esittämistä omana eränään. Kuhunkin järjestökaavan ryhmään, joita ovat varsinainen toiminta, varainhankinta, sijoitus- ja rahoitustoiminta ja satunnaiset erät, kuuluvat tuotot ja kulut on esitettävä riittävästi eriteltyinä tuloslaskelmassa tai sen liitteenä. Lisäksi kaava on aina esitettävä asetuksessa mainittua kaavaa yksityiskohtaisempana, mikäli se on tarpeen tuloksen muodostumiseen vaikuttavien tekijöiden selvittämiseksi. (Perälä & Perälä 2006, 95.)

Järjestökaava noudattaa aatteellisen yhdistyksen talousprosessia: varsinaisen toiminnan, varainhankinnan ja sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut esitetään omissa pääryhmissään. Kaavan esitysmuoto perustuu ajatukselle, että varsinaisen toiminnan tuotoilla pyritään ensin kattamaan varsinaisen toiminnan kulut niin pitkälle kuin mahdollista. Yleensä aatteellisen yhdistyksen toiminta on alikatteista; varsinaisen toiminnan tulot eivät riitä kattamaan sen menoja. Varsinaisesta toiminnasta syntyy kulujäämä, joka on katettava muista rahanlähteistä saatavilla tuotoilla. Kulujäämä merkitään tuloslaskelmaan miinusmerkkisenä ja ylijäämä tuloslaskelmaan plusmerkkisenä. Alikatteisen varsinaisen toiminnan kulujäämä katetaan varainhankinnan sekä sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotoilla. Varainhankinnan tarve syntyy, mikäli sijoitustoiminnan tuotot eivät riitä kattamaan alijäämää. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan sekä varainhankinnan tuotoilla on katettava myös korko- ja muut rahoituskulut. (Perälä & Perälä 2006, 100.)

Varsinaisen toiminnan, varainhankinnan ja sijoitus- ja rahoitustoiminnan jälkeen tuloslaskelmassa huomioidaan mahdolliset satunnaiset tuotot ja kulut ja saadut yleisavustukset. Yleisavustukset ovat koko toimintaa varten saatuja avustuksia ja niillä rahoitetaan koko aatteellista toimintaa. Tilikauden tulos muodostuu näiden erien jälkeen. Tuloksen jälkeen vähennetään mahdollinen vapaaehtoisten varaus-ten ja poistoeron lisäys tai lisätään niiden vähennys, minkä jälkeen tuloslaskelma osoittaa tilikauden yli- tai alijäämää. (Perälä & Perälä 2006,100; Perälä ym. 2010, 39.)

Aatteellisen yhdistyksen erityispiirteistä johtuen voidaan järjestökaavaa joutua sopeuttamaan esittämällä tuloslaskelma ko. kaavaa yksityiskohtaisempana, yhdistämällä eriä, jättämällä eriä esittämättä tai nimeämällä eriä uudelleen. (Perälä & Perälä 2006, 94.)

5.3.1 Varsinainen toiminta

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaan yhdistyksen varsinainen toiminta on yhdistyksen säännöissä mainitun tarkoituksen toteuttamista. Tuloslaskelman varsinaisen toiminnan ryhmässä esitetään yhdistyksen aatteellisen toiminnan ku-

lut. Kulut, jotka esitetään jonkin muun kuin varsinaisen toiminnan nimikkeen alla, liittyvät varsinaisen toiminnan rahoituksen hankintaan. Varsinaisen toiminnan ot-sakkeen alla voi olla tuottoina erilaisia erillisavustuksia, palvelumaksuja, käyttökor-vauksia yms. Myös liiketoiminnan tuotot voidaan esittää varsinaisen toiminnan tuo-toissa silloin, kun liiketoiminta liittyy enemmän varsinaisen toiminnan toteuttami-seen kuin varainhankintaan. (Vierros 2010, 46.)

Kirjanpitoasetus (30.12.1997/1339) edellyttää, että varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut esitetään toiminnanaloittain tuloslaskelmassa tai eriteltyinä tuloslaskelman liitetiedoissa. Kirjanpitolautakunnan lausunnon (1788/2006) mukaan em. vaihtoeh-dot ovat keskenään samanarvoisia. Erittely toiminnanaloihin perustuu siihen, että yhdistysten toiminnasta halutaan usein yksityiskohtaisempaa informaatiota kuin samankokoisilta kaupallisilta yhteisöiltä. Informaatiosta ovat kiinnostuneita esim. jäsenet ja varojen lahjoittajat. (Perälä & Perälä 2006, 102; Ernst & Young Oy 2008, 122.)

Erittely toiminnanaloittain on tehtävä toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen. Jotta toiminta voidaan jakaa toiminnanaloittain, on toiminnanalojen välillä oltava olennaisia laadullisia eroja. Erikseen esitettävän toiminnanalan on myös oltava niin laaja, että se on tarkoituksenmukaista esittää erikseen. (Perälä ym. 2010, 58.) Paula Pylkkäsen (Yhtälö [viitattu 20.1.2011]) mukaan pienten yhdistysten ei tarvit-se jakaa toimintaansa eri toiminnanaloille. Yhdistyksen toiminnanaloja voivat olla esim. koulutus-, tutkimus-, kuntoutus- ja julkaisutoiminta (Perälä & Perälä 2006, 102).

Kirjanpitoasetus (30.12.1997/1339) edellyttää, että ainakin henkilöstökulut, poistot ja muut kulut esitetään tuloslaskelmassa omana eränään. Kun varsinaisen toimin-nan tuotot ja kulut esitetään toiminnanaloittain, esitetään kunkin toiminnan kulut vastaaviin menolajeihin jaoteltuna. (Perälä ym. 2010, 59.)

Henkilöstökulut sisältävät ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavat kulut sekä välittömästi palkkaan liittyvät kulut kuten esim. sosiaaliturvamaksut, eläkekulut sekä henkilövakuutusmaksut. (Perälä ym. 2010, 59.)

Järjestökaavassa **poistot** esitetään osana varsinaista toimintaa. Jos poistot kuuluvat luonteensa puolesta muuhun tuloslaskelman ryhmään esim. varainhankintaan tai sijoitustoimintaan, ne esitetään tämän toiminnanalan kuluina. (Perälä ym. 2010, 61.)

5.3.2 Varainhankinta

Kirjanpitolaissa ei ole määritelty varainhankinnan käsitettä, mutta vakiintuneen käytännön mukaan sillä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä joilla pyritään hankkimaan varoja yhdistyksen varsinaiseen toimintaan. Yleishyödyllisen yhdistyksen varsinaisen toiminta on usein sellaista, että siitä saaduilla tuloilla ei pystytä kattamaan kaikkia sen aiheuttamia menoja. Varainhankinnan tuottoina tuloslaskelmassa esitetään esimerkiksi jäsenmaksut, keräys- ja myyjäistuotot sekä arpajaistuotot. Varainhankinnan tuottoina pidetään myös saatuja lahjoituksia ja liiketoiminnan tuottoja. Liiketoiminnan tuotot ja kulut esitetään omana ryhmänään varainhankinnan ryhmässä. Jos liiketoiminta on laajaa, sen osalta laaditaan liikekaavan mukainen tuloslaskelma ja se liitetään yhdistyksen tilinpäätökseen. (Perälä ym. 2010, 63.)

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan varainhankinnan kuluina em. tulojen aikaansaamiseksi uhratut menot. Esimerkkinä voidaan mainita myyjäisten järjestämismenot, keräysten markkinointimenot, testamenttien hoidosta aiheutuneet kulut ja varainhankinnan käytössä olevien tilojen kulut. Yleensä varainhankinnan tuotot syntyvät ilman vastasuoritusta tai niihin uhratut menot ovat vähäisiä tuottoon verrattuna. Varainhankinnan nettotuoton selvittämiseksi on suositeltavaa eritellä mahdollisimman tarkasti varainhankinnan välilliset ja välittömät kulut (Vierros 2010, 53; Perälä & Perälä 2006, 106.) Vierros (2010, 53—54) toteaaakin, että jos nettotuotto kulujen jälkeen jää hyvin pieneksi, tulee yhdistyksen toiminnan tarkoituksenmukaisuutta arvioida kriittisesti. Vierroksen mukaan myös yhdistyksen julkisuuskuvan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että varainhankinnan kuluja seurataan tarkasti ja kirjanpidon avulla tehdään oikeat johtopäätökset.

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) järjestökaava edellyttää ainoastaan varsinaisen toiminnan kulujen ja tuottojen esittämistä omilla riveillään. Kulut ja tuotot on

kuitenkin riittävästi eriteltävä joko tuloslaskelmassa tai sen liitetiedoissa, mikäli olennaisuuden periaate sitä edellyttää.

Liiketoimintaa harjoittavan yhdistyksen tuotot ja kulut eritellään tuloslaskelmassa lähtökohtaisesti samoin periaattein kuin muutkin tuotot ja kulut. Kirjanpitoasetuksessa todetaan, että järjestökaavaa käyttävä voi esittää tuloslaskelmassa vain tuottojen ja kulujen summat ja esittää tuloslaskelman liitetietona liiketoiminnasta laadittu erillinen tuloslaskelma. Liiketoiminnan tuloslaskelma laaditaan kirjanpitoasetuksen mukaisesti joko kululaji- tai toimintokohtaisten liikekaavojen mukaisesti. (Perälä ym. 2010, 67.)

Aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmakaavassa (KPA1.3§) ei ole esitetty nimikkeitä liiketoiminnan tuotoille ja kuluille; näiden esittämispaikka tuleekin ratkaista tapauskohtaisesti niin, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan toiminnan tuloksesta. Liiketoiminnan tuotot ja kulut voidaan esittää varsinaisen toiminnan ryhmässä, jos toiminta on säännöissä mainitun tarkoituksen toteuttamista. Jos liiketoimintaa harjoitetaan lähinnä varainhankintatarkoituksessa, tuotot ja kulut esitetään varainhankinnan pääryhmässä. (Perälä ym. 2010, 67.) Liiketoiminta voi liittyä myös yhdistyksen sijoitus- ja rahoitustoimintaan, jolloin erät esitetään ko. toiminnan ryhmässä (Vierros 2010, 49).

5.3.3 Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Perälän ja Perälän (2006, 110) mukaan sijoitustoiminnalla tarkoitetaan yhdistyksen sellaisten varojen sijoittamista, jotka eivät välittömästi palvele yhdistyksen varsinaista aatteellista tarkoitusta, mutta joista saadut tuotot osaltaan mahdollistavat varsinaisen toiminnan. Sijoitustoimintaa on esimerkiksi huoneiston tai kiinteistön vuokraaminen ja osakekauppa. Rahoitustoiminnan tuotot ja kulut aiheutuvat yleensä joko otetuista lainoista tai pankkitileillä olevista varoista. Sijoitus- ja rahoitustoiminta on yleensä voitollista. Ryhmässä esitetään sijoitus- ja rahoitusomaisuudesta saadut osinko-, vuokra- ja korkotuotot. Myös sijoitusomaisuuteen luetta- vien rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamisesta syntynyt käyvän arvon muutos esitetään sijoitustoiminnan pääryhmässä. (Perälä ym. 2010, 64.)

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan pääryhmän kuluina esitetään ko. omaisuudesta aiheutuneet erilliskulut. Näitä aiheuttavat kyseisten omaisuserien hankkiminen ja hoitaminen. Kuluja voivat olla mm. maksetut yhtiövastikkeet, toimintaa varten otettujen lainojen korot, osakkeista perityt palkkiot, mahdolliset osakkeiden myyntitappiot, sijoitusomaisuudesta maksetut verot ja poistot. (Perälä ym. 2010, 64; Tomperi 2006, 129—130.)

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaisesti kaikki rahoitustuotot ja -kulut esitetään samassa tuloslaskelman pääryhmässä niiden taustalla olevasta luonteesta riippumatta. Tämä ei vääristä tuloslaskelman sijoitustoiminnan tehokkuudesta antamaa kuvaa, koska rahoitustoiminnan tuotot ja kulut eivät yleensä aatteellisessa yhteisössä ole suuruudeltaan olennaisia. (Perälä & Perälä 2006, 111.)

5.3.4 Sijoitus- ja rahoitustoiminnan jälkeen esitettävät erät

Satunnaisiksi eriksi katsotaan kirjanpitovelvollisen muusta kuin varsinaisesta toiminnasta syntyneet, kertaluontoiset tuotot ja kulut. Satunnaiset erät ovat yllätyksellisiä ja suuruudeltaan olennaisia. Satunnaisissa erissä esitettävällä tapahtumalla ei saa siis olla selvää yhteyttä varsinaisen toiminnan kanssa eikä sen voida olettaa toistuvan lähitulevaisuudessa. Satunnaisiin eriin kirjataan esim. omaisuudesta tehdyt arvonalennukset ja huomattavat kiinteistöjen myyntivoitot ja -tappiot. (Perälä & Perälä 2006, 113—114). Tuotot ja kulut esitetään tuloslaskelmassa omina erinä sijoitus- ja rahoitustoiminnan jälkeen. Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät on eriteltävä tarkemmin liitetiedoissa. Hallituksen esityksen (HE173/1997) mukaan esim. kiinteistön myyntivoitot ja -tappiot ovat satunnaisia eriä vain siinä tapauksessa, että kirjanpitovelvollinen luopuu kokonaisuudesta toimialasta.

Tuloslaskelman erään **yleisavustukset** kirjataan yleisesti yhdistyksen toiminnan tukemiseen saadut avustukset, joita ei voida kohdistaa yhdistyksen eri toiminnoille. Tiettyä toiminnanala varten saadut avustukset esitetään varsinaisen toiminnan ryhmässä ko. toiminnanalan tuottona erillisavustuksena. (Perälä ym. 2010, 66.) Jos yhdistyksellä on vain yksi toiminnanala, yleisavustukset voidaan esittää joko

varsinaisen toiminnanalan tuotoissa tai yleisavustuksissa. Merkittävät avustukset esitetään tuloslaskelmassa omalla rivillään tai eritellään tuloslaskelman liitetiedoissa. (Perälä & Perälä 2006, 114.) Yleisavustuksen esityspaikka tuloslaskelman lopussa kuvaa sitä, että yhdistys voi varsin vapaasti päättää yleisavustuksen käytöstä ja jakautumisesta eri toiminnoille (Vierros 2010, 62).

Järjestökaavan tilinpäätössiirtojen pääryhmässä esitetään **poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutokset**. Verovelvollinen ei saa verotuksessaan vähentää poistoina suurempaa määrää kuin mitä hän on vähentänyt kirjanpidossaan verovuonna tai aikaisemmin. Poistoerolla tarkoitetaan suunnitelman mukaisen poiston ylittäviä tai alittavia poistoja. Poistoeron muutos -kohdassa esitetään suunnitelman mukaiset poistot ylittävät poistot, jotta kirjanpidossa vähennetyt poistot saadaan vastaamaan verotuksessa vähennettyjä poistoja. Poistoeron muutokset ovat aatteellisissa yhdistyksissä harvinaisia erinä ja niitä syntyy vain silloin, kun yhdistys harjoittaa verotettavaa toimintaa. (Perälä ym. 2010, 66; Perälä & Perälä 2006, 115.)

Tuloslaskelmassa saadaan tehdä **vapaaehtoisena varauksena** investointi-, toiminta- tai muu sellainen varaus. Kirjanpitolautakunnan lausunnon (1659/2001) täsmennyksen mukaan vapaaehtoinen varaus on tuloksen järjestelyerä, jonka muodostaminen edellyttää aina verotukseen perustuvaa syytä. Kirjanpitolautakunnan mukaan yleishyödyllinen yhdistys voi tehdä vapaaehtoisen varauksen ainoastaan siinä laajuudessa kuin sillä on vaikutusta yhdistyksen verotettavan elinkeinotulon määräytymiseen. Koska yleishyödylliset yhdistykset ovat yleensä verovapaita, vapaaehtoinen varaus tulee kyseeseen erittäin harvoin.

5.4 Yhdistyksen tase

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336, 3. luku 1§) mukaan yhdistyksen tilinpäätökseen tulee sisältyä tase, joka kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa. Taseen avulla voidaan myös arvioida yhdistyksen taloudellisia toimintaedellytyksiä mm. maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta (Lydman ym. 2005, 94). Tasekaava on esitetty kirjanpitoasetuksessa (30.12.1997/1339, 6§) ja se on tarkoitettu kaikille kirjanpito-

velvollisille, myös yleishyödyllisille yhdistyksille. Taseen vastaavaa puolella esitetään kirjanpitovelvollisen varat ja vastattavaa puolella pääomat; vastaavaa puoli osoittaa miten rahat on sijoitettu ja vastattavaa puoli mistä ne on saatu. Vastaavia ovat aktivoituneet menot, rahat ja saamiset, jotka esitetään jaettuina pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Vastattavaa puolen erät esitetään jaettuina omaan ja vieraaseen pääomaan. (Perälä & Perälä 2006,128.) Pieni kirjanpitovelvollinen saa laatia lyhennetyn taseen, jossa kuitenkin eritellään myyntisaamiset, ostovelat ja saadut ennakkomaksut (Perälä & Perälä 2006, 136).

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaan tase on laadittava kaavaa yksityiskohtaisempana, jos se on tase-erien selvittämiseksi tarpeen. Aatteellisilla yhdistyksillä on usein merkittäviä tase-eriä, joiden esittäminen omana eränä taseessa saattaa olla oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tarpeellista. Omilla riveillään voi olla tarpeellista esittää esimerkiksi sijoitusomaisuus, jäsenmaksusaamiset tai saamiset avustuksista ja avustusennakot. (Perälä ym. 2010, 73.)

Tase-erät on ilmoitettava bruttomääräisinä eli niitä toisistaan vähentämättä. Myös siinä tapauksessa, kun kirjanpitovelvollisella on saaminen siltä, jolle hän itse on velkaa, on saaminen ja velka ilmoitettava erikseen. Tase-erien vähentäminen toisistaan on mahdollista vain silloin, kun vähentäminen on perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. (A 30.12.1997/1339.)

Tasekaavasta poiketen pääryhmiin sisältyvistä eristä on käytettävä toiminnan erityisluonnetta paremmin vastaavia nimityksiä. Kuitenkin vain arabialaisilla numeroilla merkittyjen erien nimityksiä saa muuttaa. Myös nimikkeiden numero- ja kirjaintunnuksia voidaan muuttaa tai jättää pois. (Perälä & Perälä 2006, 131.)

Kirjanpitoasetuksessa (30.12.1997/1339) säädetään, että aatteellisen yhdistyksen on taseessaan ilmoitettava erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, jonka käytön suhteen on olemassa rajoittavia erityismääräyksiä. Kirjanpitolautakunta on yleisohjeessaan (21.11.2006, 7) täsmentänyt, että erillään hoidettavat varat on ilmoitettava omana ryhmänään taseessa. Erillään hoidettavat varat liittyvät ns. omakatteisiin rahastoihin.

Kustakin taseen erästä on esitettävä vertailutieto eli vastaava luku edelliseltä tilikaudelta. Vertailutietoja on pyrittävä oikaisemaan vastaamaan uutta esitystapaa, mikäli taseen muotoa on muutettu. Edellisen tilikauden oikaisuksista ja mahdollisista muista vertailukelpoisuutta haittaavista tekijöistä on annettava selvitys liitetiedoissa. (Perälä & Perälä 2006, 135.)

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaan taseen esittämistapaa ei saa muuttaa ilman erityistä syytä. Toiminnan luonteen muuttuminen tai muu erityinen syy voi edellyttää kaavan muutosta. Tällöin muutoksen syystä ja vaikutuksesta on annettava liitetietona perusteltu selvitys. (Perälä & Perälä 2006, 135.)

5.4.1 Taseen vastaavaa

Tasekaavassa taseen vastaavaa puoli on jaettu pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin käyttötarkoituksen perusteella. Pysyviä vastaavia ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena. Muut vastaavien erät ovat vaihtuvia. (L 30.12.1997/1336.)

Aineettomat hyödykkeet esitetään taseessa neljänä alueränä: kehittämismenot, aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot. Viidentenä ryhmässä esitetään ennakkomaksujen rahoituksellinen erä. Taseeseen on aktivoitava esimerkiksi vastikkeellisesti hankittujen toimilupien, patenttien, lisenssien, atk-ohjelmien käyttöoikeuksien, tavaramerkkien ja vastaavien oikeuksien ja varojen hankintameno, mikäli niihin liittyy vastaisia tilikausia koskeva tulonodotus ja aktivoitujen oikeuksien hankintamenosta on vähennettävä poistot. Kirjanpitolain mukaan yhdistykset voivat vähentää poistot hyödykkeiden pitoaikana ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Tasekaavassa aineettomina hyödykkeinä esitettävät kehittämismenot ja liikearvo (goodwill) ovat aatteellisissa yhteisöissä harvinaisia. Sen sijaan aineettomia oikeuksia kuten patenteja, ohjelmalisenssejä tai tekijän- tai kustannusoikeuksia voi aatteellisessa yhteisössä esiintyä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 68—69, Perälä & Perälä 2006, 138.)

Tasekaavassa aineelliset hyödykkeet eritellään maa- ja vesialueisiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, koneisiin ja kalustoon, pienhankintoihin ja muihin aineellisiin hyödykkeisiin sekä ennakkomaksuihin ja keskeneräisiin hankintoihin. Myös aineellisen omaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan kuluksi sen vaikutusaikana ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Poistosuunnitelman tekeminen on kuitenkin suositeltavaa, koska ilman poistosuunnitelmaa tehtävät poistot saattavat vääristää tilikauden yli- tai alijäämän antamaa kuvaa ja hankaloittaa näiden vertailua aikaisempiin tilikausiin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 74—79; Perälä & Perälä 2006, 151.) Aatteellisen yhdistyksen taseessa voi olla esim. taide-esineitä.

Vähäiset irtaimisto-ostot eli pienhankinnat voidaan kirjata kokonaisuudessaan käyttöönottilikauden kuluksi. Hankinnan vähäarvoisuutta tulkitaan kirjanpitovelvollisen toiminnan laajuuden ja pysyvien vastaavien kokonaismäärän perusteella. Yhdistyksen on käytännöllistä noudattaa elinkeinoverolain (24.6.1968/360, 33§) mukaista pienhankinnan käsitettä, jonka mukaan irtaimen kuluvaan käyttöomaisuuden hankintameno saadaan jättää aktivoimatta, mikäli hyödykkeen hankintameno on alle 850 euroa. Tämän ehdon täyttäviä pienhankintoja saa yhden verovuoden aikana vähentää enintään 2500 euroa. Lisäksi kertakuluna voidaan vähentää enintään kolme vuotta kestävä käyttöomaisuuden hankintameno. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 74—79.)

Vastaavien sijoitukset -erässä esitetään kaikki kirjanpitovelvollisen omaisuuseriin sisältyvät osake- ja osuusmuotoiset sijoitukset siltä osin kuin ne eivät ole vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereita. Sijoituksina esitetään myös tietyt pitkäaikaiset saamiset ja palautuskelpoiset liittymismaksut. Aatteellisilla yhteisöillä on usein merkittäviä määriä sijoitusomaisuutta, joka on voitu saada lahjoituksena, testamentilla tai muuten ja joka ei palvele varsinaista aatteellista toimintaa, mutta jonka tuotto voidaan käyttää varsinaisen toiminnan rahoittamiseen. Sijoitukset arvostetaan lähtökohtaisesti taseessa niiden hankintamenoon. Niistä ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, koska ne eivät ole kuluvaan käyttöomaisuutta. Kirjanpitolaki edellyttää, että jos hyödykkeen tai sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus on kirjattava arvonalennuksena kuluksi. Sijoituksiin voidaan tehdä tilinpäätöksessä myös arvonorotuksia, mikäli arvopaperin todennäköinen luovutushinta on pysy-

västi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi. (Perälä & Perälä 2006, 141—142.)

Vaihtuvat vastaavat jaetaan tasekaavassa vaihto- ja rahoitusomaisuuteen. Jälkimmäiseen kuuluvat vaihtuvien vastaavien ryhmät: saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 82.)

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettavaksi tai kulutettavaksi tarkoitetut hyödykkeet. Aatteellisissa yhteisöissä on harvoin merkittävää vaihto-omaisuutta. Tällaisia eriä ovat esim. varainhankintaan liittyvät myyntivarastot, myytävien oppilastöiden hankintamenot tai myytäväksi hankittujen julkaisujen hankintamenot. Vaihto-omaisuus arvostetaan tilinpäätöksessä ns. alimman arvon periaatteen mukaisesti. (Perälä ym. 2010, 90.)

Saamiset jaetaan kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaisessa vaihtuvien vastaavien ryhmässä seitsemäksi alaryhmäksi:

- myyntisaamiset
- saamiset saman konsernin yrityksiltä
- saamiset omistusyhteisyrittäjiltä
- lainasaamiset
- muut saamiset
- maksamattomat osakkeet/osuudet
- siirtosaamiset

Pienen kirjanpitovelvollisen lyhennyksessä taseessa jaetaan saamiset kahteen alaryhmään: myyntisaamisiin ja muihin saamisiin.

Saamiset tulee jakaa lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. Pitkäaikaisiksi saamisiksi katsotaan yli vuoden päästä maksettavaksi erääntyvät saamiset. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 89—90.)

Myyntisaamisia syntyy suoritteiden myynnistä varsinaisena toimintana sekä käyttöomaisuushyödykkeiden myynnistä. Muita saamisia ovat saamiset, jotka eivät sisällöllisesti sovi mihinkään muuhun saamisten erään. Aatteellisen yhdistyksen

muissa saamisissa voidaan esittää esim. jäsenmaksu- ja avustussaamisia ellei niitä esitetä omilla nimikkeillään. (Perälä & Perälä 2006, 156.)

Siirtosaamiset liittyvät maksuperusteisin kirjanpidon muuttamiseen suoriteperusteiseksi tilinpäätöstä laadittaessa. Siirtosaamisia ovat kirjanpitolain (30.12.1997/1336) mukaan:

- tilikaudella tai aikaisemmalla tilikaudella suoritettut maksut tulevina tilikautena suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuvista menoista, jollei niitä ole merkittävä ennakkomaksuihin; sekä
- sellaiset päättyneellä tai aikaisemmalla tilikaudella suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuneet tulot, joista ei ole saatu maksua, jollei niitä ole merkittävä myyntisaamisiin.

Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Luottotappiot vähennetään viimeistään tilinpäätöshetkellä saamisista. Yhdistyksen taseessa jäsenmaksusaamiset voidaan merkitä siirtosaamisiin tai mikäli niiden määrä on merkittävä, voidaan ne esittää omana eränään. (Perälä ym. 2010, 92—93.)

Rahoitusarvopapereihin merkitään osakkeet ja osuudet sekä muut arvopaperit, jotka on yleensä hankittu rahojen lyhytaikaista sijoittamista varten ja ovat rahoitustarpeen niin vaatiessa nopeasti rahaksi muutettavissa. Rahoitusarvopaperit merkitään taseeseen alimman arvon periaatteen mukaisesti joko hankintamenon suuruisena tai todennäköiseen luovutushintaan. (Perälä ym. 2010, 93.)

Rahat ja pankkisaamiset -erään sisältyy tilinpäätöspäivänä kassassa ja pankkitileillä olevat likvidit varat (Perälä & Perälä 2006, 159).

5.4.2 Taseen vastattavaa

Kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaan **oma pääoma** on jaettava taseessa seuraaviin eriin:

- osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
- ylikurssirahasto
- arvonkorotusrahasto
- käyvän arvon rahasto
- muut rahastot
- edellisten tilikausien voitto (tappio)
- tilikauden voitto (tappio)

Aatteellisten yhdistysten oma pääoma eroaa luonteeltaan yritysten omasta pääomasta siinä, että sitä ei ole saatu osakkailta pääomasijoituksina eikä sille suoriteta osinkoa tai yhdistyksen purkautuessa sitä jaeta jäsenille vaan luovutetaan yhdistyksen sääntöjen edellyttämään tarkoitukseen. Yhdistyksillä ei ole yleensä varsinaista alkupääomaa, vaan ensimmäisen tilikauden oma pääoma syntyy kirjattaessa tilikauden tuottojen ja kulujen erotus eli ylijäämä. Ensimmäiset varansa yhdistys voi kerätä esim. jäsenmaksuina. Yhdistysten edellisten tilikausien ylijäämistä voidaan käyttää nimitystä "toimintapääoma", mutta kirjanpitoasetuksen mukainen nimike "edellisten tilikausien yli-/alijäämä" kuvaa parhaiten pääoman luonnetta. Päätyneen tilikauden yli- tai alijäämä esitetään taseessa näkyvästi omana rivinä ja kirjataan seuraavalla tilikaudella edellisten tilikausien ylijäämään. (Perälä ym. 2010, 94; Perälä & Perälä 2006, 159—160.)

Arvonkorotusrahastoon kirjataan pysyvien vastaavien hyödykkeisiin tehtyjen arvonkorotusten vastakirjaukset, joita voidaan tehdä esim. maa- ja vesialueisiin ja sijoituksiin liittyviin omaisuuseriin, jos todennäköinen luovutushinta on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi (Perälä & Perälä 2006, 162—163).

Käyvän arvon rahastoon kirjataan kirjanpitolain mukaisesti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvälineiden arvonmuutokset, ellei niitä kirjata tuloslaskelmaan. Aatteellisten yhdistysten sijoituksia ei useinkaan ole hankittu kaupankäyntitarkoituksessa ja niiden arvonmuutokset kirjataan pääsäännön mukaan suoraan käyvän arvon rahastoon. (Perälä ym. 2005, 108; Perälä ym. 2010, 95.)

Tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu kahdesta erästä: poistoero ja vapaaehtoiset varaukset. Erät ovat verotuksellista syistä esitettäviä tuloksen ohjauseurien ja ovat harvinaisia yleishyödyllisen yhdistyksen taseessa, koska yhdistykset eivät yleensä ole verovelvollisia. (Perälä & Perälä 2006, 170.)

Pakollisilla varauksilla varaudutaan vastaisiin menoihin ja menetyksiin joihin on sitouduttu, mutta joiden täsmällistä määrää tai toteutumisaikajankohdasta ei tiedetä. Pakolliset varaukset merkitään taseeseen niiden todennäköiseen määrään. (Perälä ym. 2010, 96—97.)

Vieraan pääoman kaikki tase-erät tulee jakaa lyhytaikaiseksi ja pitkäaikaiseksi vieraaksi pääomaksi, jolloin alle tai tasan vuodessa takaisinmaksettavat lainat ja lainojen osat ovat lyhytaikaisia ja yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua erääntyvät velat pitkäaikaisia. Kirjanpitoasetuksen tasekaavan mukaan vieras pääoma jaetaan yhteentoista erään, mutta pieni kirjanpitovelvollinen voi lyhennyksessä taseessa jakaa vieraan pääomansa kolmeen erään: saadut ennakot, ostovelat ja muut velat. (A 30.12.1997/1339; Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 109—110.)

Ostovelat ovat tuotannon tekijöiden ostoista syntyneitä velkoja, joita syntyy tavaroiden ja palveluiden ostamisesta velaksi. Saatuja ennakoita ovat ennen tavarantoimituksen suorittamista tilauksista saatuja ennakkomaksuja. Näitä ovat esimerkiksi keskeneräisistä projekteista saadut ennakkomaksut. (Perälä ym. 2010, 98.)

Lyhennetyt tasekaavan erät "Muut velat" koostuu seuraavista tasekaavan vieraan pääoman eristä: joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksiltä, velat omistusyhteisyrityksiltä ja siirtovelat (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 112). Siirtovelkoja ovat tuloennakot ja menojäämät. Tyypillisiä siirtovelkoja ovat tilikaudelle kuuluvat korkokulut ja lomapalkat, jotka tilikauden päättyessä ovat maksamatta. (Perälä ym. 2010, 99—100.)

Yleishyödyllisen yhdistyksen ominaispiirteisiin kuuluvat taseeseen sisältyvät rahastot, jotka käsitellään "Kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityispiirteiden" yhteydessä seuraavassa luvussa.

5.5 Kirjanpidon ja tilinpäätöksen erityispiirteitä

Aatteellisten yhdistysten kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännöissä on tiettyjä erityispiirteitä, jotka liittyvät lähinnä tuloslaskelman ja taseen muotoon, taseen oman pääoman rahastoihin, avustustuottoihin, varainhankintaan ja lahjoituksiin, yleisavustuksiin ja konsernitalinpäätökseen (Vierros 2010, s. 42).

5.5.1 Rahastot

Yhdistyksillä on taseen vastattavaa puolella usein erilaisia rahastoeriä, jotka syntytapansa ja luonteensa puolesta poikkeavat toisistaan ja joiden kokonaissaldo voi olla huomattava. Rahastot tarkoittavat käytännössä samaa kuin taseen oma pääoma. Rahastot ovat kertyneet taseen vastattavaa puolelle pääsääntöisesti aikaisempien vuosien tilikausien ylijäämän kautta. Mikäli ylijäämiä ei olisi kirjattu rahastoihin, ne näkyisivät taseessa nimikkeellä "edellisten tilikausien ylijäämät". Rahastoitu ylijäämä on voinut muodostua joko varsinaisen toiminnan tuloksena tai esim. tuloslaskelman kautta kirjatun kertalahjoituksen synnyttämän ylijäämän kautta. (Vierros 2010, 71.)

Yhdistyslakiin ja kirjanpitolakiin ei sisälly rahastoihin liittyviä säännöksiä. Kirjanpitoasetuksessa (30.12.1997/1339) sanotaan, että:

- aatteellisen yhteisön ja säätiön taseessa on ilmoitettava erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, joiden käyttöä on rajoitettu erikoismääräyksin
- erillään hoidettavat varat on ilmoitettava omana ryhmänään taseessa

Nykyinen tulkinta hyvästä kirjanpitolautakunnan osalta perustuu pääosin kirjanpitolautakunnan antamiin lausuntoihin rahastojen käsittelystä (Vierros 2010, 72).

Rahastot voidaan luokitella määrätarkoituksiin sidottuihin rahastoihin ja vapaisiin rahastoihin. Määrätarkoituksiin sidotut rahastot voivat olla omakatteisia rahastoja, joiden varat on pidettävä erillään yhdistyksen muista varoista tai muita käyttötar-

koitukseltaan sidottuja rahastoja, joiden varat voidaan säilyttää ja sijoittaa yhdessä yhdistyksen muiden varojen kanssa. (Vierros 2010, 72.)

Omakatteinen rahasto eli ns. epäitsenäinen säätiö on muodostettu useimmiten lahjoitus-, testamentti- yms. tuloista ja lahjoittaja tai testamentin jättäjä on edellyttänyt, että varat on käytettävä määrätarkoitukseen ja että varat on lisäksi pidettävä erillään yhdistyksen muista varoista. Ottaessaan lahjan tai testamentin vastaan, yhdistys sitoutuu samalla noudattamaan lahjoittajan tai testamentin jättäjän antamia ehtoja. (Perälä & Perälä 2006, 166.)

Määrätarkoitukseen sidottujen rahastojen pääomat esitetään yhdistyksen omassa pääomassa heti mahdollisen peruspääoman jälkeen ennen tase-erää "Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä", jolloin omakatteisissa rahastoissa voidaan käyttää nimikettä "Omakatteiset rahastot" ja muut määrätarkoitukseen sidotut rahastot nimikkeellä "Muut sidotut rahastot". Rahastokohtaisten pääomien erittely voidaan ilmoittaa taseen liitetiedoissa tai pääomat voidaan esittää taseessa rahastoittain eriteltynä. Omakatteisten rahastojen varat esitetään taseessa heti pysyvien vastaavien jälkeen ennen vaihtuvia vastaavia. (Vierros 2010, 82.)

Muu käyttötarkoitukseltaan sidottu rahasto perustuu lähtökohtaisesti myös yhdistyksen ulkopuolisen lahjoittajan testamentti- tai lahjoitusvaroihin, joista on erityismääräyksiä pääoman tai sen tuoton osalta. Muu käyttötarkoitukseltaan sidottu rahasto eroaa omakatteisesta rahastosta siten, että rahaston varoja ei tarvitse pitää erillään yhdistyksen muista varoista vaan niitä voidaan hoitaa yhdessä yhdistyksen muiden varojen kanssa. (Vierros 2010, 83.)

Saatu lahjoitus tai testamentti kirjataan todennäköisen luovutushinnan määräisenä ja esitetään pääsääntöisesti varainhankinnassa. Lahjoitusten ja tuottojen siirrot omakatteisiin rahastoihin ja muihin sidottuihin rahastoihin esitetään tuloslaskelmassa ennen "Tilikauden tulos" riviä. (Vierros 2010, 76.)

Vapaat rahastot on muodostettu yhdistyksen omien hallintoelinten päätöksellä ja ovat myös vapaasti hallintoelinten päätösten mukaisesti käytettävissä. Myös lahjoituksin ja testamentein saaduista varoista voidaan muodostaa vapaita rahastoja (ns. nimikko- tai muistorahastoja), jos lahjoittajalla tai testamentin antajalla ei ole

varojen käytöstä määräyksiä, vaan vain pelkästään rahaston nimeen liittyviä toivomuksia. Vapaat rahastot ovat yleensä osa yhdistyksen tuloksen kautta muodostunutta omaa pääomaa. Kirjanpitolautakunnan tulkinnan mukaan tuloksen järjestelmistä eli tilikauden ylijäämän pienentämistä vapaaehtoisilla rahastosiirroilla ei voida pitää hyvän kirjanpitotavan mukaisena ja siksi ainoastaan tase-erien välinen siirtokirjaus on mahdollinen. (Vierros 2010, 90—91.)

5.5.2 Avustukset ja lahjoitukset

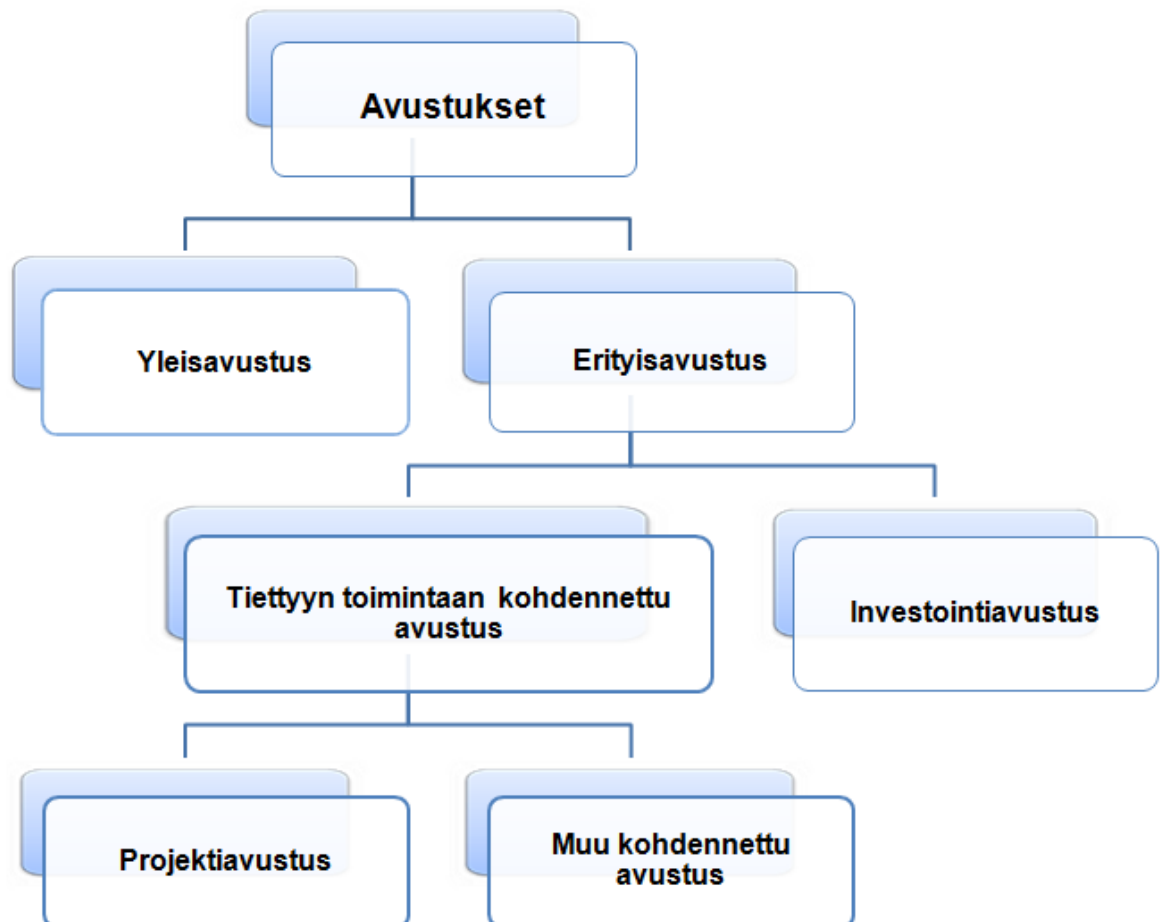
Saadut avustukset esim. julkisyhteisöiltä tai keskusjärjestöiltä ovat olennainen osa yleishyödyllisen yhdistyksen rahoitusta. Avustus on yleensä jatkuva ja vuodesta toiseen toistuva, kun puolestaan lahjoitus on kertaluonteinen. (Vierros 2010, 92.)

Aatteelliselle yhdistykselle myönnetty avustus kirjataan sen tilikauden tuotoksi, jonka aikana se on saatu lopullisesti ja sen saamisen ehdot on täytetty. Esimerkiksi tiettyjen menojen kattamiseen saatu avustus tuloutetaan, kun vastaava meno kirjataan kuluksi. Yleisavustus puolestaan jaksotetaan sille kaudelle, jolle se on saatu. (Perälä ym. 2010, 39.)

Vierroksen mukaan avustukset esitetään tuloslaskelmassa kirjanpitolautakunnan (666/1983 ja 836/1986) ohjeiden mukaisesti niiden käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

- Yleisavustus: yleisesti yhdistyksen toimintaa varten saatu avustus, joka esitetään satunnaisten ja tuottojen jälkeen omana eränä
- Toiminto-/projektikohtainen avustus: määrättyä toiminnanalaa, projektia tai hanketta varten saatu avustus, joka esitetään näkyvästi kyseisen toiminnanalan tuottona
- Korkoavustus: vieraan pääoman korkoja varten saatu avustus, joka merkitään korkokulujen vähennykseksi
- Investointiavustus: pääsääntöisesti investointimenojen kattamiseen saatu avustus, joka esitetään omana eränä yleisavustusten ryhmässä ja kirjataan menonsiirtona investoinnin hankintamenon vähennykseksi

- Lainanlyhennysavustus: lainan lyhennyksiä varten saatu avustus, joka esitetään tuloslaskelmassa omana eränään ennen yleisavustuksia.

Kuvio 4: Avustusten luokittelua (Vierros 2010, 95).

Tuloslaskelman erään yleisavustukset kirjataan yleisesti yhdistyksen toiminnan tukemiseen saadut avustukset, joita ei voida kohdistaa yhdistyksen eri toiminnoille. Tiettyä toiminnanalaa varten saadut avustukset esitetään varsinaisen toiminnan ryhmässä ko. toiminnanalan tuottona erillisavustuksena. (Perälä ym. 2010, 66.) Jos yhdistyksellä on vain yksi toiminnanala, yleisavustukset voidaan esittää joko varsinaisen toiminnanalan tuotoissa tai yleisavustuksissa. Merkittävät avustukset esitetään tuloslaskelmassa omalla rivillään tai eritellään tuloslaskelman liitetiedoissa. (Perälä & Perälä 2006, 114.) Yleisavustuksen esityspaikka tuloslaskelman lopussa kuvaa sitä, että yhdistys voi varsin vapaasti päättää yleisavustuksen käytöstä ja jakautumisesta eri toiminnoille (Vierros 2010, 62).

Lahjoitukset kirjataan kirjanpitoon joko varainhankinnan tuotoksi tai satunnaiseksi eräksi. Satunnaiseksi eräksi lahjoitus voidaan kirjata vain, mikäli se on tavanomaisuudesta poikkeava, kertaluontoinen ja olennainen. Lahjoitettujen tai testamentattujen varojen siirto sidottuun rahastoon esitetään tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen yhteydessä. Saatu lahjoitus tulee näkyä omana rivinään tuloslaskelmassa ja sen mahdollinen siirto rahastoon tulee esittää omana eränään. (Perälä ym. 2010, 28—29; Kirjanpitolautakunnan lausunto 1334/1995.)

5.5.3 Jäsenmaksut

Yhdistyksen keräämät jäsenmaksutuotot esitetään tuloslaskelmassa varainhankinnan pääryhmässä. Jäsenmaksusaamiset tulee kirjata tilinpäätökseen erityistä varovaisuutta noudattaen ja tämän vuoksi useissa yhdistyksissä jäsenmaksutuotot käsitelläänkin kirjanpidossa kassaperusteisesti. (Vierros 2010, 57.)

5.6 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen on kirjanpitolain (30.12.1997/1336, 3. luku 2§) mukaan annettava oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja asemasta. Ne yhdistykset, jotka täyttävät pienen kirjanpitovelvollisen vaatimukset, voivat kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) mukaisesti esittää ns. lyhennetyt liitetiedot, jolloin edellytetään vain seuraavien tietojen antamista:

- annetut pantit
- velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset
- peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi, jollei ole käytetty tilinpäätöspäivän kurssia

Myöskään yhdistyslaissa ei ole muita liitetietovaatimuksia. Tilannekohtaisen harkinnan nojalla tulisi kuitenkin esittää liitetiedoissa ne olennaiset ja tarpeelliset

seikat, joilla varmistetaan oikean ja riittävän kuvan antaminen tilinpäätöksen lukijalle. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 176—178, Perälä & Perälä 2006, 83.)

5.7 Toimintakertomus

Kirjanpitolain (30.12.1997/1336) 3 luvun 1 §:n mukaan tilinpäätökseen on liitettävä toimintakertomus. Pieni yhdistys voi pienen kirjanpitovelvollisen tavoin jättää toimintakertomuksen laatimatta.

Yhdistyksen säännöissä saattaa olla "toimintakertomukseksi" nimetystä asiakirjasta määräyksiä, jotka koskevat muiden kuin luonteeltaan taloudellisten seikkojen esittämistä. Asiakirja tulisi pitää erillään kirjanpitolain mukaisesta toimintakertomuksesta eikä siihen pitäisi sisällyttää kirjanpitoaissa tai muualla laissa säädettyjä taloudellisia tietoja. Ko. toimintakertomusta tulisikin epäselvyyksien välttämiseksi nimetä vuosikertomukseksi eikä sitä tulisi liittää kirjanpitolain mukaiseen viralliseen tilinpäätökseen. (Vierros 2010, 71.)

5.8 Tilin-/toiminnantarkastus

Uudistettu tilintarkastuslaki tuli voimaan 1.7.2007. Lakiuudistuksen yhteydessä yhdistyslakiin ei tehty muutoksia, vaan muutokset astuivat voimaan vasta yhdistyslain muutoksen yhteydessä 1.9.2010. Tämän yhdistyslain uudistuksen myötä myös yhdistykset tulivat voimassa olevan tilintarkastuslain piiriin. Lain eräs keskeisin muutos oli se, että siirtymäajan puitteissa muiden yhteisöjen kuin yhdistysten tuli luopua ns. maallikotarkastajista. Siirtymäsäännöksen mukaan yhteisöissä ja säätiöissä voi olla maallikotilintarkastaja siirtymäkauden loppuun eli 31.12.2011 päättyvään tilikauteen asti. Maallikotilintarkastajat soveltavat vanhaa tilintarkastuslakia ja ammattilintarkastajat uutta lakia siirtymäajan loppuun. (Vierros 2010, 105.) Siirtymäajan jälkeen ainoastaan auktorisoidut tilintarkastajat voivat toimia tilintarkastajina (Tilintarkastajan [Viitattu 13.2.2011]).

Yhdistyksen talouden ja hallinnon tarkastaa tilintarkastaja ja/tai toiminnantarkastaja. Tilintarkastajalla tarkoitetaan auktorisoitua tilintarkastajaa (KHT- ja HTM-tilintarkastaja) ja toiminnantarkastajalla käytännössä aiempaa maallikkotarkastajaa. Sekä tilin- että toiminnantarkastus ovat aina laillisuustarkastuksia ja ne kohdistuvat yhdistyksen kirjanpitoon, tilinpäätökseen, toimintakertomukseen ja hallintoon. Tarkastus ei kohdistu toiminnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastamiseen. (Loimu 2010, 194.)

Tilintarkastuslain (13.4.2007/459) mukaan yhdistyksen on valittava KHT- tai HTM-tilintarkastaja, jos yhdistys täyttää sekä päättyneellä että välittömästi sitä edeltävällä tilikaudella vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista:

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa
- palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin kolme henkilöä

Yhdistyksen liikevaihtoon ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan lasketa yhdistyksen saamia yleisavustuksia (Loimu 2010, 194).

Tilintarkastajana voi toimia sekä luonnollinen henkilö että KHT- tai HTM-yhteisö. Yhdistyksen valitessa tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisön, on tilintarkastuslain mukaan yhteisön sisältä valittava päävastuullinen tilintarkastaja ja ilmoitettava tästä yhdistykselle. Tilintarkastajan ollessa luonnollinen henkilö, tulee hänelle valita myös varamies. (Loimu 2010, 195.)

Pienen yhdistyksen ei tarvitse valita auktorisoitua tilintarkastajaa. Yhdistys on pieni, kun enintään yksi edellä mainituista raja-arvoista täyttyy. (Yhdistyslakiopas [viitattu 15.2.2011].)

Jos yhdistys ei kooltaan täytä tilintarkastajan valintaa edellyttäviä raja-arvoja, yhdistyslain (26.5.1989/503) siirtymäsäännöksen mukaan ennen 1.9.2010 rekisteriin merkityssä yhdistyksessä taloutta ja hallintoa tarkastamaan voidaan valita toiminnantarkastaja(t), vaikka yhdistyksen säännöissä määrättäisiinkin valitsemaan auktorisoitu tilintarkastaja(t). Siirtymäsäännöksen mukaan yhdistyksessä voidaan

myös valita yksi tilintarkastaja ja yksi toiminnantarkastaja, jos yhdistyksen säännöissä on määräys kahden tilintarkastajan valitsemisesta ja siinä lain mukaan on oltava tilintarkastaja. Poikkeuksena on luonnollisesti tilanne, jossa yhdistyksen säännöissä määrätään, että tilintarkastajan tulee olla joko HTM- tai KHT-tutkinnon suorittanut. (Loimu 2010, 194—196.) Yhdistyksen ei tarvitse muuttaa sääntöjään toiminnantarkastajaan siirtymisen yhteydessä (Vierros 2010, 106).

Yhdistyslain (26.5.1989/503) mukaan yhdistyksissä, joissa ei ole tilintarkastajaa, tulee yhdistyksen koosta riippumatta olla toiminnantarkastaja. Jos yhdistyksellä on vain yksi toiminnantarkastaja, on lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja. Toiminnantarkastajan tulee olla luonnollinen henkilö, jolla on oltava lain mukaan "sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin yhdistyksen toimintaan nähden on tarpeen tehtävän hoitamiseksi". Toiminnantarkastajaa koskevat käytännössä samat säännökset kuin tilintarkastajaakin. Tilintarkastuslaissa (13.4.2007/459) määrätään, että tilintarkastaja ei saa olla vajaavaltainen, konkurssissa tai liiketoimintakiellossa taikka hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu. Tilintarkastajan samoin kuin toiminnantarkastajankin on oltava riippumaton ja huolehdittava esteellisyysäännöksistä ja ammattietiikasta. Hänen on suoritettava laissa tarkoitetut tehtävät ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen. (Loimu 2010, 197.)

Käytännössä pienessä yhdistyksessä toiminnantarkastajaksi voidaan valita henkilö, joka hoitaa oman taloutensa tavanomaisella tavalla ja joka on valmis käyttämään yhdistyksen tarkastukseen tarpeeksi aikaa. Toiminnantarkastus eroaa tilintarkastuksesta siinä, että toiminnantarkastajalta ei edellytetä laskentatoimen eikä tilintarkastuksen koulutusta eikä kokemusta (Yhdistyslakiopas (Viitattu 30.12.2010].)

Loimun (2010, 196—197) mukaan ammattitilintarkastajan rinnalle valittava toiminnantarkastaja voi olla järkeväkin valinta, jos toiminnantarkastajaksi valittava on hyvin perehtynyt talous- ja yhdistysasioihin ja hän tuntee hyvin ko. yhdistyksen toiminnan. Yhdistyksen jäsenyys ei ole este tilin- tai toiminnantarkastajana olemiselle, edellä mainittujen perustelujen valossa se voi olla jopa etu. Tilintarkastajana tai toiminnantarkastajana ei voi toimia esim. hallituksen jäsen, varajäsen tai heidän

sukulaisensa eikä henkilö, jolla on yhdistyksen päivittäiseen toimintaan liittyvä suhde (esim. toimihenkilö). Tilintarkastaja ja toiminnantarkastaja antavat kumpikin oman kertomuksensa suorittamastaan tarkastuksesta.

Tilin-/toiminnantarkastajan on tarkastettava yhdistyksen talous ja hallinto sen toiminnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava kirjallinen tilin-/toiminnantarkastuskertomus. Tarkastuksen tavoitteena on kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen osalta saada yleiskuva siitä, vastaako tilinpäätös olennaisilta osilta yhdistyksen toimintaa ja taloudellista asemaa. Hallinnon tarkastuksen tavoitteena on saada yleiskuva siitä, onko yhdistyksen johto ja hallinto järjestetty tavanomaisella tavalla ja päätösten mukaisesti ja onko johto pannut täytäntöön yhdistyksen kokouksen päätökset. Tilin-/toiminnantarkastuksessa tarkastetaan myös ovatko johdon ja hallinnon palkat, palkkiot ja muut taloudelliset etuudet yhdistyksen kokouksen linjausten mukaisia ja ettei yhdistyksen johto tai hallinto ole suosinut itseään, jotakin jäsentä tai sivullista. Käytännössä talouden tarkastus pienessä yhdistyksessä on lähinnä tositem- ja asiakirjatarkastusta ja hallinnon tarkastus vastaavasti pöytäkirjojen ja yhdistyksen kirjeenvaihdon tarkastamista. (Yhdistyslakiopas [Viitattu 5.1.2011].)

Tehtyään tilintarkastuksen on tilintarkastajan tehtävä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen. Merkinnässä tilintarkastaja todentaa, että tilintarkastus on suoritettu, tarkastuksen kohteena on ollut merkinnällä varustettu tilinpäätös ja toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus on annettu. Toiminnantarkastaja tekee saman merkinnän tilinpäätökseen (Loimu 2010, 203.)

Kultakin tilikaudelta on annettava hallitukselle päivätty ja allekirjoitettu tilintarkastuskertomus, jossa on yksilöity tilintarkastuskertomuksen kohteena oleva tilinpäätös ja kerrottu mitä tilinpäätössäännöstä tilinpäätöksessä on noudatettu. Tilintarkastuskertomuksen tulee käsittää lausunto siitä:

- antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä
- ovatko toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ristiriidattomia

Lausunto on vakiomuotoinen, ehdollinen tai kielteinen. Jos tilintarkastaja ei voi antaa lausuntoa, hänen on ilmoitettava tästä tilintarkastuskertomuksessa. Lain mukaan tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, jos hallituksen jäsen, puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on syylistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhdistystä kohtaan tai rikkonut yhdistystä koskevaa lakia, yhtiösopimusta tai -järjestystä tai sääntöjä. (Loimu 2010, 204—205.)

Oikeusministeriön yhdistyslakioppaan (Yhdistyslakiopas [viitattu 1.4.2011]) mukaan uudet säännökset toiminnantarkastuksen sisällöstä ja tarkastuskertomuksesta ovat huomattavasti vähäisemmät kuin aiemmat maallikkotilintarkastusta koskevat vaatimukset. Toiminnantarkastajalta ei aiemmasta laista poiketen edellytetä lausuntoja, joiden antaminen vaatisi erityistä tietämystä yhdistyksen toiminnasta, kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyy uuden lain mukaan vastaavien perusteiden mukaan kuin yhdistyksen hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuu. Käytännössä toiminnantarkastajan vastuu on lievempi kuin entisen maallikkotilintarkastajan vastuu, koska toiminnantarkastusta koskevat vaatimukset ovat lievemmiä kuin aikaisempaa maallikkotilintarkastusta koskeneet vaatimukset.

6 LC ALAJÄRVI/JÄRVISEUTU RY:N TALOUSHALLINNON KEHITTÄMISHANKE

6.1 Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry

Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry on perustettu 26.2.1960. Klubissa on tällä hetkellä 42 jäsentä. Lionsien kansainvälisessä organisaatiossa Suomi on moninkertaispiiri 107 ja Suomi puolestaan on jaettu 14 lionspiiriin. Suomessa on noin 950 lionsklubia ja yhteensä runsaat 27 000 jäsentä. Lions Club Alajärvi/Järviseutu kuuluu Lions- piiriin 107-F, III alueeseen ja 2. lohkoon. Alajärvellä toimii myös kaksi muuta lionsklubia: Lions Club Alajärvi/Aallottaret ry ja Lions Club Lehtimäki ry. (Suomen Lions-liitto ry [viitattu 15.11.2010].)

Lionsliike on palvelujärjestö, joka tekee auttamis- ja hyväntekeväisyystyötä lahjoittamalla rahaa ja tekemällä vapaaehtoistyötä. Lionstoiminta tapahtuu "We serve - Me palvelemme - Vi tjänar" -hengessä. (Suomen Lions-liitto ry [viitattu 15.11.2010].)

Lionsjärjestön toiminta perustuu jäsenten vapaaehtoiseen työhön, joka kohdistuu nuorisoon, vanhuksiin, sotaveteraaneihin ja muihin avun tarpeessa oleviin. Lionsit eivät pyri korvaamaan julkisia palveluja, vaan avustamaan vapaaehtoistyöllä kohteita, jotka jäävät hoitamatta julkisin varoin. Lionsien tärkein toiminta-alue on lähiympäristö ja aktiviteetteja ovat mm. paikallisten lasten- ja vanhainkotien auttaminen, stipendien jako kouluissa ja sotaveteraanien ja kotona asuvien vanhusten auttaminen. (Suomen Lions-liitto ry [viitattu 15.11.2010].) Järjestön suurin palvelutehtävä on sokeiden ja näkövammaisten auttaminen esim. kaihileikkausten, rokotusohjelmien, silmäklinikkatoiminnan ja näöntarkastusoperaatioiden järjestämisen avulla. Muita avustusohjelmia ovat mm. huumeidenvastainen toiminta ja diabeteksen hoidon ja syöpätutkimuksen kehittäminen. (LionNet [viitattu 15.11.2010].)

Lionsklubit lähettävät vuosittain ulkomaille ja vastaanottavat ulkomailta Suomeen n. 300 nuorta nuorisovaihto-ohjelman puitteissa. Valtakunnalliset kampanjat kuten

esim. Punainen Sulka ja Nenäpäivä -kampanjat ovat Lionsien aktiviteetteja. (Suomen Lions-liitto ry [viitattu 15.11.2010].)

Suomalaisen Lionstoiminnan toiminta-ajatus on seuraava: (Suomen Lions-liitto ry [viitattu 15.11.2010])

Teemme yhdessä työtä paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla lasten ja nuorten terveen elämän ja kehityksen turvaamiseksi sekä ikääntyneiden, perheiden, vammaisten ja muiden apua tarvitsevien tukemiseksi. Toiminta tarjoaa jäsenelle mahdollisuuden toimia sosiaalisessa yhteisössä, kehittyä ihmisenä ja kehittää johtamistaitoja sekä solmia kontakteja kotimaassa ja ulkomailla.

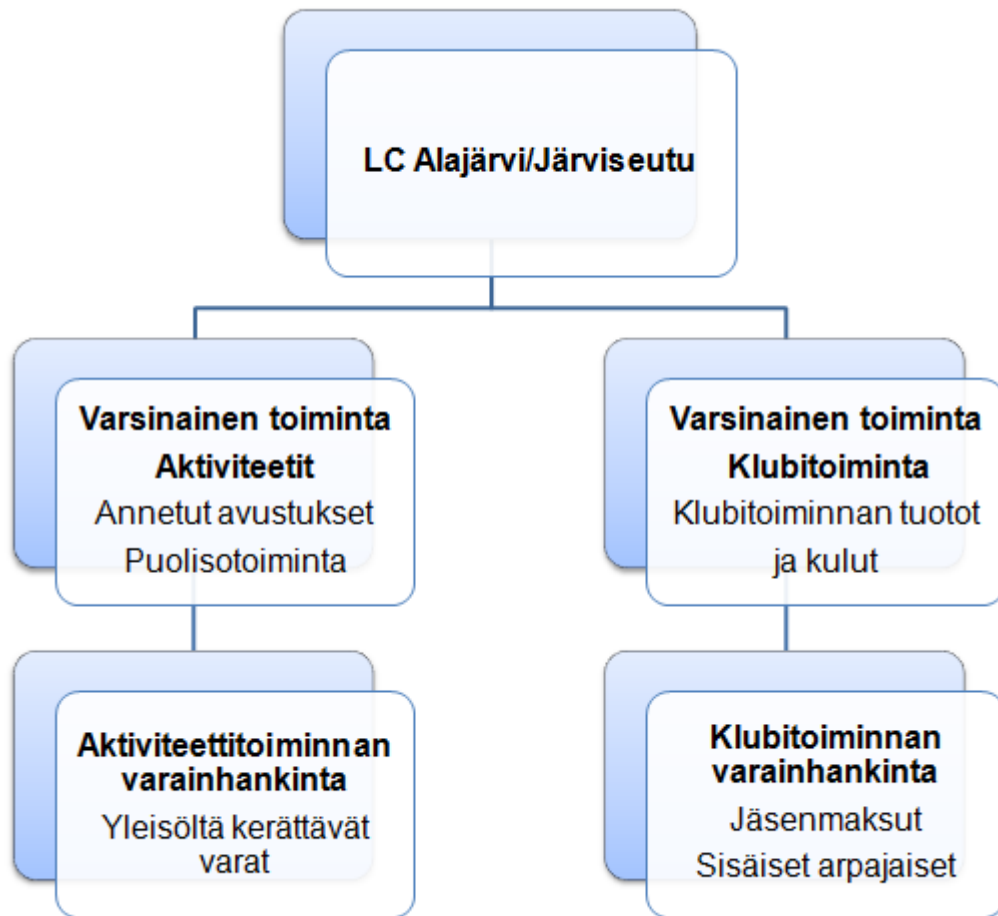
6.2 Lionsklubin rahastonhoitajan tehtäviä

Lionsklubin rahastonhoitajan tehtäviin kuuluu klubin rahaliikenteen ja kirjanpidon hoitaminen ja talousarvion laatiminen. Hänen tulee huolehtia yhdistyksen maksuliikenteestä ja velvoitteiden, esim. jäsenmaksujen ja muiden saamisten perimisestä. Rahastonhoitajan tulee antaa kuukausittain yhdistyksen hallitukselle tiliraportti, jossa hallinto- ja aktiviteettitilit ovat erillään sekä raportoida maksuvalmiudesta ja päättää toimintavuoden tilit säädetyssä ajassa.

Rahastonhoitajan velvoitteisiin kuuluu myös huolehtia klubin kansallisista ja kansainvälisistä jäsenmaksuista. Hänen tulee järjestää ja organisoida erilaisten tilaisuuksien rahavarojen käsittely. Rahastonhoitaja toimii klubin talouspäällikkönä presidentin ja hallituksen valvonnan alaisena.

6.3 Lionsklubin toiminnanalat ja erityispiirteet

Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry on rekisteröity yleishyödyllinen yhdistys. Se on kirjanpitolain säännösten mukaan kirjanpitovelvollinen ja sen on noudatettava kirjanpitolain säännöksiä ja hyvää kirjanpitotapaa. LC Alajärvi täyttää pienen kirjanpitovelvollisen kriteerit.

Kuvio 5: LC Alajärvi/Järviseu ry:n toiminnan jaottelu

LC Alajärven varsinainen toiminta jakaantuu kahteen eri toiminnanalaan: aktiviteettitoimintaan ja hallintoon eli klubitoimintaan. Varsinaisen toiminnan aktiviteetti-toiminta perustuu lionstoiminnan toiminta-ajatukseen ja pitää sisällään etupäässä erilaisia avustuksia sekä stipendejä. Aktiviteettien varainhankintaa on aktiviteetteja varten tapahtuva keräys-, myyjäis- ym. toiminta. Lionsklubien toinen varsinaisen toiminnan toiminnanala on hallinto eli klubitoiminta. Klubitoimintaa rahoitetaan klubitoiminnan varainhankinnalla. Klubien tarkoituksena on kartuttaa varojaan vain sen verran mitä varsinaisen toiminnan aktiviteettien ja klubitoiminnan hoitamiseksi on tarpeen.

Puolisotoiminta on osa lionstoimintaa. Suomen Lions liitto ry:n ohjesäännön mukaan perheenjäsenet voivat osallistua klubin palvelutoimintaan. Puolisotoiminta on vapaamuotoista kerhotyöskentelyä, jonka avulla puolisot pääsevät osallistumaan

ja vaikuttamaan klubien sisäisen hengen lujittamiseen ja ulkoisen toiminnan tukemiseen. Mahdollisen puolisoiminnan pankkitilit ja niille kertyneet varat kirjataan klubin kirjanpitoon esim. vuosikohtaisen tilityksen perusteella. Puolisoiminta on aktiviteettien toteuttamista ja tämän toiminnan rahavarat ovat aktiviteettivaroja. Vastaavasti puolisoiminnan tulot ovat aktiviteettivarainhankinnan tuloja ja menot aktiviteettimenoja. Puolisoiminnalla ei ole omia tilejä klubitoiminnassa vaan puolisoimintaa tulee kattaa omat menonsa aina omilla tuloillaan, esim. omien kokousten tarjoiluista peritään kahvi- tai arpajaisraha. Puolisot voivat kuitenkin järjestää varainhankinta-aktiviteetteja samoin periaattein ja päämäärin. Aktiviteeteista saadut varat kirjataan klubin aktiviteettikirjanpitoon ja luovutetaan aina lyhentämättömänä avustustoimintaan. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 20.11.2010].)

Tililuettelo. LC Alajärven tililuettelon tärkein tehtävä on pitää erillään aktiviteettien ja hallinnon eli ns. klubitoiminnan tulot, menot, varat, velat ja oma pääoma. Koska aktiviteettitoiminta ja klubitoiminta ovat eri toiminnanaloja, on tililuettelossa oltava sekä aktiviteetti- että klubitoimintaa varten omat tulo-, meno- ja rahoitustilit. Tililuettelon rakenne määräytyy kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmakaavan ja tasekaavan perusteella. Pienkirjanpitovelvollisena klubi saa laatia ja esittää taseensa kirjanpitoasetuksen lyhennetyt tasekaavan mukaisena. Kirjanpitolaki ei edellytä kirjallista kirjaussuunnitelmaa. Lionsklubin kehystililuettelo (LIITE 1) on ryhmitelty tililuokkien perusteella ja siinä on annettu esimerkkejä kunkin ryhmän tileistä. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 20.11.2010].)

Pankkitilit. Lions-liitto r.y:n ohjesäännön mukaan lionsklubeilla tulee olla vähintään kaksi kirjanpidollisesti erillään pidettävää pankkitiliä. Ensimmäinen tili on hallintokuluja varten, joita ovat esim. jäsenmaksut, twail twisterin sakkomaksut, sisäiset arpajais- ja bingo tuotot, jäsenten klubin hyväksi tehdystä omasta työstä saadut palkkiot (esim. metsänraivaus, tienvarsisiivous- ym. talkoot maksua vastaan), vakuutusasioimiston palkkiot, omat sisäiset juhlat ja tilaisuudet.

Toinen pankkitili tulee perustaa aktiviteettivaroja varten. Aktiviteettivaroja ovat varat, joita kerätään yleisöltä toiminnan tukemiseksi. Klubi ei saa käyttää näitä varoja hallinnollisiin menoihin eli klubitoimintaan, vaikka tämä olisikin muutoin yleisesti hyväksytty aktiviteettivarojen käyttökohde. Aktiviteettivaroja ovat varat, joita kerä-

tään yleisöltä LC-tunnuksen merkeissä järjestetyissä tapahtumissa; esimerkkinä laskiaisriehat, markkinat, varainkeräykset, erilaiset veikkaukset, yleisötapahtumat, kirpputorit. Aktiviteettien nettotuotto on käytettävä aina ja kokonaisuudessaan ilmoitettuun tarkoitukseen. Tilille kirjataan aina tuotto bruttona ja kulut vähennetään sen jälkeen. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 20.11.2010].)

Suomen Lions liitto ry:n ohjeen (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 20.11.2010]) mukaisesti aktiviteettivarat tulee pääsääntöisesti luovuttaa saajilleen sinä toimikautena kuin ne on kerättykin ja tilinpäätöksessä jakamattomat aktiviteettivarat siirtää taseeseen vieraaseen lyhytaikaiseen pääomaan. Tuloslaskelmassa aktiviteettivaroista riittää yksi summa sekä tulo- että menopuolella. Tulot ja menot eritellään tarkemmin tuloslaskelman erittelyissä.

Lions-liitto r.y. on antanut klubeille mallit lionsklubien tuloslaskelmaa (LIITE 2) ja tasetta (LIITE 3) varten.

Tuloslaskelma. Varsinaisen toiminnan aktiviteettikuluiksi merkitään tilikaudella annetut avustukset ja stipendit ja muut aktiviteettitarkoitukseen luovutetut varat. Tilikauden aikana päätetty seuraavalla tilikaudella annettava lahjoitus, josta on annettu lahjakirja tai muu sitoumus ja lahjoituksen ajankohta ja euromäärä ovat varmoja, merkitään tuloslaskelman aktiviteettikuluihin. Ko. menon vastaerä merkitään taseen aktiviteettien siirtovelkoihin. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Varsinaisen toiminnan aktiviteettituottoja ei lionsklubeilla yleensä juurikaan ole, koska aktiviteettien tulot ovat pääsääntöisesti varainhankinnan tuloja.

Varsinaisen toiminnan hallintotuotoista ja -kuluista Lions-liitto ry suosittaa käytettäväksi kirjanpidossa nimitystä **klubitoiminnan tuotot ja kulut**. Klubitoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi merkitään kaikki aktiviteetteihin kuulumattomat tulot ja menot, jotka eivät kuulu varainhankintaan tai sijoitus- tai rahoitustoimintaan ja jotka eivät ole satunnaisia tuloja tai menoja. Tyypillisiä klubitoiminnan eriä ovat henkilöstö-, kokous- ja muut lionstoiminnan organisaatiosta aiheutuvat kulut, tilakulut, jäsenmaksukulut yms. Tuloja ovat mm. jäseniltä perityt osanottomaksut erilaisiin klubitoiminnan tapahtumiin. Erilaisten organisaation toimintaan kuuluvien tapahtumien

tuotot ja kulut tuodaan tuloslaskelmaan netottamalla ja tapahtuma voi tuloutua siten myös negatiivisena kuluna. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Aktiviteettien varainhankinnan tuottoja ja kuluja ovat esim. myyjäisten, konserttien yms. varainhankintatapahtumien tuotot ja kulut. Kuluiksi merkitään vain ao. varainhankinnan välittömät menot. Liiketoiminnan muodossa toteutetusta varainhankinnasta riittää tuloslaskelmaan vain tuottojen ja kulujen yhteissumma. Tuloslaskelmaan liitetään erillinen liiketoiminnan tuloslaskelma. **Klubitoiminnan varainhankinnan** tuottoja ja kuluja ovat lionstoiminnan omassa piirissä syntyvät ja käytettävät erät. Tuottoja ovat esim. jäsenmaksutuotot ja jäsenten keskuudessa järjestettyjen arpajaisten tuotot. Klubitoiminnan varainhankinnan menot ovat harvinaisia. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Sijoitus- ja rahoitustoiminnalla hankitaan tuloja varsinaisen toiminnan rahoittamiseen. Näistä syntyviä tuottoja ja kuluja voivat olla esim. osinko-, korko-, vuokra- yms. tulot. Lionsklubien kansainvälisen järjestön sääntöjen mukaan minkään klubin tavoitteena ei saa pitää jäsenten taloudellista hyödyttämistä. Tämän vuoksi sijoitus- ja rahoitustoiminta voi käytännössä koskea vain aktiviteettivarojen sijoittamista. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Satunnaisista ja kertaluonteisista tapahtumista syntyneitä tuottoja ja kuluja ovat mahdolliset käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot.

Tilinpäätössiirtoja ovat poistoeron muutos ja vapaaehtoisten varausten muutos, jotka tulevat kysymykseen vain klubilla, joka harjoittaa liiketoimintaa. Vapaaehtoinen varaus voidaan muodostaa tulevien, tilikauden päättymisen jälkeen syntyvien menojen ja menetysten kattamiseksi. Varauksen käyttökohdetta ei tarvitse yksilöidä, mutta menojen ja menetysten on oltava todennäköisiä. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Lionsklubien **tilikauden tulos** muodostuu hallinnon eli klubitoiminnan tuottojen ja kulujen erotuksena. Aktiviteettien varsinaisen toiminnan tulos on yleensä alijäämäinen ja se katetaan tuloslaskelmassa omakatteisen aktiviteettirahaston pääomasta, johon on siirretty aktiviteettien varainhankinnan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulot.

minnan ja satunnaisten erien erotus. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Tase. Lionsklubit ovat yleensä pieniä kirjanpitovelvollisia, joten tase saadaan laatia lyhennettynä. Lyhennyksessä taseessa on kuitenkin eriteltävä myyntisaamiset, ostovelat ja saadut ennakkomaksut. Aatteellisen yhdistyksen on lisäksi ilmoitettava taseessaan erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin. Aktiviteettivarat ja vastaava pääoma on lionsklubien taseessa perusteltua esittää omina nimikkeinään, koska aktiviteettivarat ovat vielä käyttämättä olevia ja ainoastaan aktiviteettimenoihin käytettävissä olevia varoja. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Jokaisesta tuloslaskelman ja taseen erästä on esitettävä vastaava vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Yksittäinen taseen tai tuloslaskelman nimike jätetään pois, ellei sen kohdalle tule lukua tilikaudelta tai vertailutietoa sitä edeltävältä tilikaudelta.

Pieni kirjanpitovelvollinen voi jättää **liitetiedot** esittämättä. Lyhennettyinä liitetietoina on kuitenkin esitettävä annetut pantit ym. vastuusitoumukset sekä ulkomaanrahan määräraisten erien muuntamisessa käytetyt kurssit mikäli kurssi on joku muu kuin tilinpäätöspäivän kurssi. Lionsklubin toiminnassa em. tapahtumia harvoin ilmenee. Kirjanpitovelvollisen on esittämistään liitetiedoista laadittava lisäksi liitetietojen erittelyt. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta varmentamaan on laadittava **tase-erittelyt**. Tase-erittelyihin on luetteloitava taseeseen tilikauden päättyessä merkitty käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, vaihto- ja rahoitusomaisuus, vieras pääoma sekä pakolliset varaukset. Tase-erittelyitä ei liitetä julkistettavaan tilinpäätökseen. Lionsklubi ilmoittaa tase-erittelyissään esim. keiltä jäsenmaksusaamiset ovat, kenelle ja paljonko klubi on velkaa sekä inventoidun varaston. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Lionsklubi pienenä kirjanpitovelvollisena ei ole kirjanpitolain perusteella velvollinen laatimaan **toimintakertomusta**. Lionsklubin omat säännöt kuitenkin edellyttävät toimintakertomuksen laatimisen esim. seuraavan rakenteen mukaisesti:

- aktiviteetit, joka sisältää aktiviteettien kuvauksen, varainhankinnan taloudelliset tulokset ja annettujen avustusten pääasialliset kohteet
- klubitoiminta, joka sisältää klubitoiminnan taloutta koskevat olennaiset asiat, klubikokouksiin ja -hallintoon ja hallitukseen toimintaan liittyvät huomattavat asiat
- jäsenasiat, joka sisältää uudet ja eronneet jäsenet sekä jäsenten muistamiset.
- muu toiminta voi sisältää esim. harrastustoimintaan liittyviä asioita

Toimintakertomusta ei liitetä viralliseen tilinpäätökseen. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse sisällyttää tilinpäätökseensä **rahoituslaskelmaa**. Rahoituslaskelman laatiminen voi olla lionsklubille kuitenkin hyödyllistä, sillä klubin on pidettävä aktiviteettivarat aina erillään liiton ja klubin muista, jäsenten käytettävissä olevista varoista. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

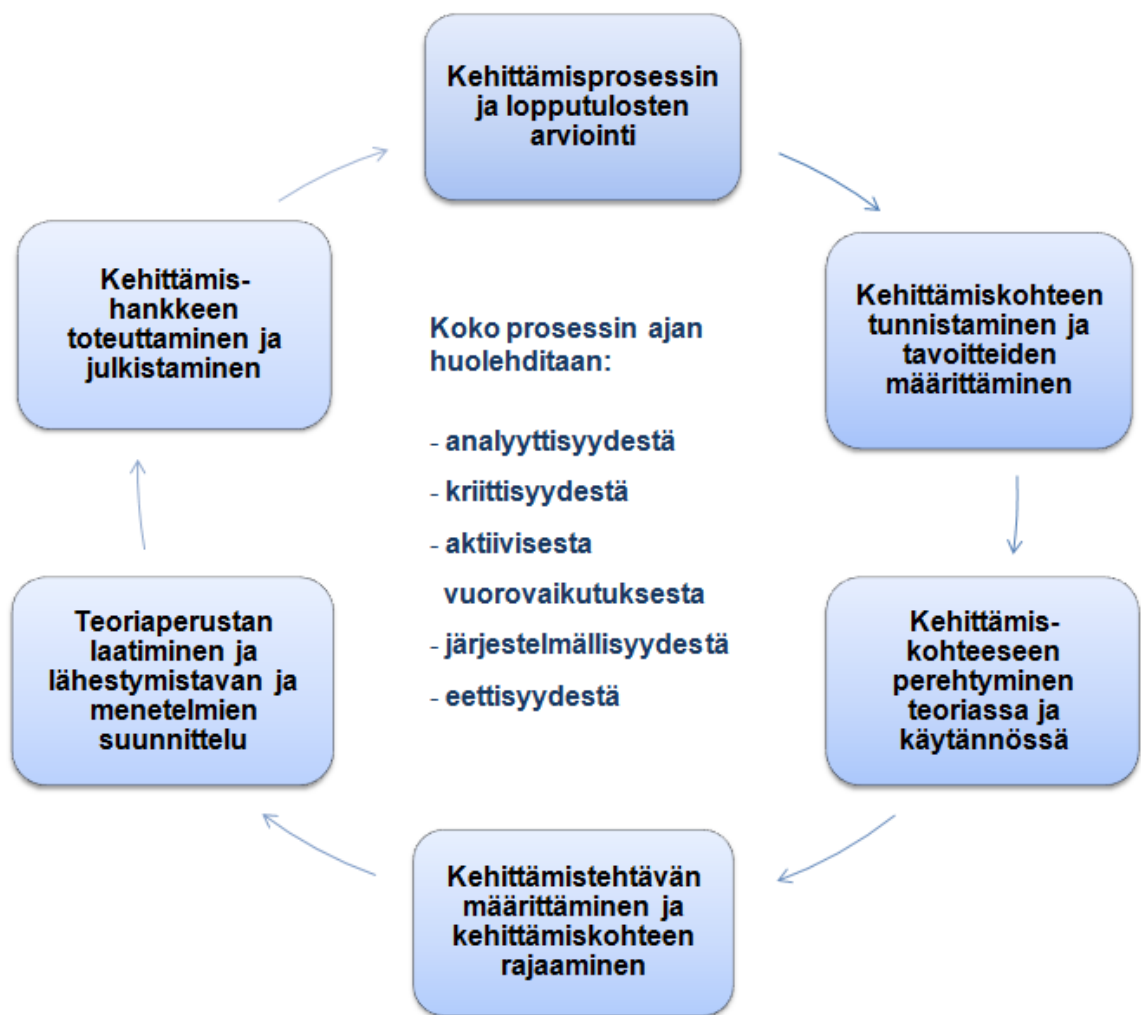
Hyvän tilintarkastustavan mukaisesti **tilin- tai toiminnantarkastajat** tarkastavat klubin kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon. Lionsklubin toiminnan laajuus ei yleensä edellytä KHT- tai HTM-tilintarkastajan valitsemista. Siinä tapauksessa, että lionsklubin kokoinen pieni yhdistys päättää olla valitsematta tilintarkastajaa, tulee sen yhdistyslain mukaisesti valita toiminnantarkastaja.

Lionsklubit kuten muutkin yleishyödylliset yhdistykset ovat **verovelvollisia** saastaan elinkeinotulosta sekä muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai sen osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle. Lionsjärjestön yleishyödyllisyysstatusta ei ole koskaan verotuksessa kyseenalaistettu, mutta joitakin sen toimintoja, kuten esim. jokin yksittäinen aktiviteettitapahtuma, on voitu katsoa elinkeinotoiminnaksi. Lionsklubien mahdollinen verollinen elinkeinotoiminta pyritään pitämään niin pienenä, ettei se ylitä vähäisen toiminnan rajaa. (Lions-klubin kirjanpito- ja [Viitattu 24.11.2010].)

6.4 Kehittämistyön prosessi ja tavoitteet

Perehdyimme kehittämishankkeen toteuttamiseen aiheeseen liittyvän kirjallisuuden avulla. Otimme ohjenuoraksemme ao. kuvion saadaksemme kokonaiskuvan kehittämistyöhön liittyvistä vaiheista.

Kuvio 6: Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 24).

Kehittämistyö koostuu vaiheista ja sitä voidaan kuvata prosessina. Koko prosessin ajan on pyrittävä huolehtimaan analyyttisyydestä, kriittisyydestä, järjestelmällisyydestä, eettisyydestä ja ennen kaikkea aktiivisesta vuorovaikutuksesta toimeksiantajan kanssa. Ensimmäisenä prosessiin kuuluu suunnitteluvaihe eli kehittä-

haasteiden selvittäminen, niitä koskevien tavoitteiden asettaminen ja suunnitelma siitä miten tavoitteisiin päästään. Toiseksi prosessiin kuuluu suunnitelman toteutus, joka muodostaa toteutusvaiheen. Lopuksi arvioidaan miten kehittämistyössä on onnistuttu. (Ojasalo ym. 2009, 22—26).

Kehittämistyön tavoitteet määriteltiin yhdessä toimeksiantajan kanssa. LC Alajärvi halusi meidän tekevän selkeän jaottelun yhdistyksen toiminnoista, jonka avulla aloittava rahastonhoitaja pystyy hahmottamaan ja erottamaan eri toiminnanalat toisistaan. Lisäksi yhdistys toivoi saavansa talousarvion laatimiseen ja kirjanpitoon mahdollisimman selkeät ja helppokäyttöiset työkalut sekä ohjeet niiden käyttämiseen. Kehitystehtävän tavoitteeksi asetimme laatia kirjanpito-ohjelma ja excel-pohjainen talousarvio-sovellus Lions-liitto r.y:n antamien kehysten mukaisesti. Erilliset ohjeet sisällytetään työkalupakkiin, joka sisältää lisäksi muita tarpeellisia välineitä, ohjeita ja aikataulutuksia rahastonhoitajan työtä helpottamaan.

Aloitimme opinnäytetyöhön perehtymisen ja vankan tietoperustan hankkimisen kartoittamalla alan kirjallisuutta ja lakeja sekä hankkimalla taustatietoa LC Alajärven toiminnasta ja toimintaympäristöstä. Haastatteleamalla nykyistä sekä edellisiä taloudenhoitajia saimme tietoa heille ongelmia aiheuttaneista taloudenhoitoon liittyvistä asioista. Vapaamuotoisilla haastatteluilla pyrimme selvittämään LC Alajärven rahastonhoitajan tehtäväkenttää. Avoimissa haastatteluissa (15.9.2010, 15.12.2010, 9.3.2011) käytimme mm. seuraavia kysymyksiä:

- Mitä klubi haluaa kehittämishankkeella konkreettisesti saavutettavan?
- Onko klubin rahastonhoitaja valmis tekemään kirjanpidon itse?
- Minkälaisia toiveita klubilla on talousarvion laatimisen suhteen?
- Minkälaista varsinaista toimintaa klubilla on?
- Miten klubi hankkii varoja toimintaansa?
- Onko klubilla elinkeinotoimintaa?
- Onko klubi arvonlisäverovelvollinen?
- Maksetaanko palkkoja tai palkkioita?
- Miten kirjanpito tällä hetkellä hoidetaan?

Hyödyllistä taustatietoa saimme myös hallituksen jäseniltä vieraillessamme hallituksen kokouksessa (30.3.2011) kertomassa opinnäytetyön etenemisestä.

Viitekehyksenä kehittämistyössä on käytetty yleishyödyllisen yhdistyksen toimintaan liittyviä lakeja ja asetuksia sekä alan erityispiirteistä kertovaa kirjallisuutta. Lähestymistapana kehittämistyössä on konstrukttiivinen tutkimus. Konstrukttiivisen tutkimuksen tavoitteena on käytännön ongelman ratkaisu luomalla uusi konkreettinen tuotos, tässä opinnäytetyössä se on uusi taloushallinto-ohjelmisto ja opas. Konstrukttiivisen tutkimuksen lähestymistavan mukaan tiivis vuoropuhelu käytännön ja teorian välillä on luonteenomaista. Tutkimuksessa on oleellista sitoa käytännön ongelma ja sen ratkaisu teoreettiseen tietoon. Konkreettisen tuotoksen aikaansaamiseksi tarvitaan jo olemassa olevaa tietoa ja uutta empiiristä eli käytännöstä kerättävää tietoa. Aineisto konstrukttiivisessa tutkimuksessa kerätään monin tavoin; havainnointi, ryhmäkeskustelut, kysely ja haastattelu ovat tyypillisiä menetelmiä. Haastattelu menetelmänä sopii hyvin kehittämistyöhön, koska sen avulla saadaan nopeasti kerättyä syvällistäkin tietoa kehittämiskohteesta. Lisäksi yhteistyö kohdeorganisaation kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Konstrukttiivisessa tutkimuksessa kehittäjä on aina myös muutosagentti. Muutosagenttiroolin lisäksi kehittäjä voi olla myös oppimisprosessin tukihenkilö. (Ojasalo ym. 2009, 65—68.)

6.5 Kehittämistyön käytännön toteuttaminen

Opinnäytetyön toimeksiannon alkuperäinen lähtökohta oli LC Alajärven tarpeita vastaavan ja Lions-organisaation omille tilikehysluetteloille ja tulos- ja tasekaavoille räätälöidyn excel-pohjaisen kirjanpito-ohjelmiston ja työkalupakin tekeminen. Työkalupakkiin sovittiin tehtäväksi excel-pohjainen talousarvio, tilityspohjia, asiakirjapohjia ja ohjeita.

Kehittämistyön perusta oli LC Alajärvelle laadittava **tilikartta** (LIITE 4), jonka laadinnassa oli otettava huomioon Lions-toiminnan erityispiirteet, klubin varsinaisen toiminnan aktiviteetit ja niiden varainhankinnan muodot sekä yhdistyksen toiveet siitä, missä laajuudessa klubitoiminnan tilit esitetään kirjanpidossa.

Aktiviteetit ja klubitoiminta ovat eri toiminnanaloja, joille molemmille määriteltiin omat varsinaisen toiminnan, varainhankinnan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan ja satunnaisten erien tilit. Yleisavustukset puolestaan liittyvät koko LC Alajärven toiminnan rahoitukseen. Tilikartan tilien numerointi ja ryhmittely muutettiin Lionsien kehystililuettelon mukaiseksi. Tilit nimettiin kuvaamaan niiden luonnetta, jolloin oikean tilin valinta tositetta kirjattaessa on helppoa. Tilikartassa puolisoiminta huomiointiin vain Lionsien suositusten mukaisessa laajuudessa; puolisoiminnan menot aktiviteettien varsinaisessa toiminnassa ja tulot aktiviteettien varainhankinnassa.

Tarvittavia tilejä kartoitettiin tutkimalla edellisten vuosien tilinpäätöksiä ja kirjanpitoaineistoja. Lisätietoa tarvittavista tileistä saatiin tutkimalla Lionsien erityispiirteitä kirjallisuudesta sekä haastatteleamalla LC Alajärven toimihenkilöitä.

Koska tilikartta oli niin oleellinen osa kehityshanketta ja vaikutti kehityshankkeessa kirjanpito-ohjelman ja talousarvion laatimiseen, pyysimme Lions-liiton rahastonhoitajien kouluttajaa tarkastamaan tililuettelon oikeellisuuden.

6.5.1 Kirjanpito-ohjelman valinta ja räätälöinti LC Alajärvi/Järviseutu ry:n tarpeisiin

Toimeksiantoon tarkemmin perehdyttäessä todettiin, että yhdistyksen tarpeisiin on hankala tehdä riittävän yksinkertaista, neuvovaa kirjanpito-ohjelmaa excel-pohjaisena. Ohjelman tulee olla helppokäyttöinen myös aloittavalle rahastonhoitajalle. Kompromissina LC Alajärvelle esitettiin, että opinnäytetyössä kartoitettaisiin valmiiden ilmaisohjelmien käyttökelpoisuutta yhdistyksen tarpeisiin. Ohjelman valinnan kriteereinä pidettiin muokattavuutta, helppokäyttöisyyttä, monipuolisuutta ja teknistä toimivuutta sekä sopivuutta yhdistyksen tarpeisiin. Varteenotettavia suomenkielisiä ilmaisohjelmia LC Alajärven tarpeisiin oli tarjolla kaksi: Tappio ja Tilitin.

Tappio- ja Tilitin -ohjelmat päätettiin testata syöttämällä LC Alajärven viimeisen valmiin tilikauden 1.7.2009—30.6.2010 tositteet kirjanpitoon ja tehdä ohjelmilla kokauden tilinpäätökset. Näin voitiin verrata tilitoimistossa tehtyä tilinpäätöstä Tappiolla ja Tilittimellä tehtyyn tilinpäätökseen ja saatiin varmuus ohjelmien teknisestä

toimivuudesta ja sopivuudesta LC Alajärven tarpeisiin. Testausta varten molemmat ohjelmat oli muokattava Lionsien kehystililuettelon mukaisiksi. Tarvittaessa alv-tilien ottaminen mukaan kumpaankin ohjelmaan on myöhemmin mahdollista.

Tappio-ohjelmaa testattaessa todettiin, että tilikartta oli helposti muokattavissa Lions-liitto r.y:n kehystililuettelon mukaiseksi. Tilien numerointi ja tilien nimien muuttaminen sekä aktiviteettien ja klubitoinnin erottaminen omaksi toiminnanalakseen onnistui tässä ohjelmassa. Tositteiden kirjaaminen oli kirjanpitotaitoiselle helppoa, mutta ohjelma ei neuvonut saldoja tilien oikeille puolille. Ohjelmasta saatavia raportteja olivat päiväkirja, pääkirja, tuloslaskelma ja tase. Raportit olivat selkeitä, mutta puutteeksi havaittiin se, että edellisiltä vuosilta ei ollut mahdollista saada vertailutietoja tuloslaskelmaan eikä taseeseen. Myöskään päiväkirjasta eikä pääkirjasta saanut tietyn ajan perusteella haettua raportteja. Lisäksi raportit olivat vakionuotoisia ja niitä ei päässyt muokkaamaan. Tappio koettiin näppäräksi ohjelmaksi perusyhdistyksen kirjanpitoa varten, jos Tappion tietokannassa valmiina olevaa yleistä järjestökaavaa voidaan yhdistyksessä käyttää.

Tilitin-ohjelman tilikartan muokkaaminen koettiin testauksessa monimutkaiseksi ja alun ongelmien vuoksi koko ohjelma päätettiin tämän vuoksi lähes hylätä. Ohjelma oli rakennettu siten, että tilinumeroinnin muuttaminen pakotti myös tekemään raportit (tuloslaskelma sekä tase erittelyineen ja/tai ilman erittelyitä) alusta loppuun uudelleen. Ohjelmassa todettiin olevan kuitenkin niin paljon hyviä ominaisuuksia, että ohjelman muokkausta päätettiin jatkaa siitä huolimatta, että sen räätälöinti LC Alajärven tarpeisiin vaati huomattavan paljon työtä.

Tilittimen muokausmahdollisuus oli positiivinen vaikkakin työläs juttu; muokkauksen avulla raportit saatiin haluttuun muotoon Lions-liitto r.y:n kehysten mukaisiksi. Tositteiden kirjaaminen Tilitin-ohjelmaan oli vaivatonta. Ohjelma lisäksi neuvoi tulo-tilien kirjaukset automaattisesti kredit-puolelle ja meno-tilien debet-puolelle. Vientimallien tallentaminen ohjelmaan koettiin hyväksi kirjanpitoa aloitteleville henkilöille. Kirjattaessa yhdellä tositteella useampia vientejä, oli joka viennille mahdollista kirjoittaa erillinen vientiselite - tämä ei ollut Tappiossa mahdollista. Ohjelma mahdollisti myös tilien määrittelemisen ns. suosikkibileiksi, jolloin vain nämä useimmiten käytetyt tilit näkyvät tililuettelossa nopeuttaen oikean tilin hakua.

Tilittimestä on mahdollista tulostaa päiväkirja, pääkirja, tuloslaskelma ja tase erittelyineen ja ilman erittelyjä. Ohjelmasta voi myös tulostaa tiliotteita tileittäin ja yksittäisiä tositteita (esim. muistiotosite) ja tilien saldoja. Lisäksi on mahdollista saada alv-laskelma tarvittaessa. Muokattavissa olevia raportteja ovat tuloslaskelma, tuloslaskelma erittelyin, tase ja tase erittelyin, muut raportit ovat vakiomuotoisia.

Vertailun lopputuloksena päädyimme valitsemaan Tilitin-ohjelman, koska ohjelma on muokattavissa ja taipuu LC Alajärven tarpeisiin hyvin myös jatkossa. Tarvittavien uusien tilien lisäys on mahdollista ja tarpeen vaatiessa voidaan myös mukaan ottaa alv-kirjaukset. Tilittimessä on käyttäjää ohjaavia toimintoja, joista on hyötyä aloittelevalle rahastonhoitajalle. Raportit ovat monipuolisia, selkeitä ja niitä voi tulostaa eri ajanjaksoilta. Päiväkirjan voi esimerkiksi tulostaa koko tilikaudelta, tietyltä kuukaudelta tai muulta valitulta ajanjaksolta. Tietokanta-asetuksia muokkaamalla ohjelma saadaan helposti koneesta toiseen siirrettäväksi.

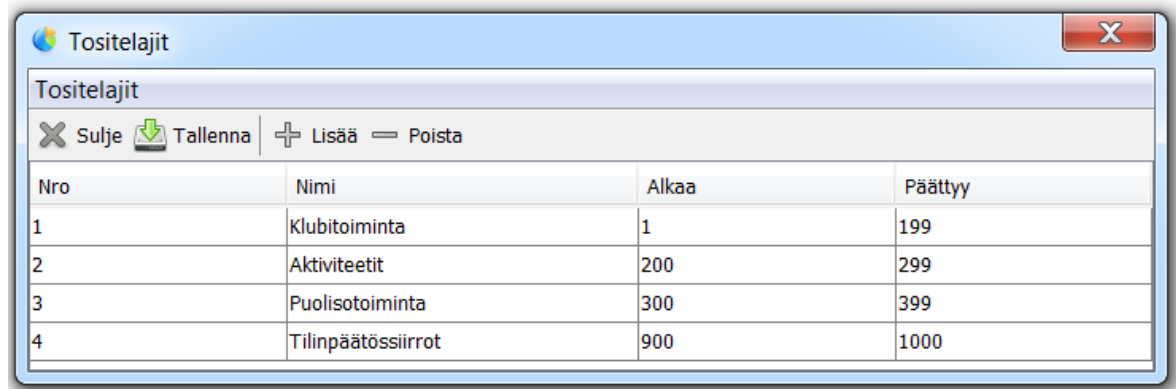
Tilittimen muokkaaminen aloitettiin muodostamalla ohjelmaan yhdistyksen perustiedot ja määrittelemällä tilikausi.

	Alkaa	Päätyy
☒	1.7.2009	30.6.2010
☐	1.7.2010	30.6.2011

Kuvio 7: Yhdistyksen perustiedot -ikkuna (Tilitin)

Tilittimessä oli valmiina yhdistyksen perustilikartta, joka ei sellaisenaan sopinut LC Alajärven tarpeisiin, koska yhdistys tarvitsi omat hyvin erilaiset tilit molemmille toiminnanalalle. Perustilikartta korvattiin rakentamalla tilalle LC Alajärvelle laadittu tilikartta. Tilikartan muokkaus -ikkunassa tiliä lisättäessä määriteltiin ensin tilin

luonne. Tilin luonnetta vastaavia vaihtoehtoja olivat: vastaavaa, vastattavaa, oma pääoma, tulot, menot, edellisten tilikausien voitto ja tilikauden voitto. Lisäksi tilille voitiin määrittellä oletusvastatili tai merkitä suosikkitiliksi. Usein käytetyt tilit merkittiin suosikeiksi, koska tositteiden kirjaustilanteessa tästä on tulevaisuudessa hyötyä.

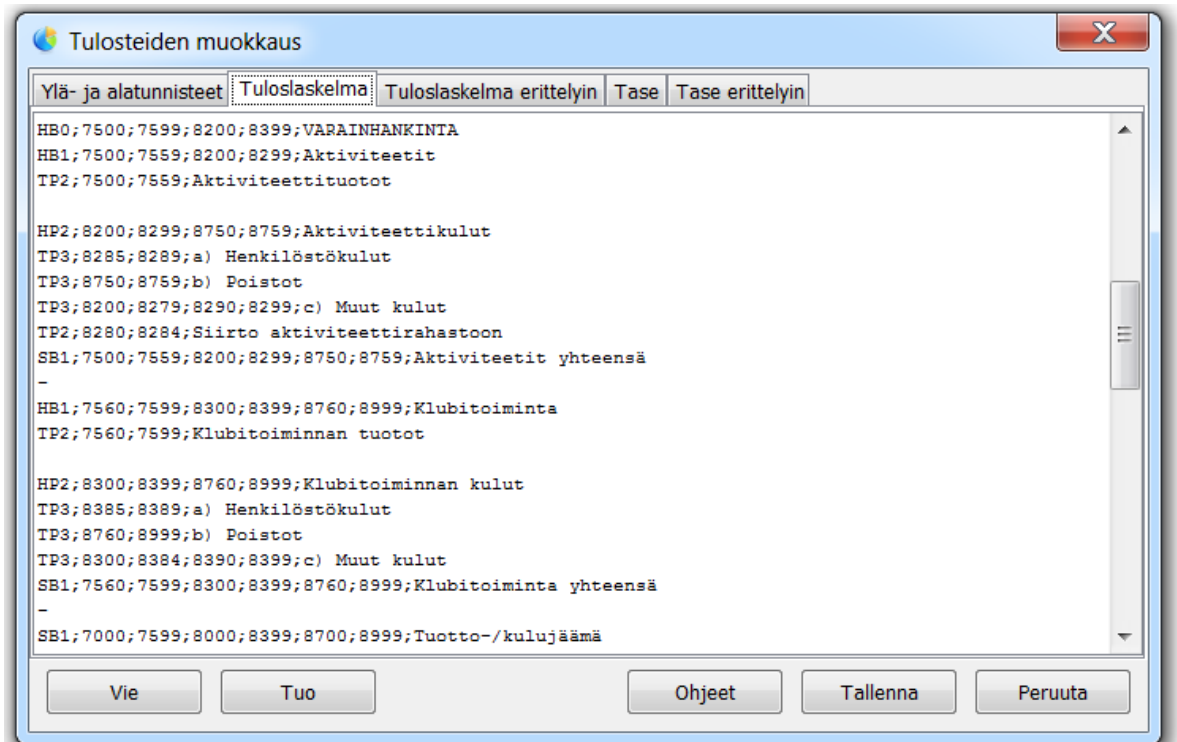
Nro	Nimi	Alkaa	Päätyy
1	Klubitoiminta	1	199
2	Aktiviteetit	200	299
3	Puolisotoiminta	300	399
4	Tilinpäätössiirrot	900	1000

Kuvio 8: LC Alajärven tositelajit Tilittimessä

Toiminnanalat erotettiin kirjanpidollisesti toisistaan tositenumeroiden jaottelun (Kuvio 8) avulla. Tämä mahdollistaa sen, että päivä- ja pääkirjasta voidaan muodostaa raportteja tositelajeittain. Tilinpäätösviennelle määriteltiin myös oma tositenumerosarja.

Tilien uudelleen numeroinnin takia täytyi myös osa Tilittimestä saatavista tulosteista muokata uudelleen, koska ohjelma hakee tilien ja tiliryhmien saldot tuloslaskelmaan ja taseeseen tilinumerovälien perusteella. Tulosteet päätettiin tehdä tarkasti Lions-liiton ry:n suositusten mukaisiksi ja siksi niissä otettiin huomioon myös aktiviteettirahastosiirrot. Varsinaisen toiminnan lisäksi varainhankinnan menot jaoteltiin tuloslaskelmassa Lions-liitto ry:n suositusten mukaisesti henkilöstökuluihin, poistoihin ja muihin kuluihin.

Seuraavassa kuvassa (Kuvio 9) on esimerkki tuloslaskelman muokkauksesta aktiviteettien varainhankinnan osalta.

Kuvio 9: Tuloslaskelman muokkaus (Tilitin)

Tuloslaskelman ja taseen sisällöt määriteltiin tekstikentissä. Riville ensimmäiseksi syötetty merkki määrittää tulosterivin tyyppin. Merkillä voidaan määrittää näkykö rivin tilitietojen perusteella laskettu rahamäärä tulosteessa tekstin lisäksi vai ei, näytetäänkö tämä rivi aina vai ainoastaan silloin, kun laskettu rahamäärä on erisuuri kuin 0 tai onko kyseessä tilierittely. Rivin toinen merkki määrittää rivin tietojen perusteella tulostuvan tekstin tyylin ja kolmas merkki sen, kuinka paljon kutsakin riviä tulosteessa sisennetään. Seuraavana rivillä on tilinumerovälit, joilta tilien saldot lasketaan yhteen. Viimeisenä rivillä on teksti, joka halutaan näkyviin tulosteeseen.

Tulosteet koodattiin siten, että yksittäinen nimike jää pois tuloslaskelmasta ja taseesta, ellei sen kohdalle tule lukua tilikaudelta tai vertailutietoa edeltävältä tilikaudelta.

Tulosteiden toimivuus käytännössä testattiin Lionsien omalla kirjanpidolla. Kirjanpidon ulkopuolisilla testivienneillä saatiin testattua myös ne erät, joita ei ollut Lionsien kirjanpidossa ko. tilikaudella, esim. aktiviteettirahastoon siirrot.

Liitteinä esimerkit LC Alajärven tuloslaskelmasta (LIITE 5), taseesta (LIITE 6), tuloslaskelmasta erittelyin (LIITE 7) ja taseesta erittelyin (LIITE 8) Tilittimeen tekemiemme kirjanpitoventien pohjalta siten, että rivien euromäärätiedot on poistettu.

Tilikartan ja tulosteiden muokkauksen jälkeen Tilitin oli valmis otettavaksi käyttöön.

LC Alajärven tulevaa käyttöä varten teimme lisäksi työkalupakkiin erilliset ohjeet ohjelman käytöstä, kirjauksista ja varmuuskopioinnista.

6.5.2 Talousarvio-ohjelman laatiminen

LC Alajärven toimeksiantoon kuului excel-pohjaisen talousarvio-ohjelman laatiminen. Lions-liitto r.y:n kirjanpito- ja tilinpäätösohjeessa on klubeille annettu ohje myös talousarvion laatimisesta. Ohjeen mukaan klubien talousarvion rakenne seuraa tuloslaskelman rakennetta. Talousarvio-ohjelma laadittiin tämän ohjeen mukaiseksi ja käytiin esittelemässä LC Alajärven hallituksen kokouksessa.

Valmis ohjelma on helppokäyttöinen ja ohjelmasta saatava talousarvio (LIITE 9) selkeä. Ohjelmaan lisätään arvioidut tulot ja menot positiivisina lukuina omille riveilleen ja ohjelma laskee niiden perusteella arvioidun tilikauden tuloksen. Ohjelmaan on valmiiksi lisätty kunkin ryhmän tavallisimpien tulojen ja menojen nimikkeet.

Talousarvio-ohjelmassa kummankin toiminnanalan, aktiviteettien ja klubitoiminnan, tulot ja menot käsitellään erikseen. Ohjelmaan syötetään ensin aktiviteettien varsinaisen toiminnan tulot ja menot, joiden erotuksen ohjelma laskee riville ”Aktiviteettien varsinainen toiminta yhteensä”. Tämän jälkeen ohjelmassa käsitellään aktiviteettien varainhankinnan tulot ja menot, aktiviteettien sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulot ja menot sekä aktiviteettien satunnaiset tulot ja menot. Näiden erien jälkeen ohjelmassa on rivi ”Aktiviteetit yhteensä”, johon ohjelma laskee aktiviteettien tulojen ja menojen erotuksen.

Klubitoiminta käsitellään ohjelmassa samalla tavalla kuin aktiviteetit. Klubitoiminnan varainhankinnan jäsenmaksuille kehitettiin pieni laskuri, jonka avulla voidaan

arvioida jäsenmaksutulojen määrän. Laskurista arvioitujen tulojen määrä siirtyy automaattisesti talousarvioon omalle paikalleen.

Yleisavustukset on tarkoitettu koko yhdistyksen toimintaan ja siksi ne ilmoitetaan talousarviossa omana eränään ennen tilikauden yli- tai alijäämää.

Ohjelma opastaa käyttäjää avautuvien kommentti-ikkunoiden avulla. Jos talousarvio-ohjelman käyttäjä klikkaa esimerkiksi aktiviteettitulojen kenttää syöttääkseen luvun, ohjelma ilmoittaa kommentti-ikkunassa ”Aktiviteettitulot ovat lionstoiminnassa harvinaisia”.

6.5.3 Työkalupakki

Työkalupakki laadittiin LC Alajärven näkökulmasta yhdistyksen toiveiden mukaisesti. Työkalupakin toivottiin sisältävän yksinkertaiset ja helppokäyttöiset työkalut, joilla uusi rahastonhoitaja pääsisi mahdollisimman joustavasti työn alkuun ja löytäisi nopeasti tarvitsemansa tiedon. Opinnäytetyö toimii työkalupakissa yhdistyksen yleisenä ohjeistuksena.

Työkalupakkiin laadittiin ensimmäiseksi kaavio (LIITE 10), jossa eritellään LC Alajärven toiminnanalat sekä niiden varainhankinta toisistaan. Toiminnanalojen erottaminen kirjanpidollisesti toisistaan on aiheuttanut epäselvyyttä, jolloin laskuja on saatettu maksaa väärän toiminnanalan pankkitililtä ja kirjata väärille kirjanpitoileille.

Työkalupakki (LIITE 11) sisältää myös kuukausikohtaisen rahastonhoitajan tehtäväkalenterin aikatauluineen. Kalenteri toimii apuna likviditeetin hallinnassa. Sen avulla ajoitetaan mm. jäsenmaksujen kerääminen oikeaan aikaan siten, että tulot ovat saapuneet tilille ennen kansallisten ja kansainvälisten jäsenmaksujen eräntymistä.

LC Alajärven vuosittaista vapun varainkeruutapahtumaa varten laadittiin tilityspohja eri toimintopisteiden käteiskassojen tilitystä varten. Tilityspohja toimii myös ko. varainkeräystapahtuman suunnitelmana ja eri vastualueiden määrittelyn työkalu-

na. Lisäksi työkalupakkiin laadittiin valmiita asiakirjapohjia esim. kirjanpitoasetuksen mukaiset laskumallit sekä klubi- että aktiviteettitoiminnan varainhankintaa varten sekä yleinen kirjepohja ala- ja ylätunnisteineen.

7 KEHITTÄMISHANKKEEN TULOKSIA

Kehittämishankkeen avulla luotiin työkaluja LC Alajärven rahastonhoitajalle taloushallinnon avuksi. Talousarvion laatimiseen ja seurantaan kehitettiin excel-pohjainen ohjelma, joka helpottaa talouden suunnittelua ja maksuvalmiuden seurantaan. Tuloslaskelmaan pohjautuvan jaottelun avulla aloittelevankin rahastonhoitajan on helppo hahmottaa eri toimintokohtaisten varojen riittävyys ja laatia talousarvio. Jäsenmaksulaskuri helpottaa jäsenmaksutulojen arviointia talousarviota varten.

Kehittämishankkeen perustaksi laadittiin ensin kirjanpidon tilikartta, johon koko kehittämistyö perustui. Lions-liitto r.y:llä on oma kehystililuettelo, jota he suosittelevat klubien käyttävän kirjanpidossaan. Laadimme LC Alajärvelle oman, klubin toimintojen mukaisen, räätälöidyn tilikartan, joka myös helpottaa yhdistyksen eri toimintojen hahmottamista. Selkeä tilikartta ohjaa rahastonhoitajaa käyttämään oikean toiminnon pankkitiliä maksaessaan laskuja ja kohdistessaan suorituksia oikeille pankkitileille sekä kirjaamaan menot ja tulot oikeilta kirjanpito tileiltä. Tilikartan rakentamista varten laadittiin kaavio, jossa selvennettiin yhdistyksen eri toimintoja. Toimintokaavio liitettiin työkalupakkiin, sillä sen avulla uusi rahastonhoitajakin hahmottaa toiminnot helposti.

Kehittämishankkeessa vertailtiin kahta internetistä ladattavaa ilmaisohjelmaa, joista jatkokehittämisen kohteeksi valittiin Tilitin-ohjelma. Tilitimessä on useita hyviä ominaisuuksia, joiden vuoksi se sopii hyvin pienelle yhdistykselle. Tilitin on teknisesti toimiva, käyttäjäystävällinen ja muokattava ohjelma, joka toimii Windows, Linux, ja Mac OS X -käyttöjärjestelmissä. Tilitin-ohjelmasta saatiin uusien tilikarttojen luomisen sekä tuloslaskelman ja taseen räätälöinnin jälkeen LC Alajärvelle käyttökelpoinen kirjanpito-ohjelma. Testauksen avulla selvitettiin ohjelman tekninen toimivuus ja sopivuus yhdistyksen tarpeisiin.

Tilitintä kehitetään käyttäjien palautteen perusteella ja sitä päivitetään jatkuvasti; opinnäytetyömme loppuvaiheessa päivitimme uuden version, johon oli jo tullut useita uudistuksia mm. moniyrityskäyttö. Tilitin on myös Facebookissa ja "tykkäämällä" saa automaattisesti omille Facebook-sivuille tiedon uusista päivityksistä.

Facebook-sivujen välityksellä voi myös kysyä ohjelmaan liittyviä neuvoja ohjelman tekijältä ja käyttäjiltä.

Tilitin-ohjelman avulla LC Alajärvi voi tehdä koko kirjanpidon tilinpäätökseen saakka. Yhdistys voi halutessaan vain kirjata tositteet ja teettää tilinpäätöksen esimerkiksi tilitoimistossa. Ohjelman fyysinen sijainti muistitikulla mahdollistaa kesken eräisen kirjanpidon siirtämisen tilitoimistoon ja/tai siirtämisen uudelle rahastonhoitajalle. Toivomme, että myös kirjanpitäjälle/tilitoimistolle on hyötyä tilikartasta ja LC Alajärven toimintoja selventävästä kaaviosta, ellei klubi ei halua tehdä itse kirjanpitoaan.

Jatkokehityshankkeena yhdistyksessä voitaisiin ottaa käyttöön laskutusohjelma esim. jäsenmaksujen perintää varten. Tilitin on yhteensopiva saman tekijän T-lasku -laskutusohjelman kanssa ja se voisi olla taloushallintoa kehitettäessä seuraava askel.

Kehittämishankkeen tuloksena syntyi myös excel-pohjainen rahastonhoitajan työkalupakki, joka sisältää:

- talousarvio-ohjelman
- tilikartat
- tehtäväkalenterin
- hallinnon ja aktiviteettien laskupohjat
- ohjeita Tilittimen asentamiseen, käyttöön ja varmuuskopiointiin
- varainhankintatapahtuman tilityspohjan
- hiljaisen tiedon keräämiseen tarkoitettun pohjan
- kaavion toiminnan jaottelusta

Tehtäväkalenteriin merkitään tärkeät kuukausittain suoritettavat tehtävät. Kalenteriin merkittiin jo valmiiksi mm. seuraavat asiat: kansallisten ja kansainvälisten jäsenmaksujen erääntymisaajat, LC Alajärven omien jäsenmaksujen laskutuksen ajankohta ja muistutukset Lionspiirin PNAT -kokouksista, joihin LC Alajärven toimihenkilöillä on osallistumisvelvollisuus.

Hallinnon ja aktiviteettien laskupohjat laadittiin voimassaolevien laskumerkintävaihtimusten mukaisiksi. Yhdistys voi käyttää laskupohjia mm. jäsenmaksujen ja varainhankinnan laskuttamiseen.

Työkalupakkiin lisättiin oma sivu ns. hiljaisen tiedon keräämistä varten. Hiljainen tieto on ensiarvoisen tärkeää, kokemuksen kautta kertynyttä tietoa, joka usein unohdetaan välittää muille sitä tarvitseville. Hiljainen tieto auttaa erityisesti uuden rahastonhoitajan perehdyttämisvaiheessa.

8 YHTEENVETO

LC Alajärven rahastonhoitajan tehtäväkenttä on laaja ja vastuullinen ja vaatii taloushallinnon osaamista. Maksuliikenteen hoitamisen ja maksuvalmiudesta huolehtimisen lisäksi rahastonhoitajan tulee olla perehtynyt kirjanpitoon ja tilinpäätökseen ainakin siinä laajuudessa, että osaa käydä vuoropuhelua tilitoimiston kanssa ellei itse hoida yhdistyksen kirjanpitoa. Rahastonhoitajan tehtäviin kuuluu myös yhdistyksen varoista huolehtiminen ja jäsenmaksujen periminen. Tositteista on huolehdittava asianmukaisesti ja ne on dokumentoitava ja arkistoitava. Talousarvio on yhdistyksen taloushallinnossa tärkeä työkalu ja rahastonhoitajan olisi kyettävä seuraamaan, että yhdistyksen menot ja tulot pysyvät talousarvion puitteissa, sekä tiedottamaan talousarvion toteutumisesta yhdistyksen hallitukselle ja presidentille.

Teoreettinen viitekehys perustuu kirjanpitolakiin ja -asetukseen sekä yhdistyslakiin. Opinnäytetyössä käytettiin pienen kirjanpitovelvollisen näkökulmaa, koska LC Alajärvi on pieni yleishyödyllinen yhdistys. Opinnäytetyön teoriaosuudessa luotiin pohja kehittämishankkeelle ja siksi tietoperustaan otettiin mukaan melko laajasti yhdistyksen kirjanpitoon ja varainhankinnan muotoihin liittyviä asioita.

Pienikin yhdistys voi harjoittaa elinkeinotoimintaa hankkiessaan varoja varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Tämän vuoksi varainhankinnan luvussa käsiteltiin yhdistykselle tyypillisen verovapaan varainhankinnan lisäksi elinkeinotoimintaa sekä sen arvonnäkökulmaa.

Opinnäytetyön aiheeseen liittyvää materiaalia oli melko hyvin saatavilla kirjastoissa ja internetissä. Kartoitimme uusimmat teokset kirjastojen tietokantojen avulla. Internet-lähteitä olivat mm. lait ja asetukset sekä kirjanpitolautakunnan lausunnot, verohallinnon ohjeet ja ministeriöiden työryhmien mietinnöt. Lions-liitto r.y:n www-sivuilta saimme lionsien erityispiirteisiin liittyvää materiaalia. Lisäksi käytimme tausta- ja testausmateriaalina LC Alajärven aiempien vuosien kirjanpitoaineistoa. Puolistrukturoitujen haastattelujen avulla saimme tietoa toimeksiantajasta ja sen toiminnasta.

Päätimme tehdä opinnäytetyön parityönä, koska kyseessä oli laaja hanke. Opinnäytetyön tekeminen parin kanssa sisältää sekä etuja että haasteita. Parityöskentelyn positiiviset puolet tulivat esille jo kehittämistyön aloitusvaiheessa. Ideointi oli rikasta erilaisten näkökantojen vuoksi. Lähdeaineiston hankkiminen oli helpompaa kahdestaan. Keskustelu toisen kanssa rikastaa ja selkiyttää omia ajatuksia ja yhdessä kirjoittaminen auttoi pysymään sovitussa aikataulussa. Toisen tuki oli tärkeää koko prosessin ajan. Myös kirjoittajien erilaiset vahvuudet ja osaaminen tukevat yhteistyötä. Haasteena oli kompromissien tekeminen ja ajan yhteensovittaminen. Parityöskentelyssä toisen näkemystä on kunnioitettava.

Ilmaishjelmista on mahdollista saada hyviä työkaluja taloushallinnon tarpeisiin. Valmis ohjelma ei kuitenkaan aina sovellu yhdistyksen erityispiirteiden takia suoraan vaan vaatii muokkausta. Ohjelman muokkaaminen vaatii sekä kirjanpidon tuntemista että teknistä osaamista, aikaa, tarkkuutta ja viitseliäisyyttä. Tässä opinnäytetyöprosessissa opimme paljon kirjanpidosta sekä tuloslaskelmien ja taseen esitystavasta sekä erien sisällöstä.

Kokonaisuudessaan kehittämishanke onnistui mielestämme hyvin ja hankkeelle asetetut tavoitteet saavutettiin. LC Alajärven saama hyöty jatkossa riippuu siitä missä laajuudessa yhdistys hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia.

LÄHTEET

A 26.5.1989/506. Yhdistysrekisteriasetus.

A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus.

EU-direktiivi 17.5.1977: Kuudes arvonlisäverodirektiivi: ALV:n yhdenmukainen määräytymisperuste 77/388/ETY. [WWW-dokumentti]. Europa. [Viitattu 13.3.2011]. Saatavissa: http://europa.eu/legislation_summaries/other/l31006_fi.htm

Fredriksson, A., Havukainen, J., Hilmola, J., Ilkka, H., Laitinen, E., Luoma, J., Mikola, J., Mäkinen, T., Nevalainen, R., Ojala, A., Saari, J., Termäs, K., Tikka, M., Virtanen, P. & Vuorio, A. 2008. Kirjanpitolaki tänään. Jyväskylä: Talentum Media Oy ja Ernst & Young Oy.

Halila, H., Tarasti, L. 2006. Yhdistysoikeus. Jyväskylä: Talentum Media Oy.

HE 16.6.2004/126. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamiseksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 17.10.1997/173. Hallituksen esitys Hallituksen esitys Eduskunnalle kirjanpitolain laiksi sekä laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta.

Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset -työryhmä. 2006. Mietintö: Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset: [Verkkojulkaisu]. Helsinki. Oikeusministeriö. [Viitattu 30.3.2011, 28.4.2011, 30.4.2011]. Saatavana: <http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURLapptype=BlobServer&SSURLcontainer=Default&SSURLsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline; filename=jj12n.pdf&SSURLscontext=Satellite Server&blobwhere=1243790087153&blobheadervalue1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>

Kansan Sivistystyön Liitto. Yhdistyksen talous ja kirjanpito. [Verkkosivusto]. [Viitattu 12.1.2011]. Saatavissa: <http://www.ksl.fi/9-yhdistyksen-talous-ja-kirjanpito-yhdistystoiminnan-avaimet-318.html>

Kirjanpitolautakunta 1334/1995: Lausunto ns. omakatteisten rahastojen merkitsemisestä aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmaan ja taseeseen

Kirjanpitolautakunta 1659/2001. Lausunto yleishyödyllisen yhteisön edellytyksestä tehdä vapaaehtoisia varauksia.

Kirjanpitolautakunta 1672/2002. Lausunto KPL 2:2.2 §:ssä tarkoitetusta tililuettelosta

Kirjanpitolautakunta 1750/2005. Lausunto tilinpäätösperiaatteiden muutosten ja aikaisempia tilikausia koskevien virheiden käsittelystä tilinpäätöksessä .

Kirjanpitolautakunta 1788/2006. Lausunto varsinaisen toiminnan tuottojen ja kulu-
jen erittelemisestä aatteellisen yhdistyksen tilinpäätöksessä sekä johdonmukai-
suudesta tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa tilikaudesta toi-
seen.

Kirjanpitolautakunta 21.11.2006. Yleisohje tuloslaskelman ja taseen erittämisestä.

Kirjanpitolautakunta 666/1983. Lausunto aatteellisten yhteisöjen ja säätiöiden
saamien avustusten kirjaamisesta

Kirjanpitolautakunta 836/1986: Lausunto aatteellisten yhteisöjen ja säätiöiden
avustusten kirjaamisesta, varausten ja rahastosiirtojen tekemisestä

Kuusiola, Arto. 2002. Yhdistyksen kirjanpito, tilintarkastus ja taloudenhoito. 3. tar-
kistettu painos. Jyväskylä: LK-kirjat.

L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki.

L 13.4.2007/459. Tilintarkastuslaki.

L 13.8.1976/680. Laki eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista.

L 23.11.2001/1047. Arpajaislaki.

L 24.6.1968/360. Laki elinkeinotulon verottamisesta.

L 26.5.1989/503. Yhdistyslaki.

L 30.12.1992/1535. Tuloverolaki.

L 30.12.1993/1501. Arvonlisäverolaki.

L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.

L 31.3.2006/255. Rahankeräyslaki.

Leppiniemi, J & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen - kirjanpito ja tilin-
päätös. Helsinki: WSOYpro Oy.

- Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 6. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lionnet. Avustusohjelmia. [Verkkosivusto]. [Viitattu 15.11.2010]. Saatavana: http://europe.lionnet.com/program_sites-fi.html
- Lions-liitto r.y. 2011. Lions-klubin kirjanpito- ja tilinpäätösohje. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 20.11.2010 ja 24.11.2010]. Saatavana: <http://www.lions.fi/district107-f/district/2010-2011/Aineistopankki/index.htm>
- Loimu, K. 2005. Johda yhdistyksesi menestykseen - Puheenjohtajan käsikirja. Helsinki: WSOY.
- Loimu, K. 2010. Yhdistystoiminnan käsikirja. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lydman, K., Alakare, M., Björklund, A., Kemppinen, S., Laaksonen, L. & Leppä, M. 2005. Yhdistys ja säätiö - oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Jyväskylä: Tietosanoma.
- Myrsky, M., 2004. Yleishyödyllisen yhteisön verotus. Helsinki: WSOY.
- Nurminen, H., 1994. Järjestöjen tiliopas. Jyväskylä: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Oikeusministeriö. 15.9.2010. Yhdistyslakiopas. [WWW-dokumentti] [Viitattu 30.12.2010, 5.1.2011, 15.2.2011 ja 1.4.2011]. Saatavana: <http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURLapptype=BlobServer&SSURLcontainer=Default&SSURLsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline; filename=Yhdistyslakiopas10092010m.pdf&SSURLsscontext=SatelliteServer&blobwhere=1277813539953&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät - Uudella osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Paasolainen, S., 2007. Osaava yhdistys. Jyväskylä: Akava ry.
- Patentti- ja rekisterihallitus. 2.6.2010. Päivitetty 28.4.2011. Rekisteröinnillä yhdistys saa oikeuskelpoisuuden. [Verkkosivu]. Helsinki. Patentti- ja rekisterihallitus. [Viitattu 28.4.2011]. Saatavana: http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ ja_rekisteroimaton_yhdistys/rekisteroity_ ja_rekisteroimaton_yhdistys.html

- Perälä, J., Juutinen, S., Lilja, M., Lindgren, G., Reinikainen, M. & Steiner, M-L. 2008. Yhdistyksen hyvä hallinto. Juva: WSOYpro.
- Perälä, J., Lilja, M., Hynninen, K., Leskinen, T., Vierros, H. & Kuusiola, A. 2005. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Perälä, S. & Perälä, J. 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3., uudistettu painos. Juva: WSOYpro.
- Perälä, S., Lilja, M., Salmi, J., Hynninen, K., Pahta, A., Laitinen, J. & Tuominen, K. 2010. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 9 painos. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Pylkkänen, P. 2009. Yhtälö - Yhdistyksen talous ja verotus. [Verkkojulkaisu]. Maa-seutupolitiikan yhteistyöryhmä. [Viitattu 20.1.2011]. Saatavana: http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/844/YHTALO_netiversio_paivitetty_2010.pdf
- Suomen Lions -liitto r.y. [Verkkosivusto]. [Viitattu 15.11.2010]. Saatavana: <http://www.lions.fi/index.php/fi/yleista-lioneista>
- Talari, P. 2010. Yhdistykset, säätiöt ja verotus - Käsikirja yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksesta. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Tilintarkastajan valinta. [Verkkosivu]. Helsinki: HTM-tilintarkastajat. [Viitattu 13.2.2011]. Saatavana: http://www.htm.fi/tilintarkastajan_valinta/uusi_tilintarkastuslaki
- Tomperi, S., 2007. Kehittyvä kirjanpitolaitos. 10.-11. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Verohallinto. Verohallinnon ohje 508/32/2005. Talkootyön verotus [Viitattu 7.3.2011]
- Verohallitus. 30.4.2007. Verotusohje yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille. Dnro 384/349/2007. [WWW-dokumentti]. Helsinki. [Viitattu 3.2.2011, 7.3.2011]. Saatavana: <http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=5478;298999>
- Vierros, H., Pöyhönen, K. & Kallio, M. 2010. Yhdistykset ja säätiöt - Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. Keuruu: KHT-Media Oy.
- Yleishyödyllisen yhteisöjen verotus -työryhmä. 2009. Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus -työryhmän muistio. Toimenpide-ehdotuksia yleishyödyllisten yhteisöjen verotukseen liittyvien ongelmakohtien korjaamiseksi. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Valtiovarainministeriö. [Viitattu 12.3.2011]. Saatavissa:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/075_verotus/2009_0831Yleish/Yleishyoedyllisten_yhteisoejen_tyoeryhmae_NETTI_%2b_KANNET.pdf

LIITTEET

Liite 1. Lionsklubien kehystililuettelo

Liite 2. Lionsklubien tuloslaskelmamalli

Liite 3. Lionsklubien tasemalli

Liite 4. LC Alajärvi/Järviseutu ry:n tililuettelo

Liite 5. Tuloslaskelma (Tilitin)

Liite 6. Tase (Tilitin)

Liite 7. Tuloslaskelma erittelyin (Tilitin)

Liite 8. Tase erittelyin (Tilitin)

Liite 9. Talousarviomalli

Liite 10. LC Alajärvi/Järviseutu ry:n toimintokaavio

Liite 11. Työkalupakki (excel-tiedosto)

LIITE 1: LIONSKLUBIEN KEHYSTILILUETTELO

Sivu 1 (1)

TILILUOKAT:	1 = KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET
	2 = OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN VARAT
	3 = VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS
	4 = OMA PÄÄOMA
	5 = KERTYNEET POISTOT JA PAKOLLISET VARAUKSET
	6 = VIERAS PÄÄOMA
	7 = TULOT
	8-9 = MENOT

1 KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAIS SET SIOITUKSET	7 TULOT
100 Aineettomat hyödykkeet	70 Varsinaisen toiminnan tulot
1000 Aineettomat oikeudet	7000 Aktiviteettitulot
101 Aineelliset hyödykkeet	(näitä ei juurikaan ole, koska varsinaiseen toimintaan merkitään avustukset yms.
1010 Kalusto	menot, aktiviteettitulot varainhankintaan)
102 Sijoitukset	7100 Klubitoiminnan tulot (tilit tulolähteit- tään)
1020 Osakkeet ja osuudet	75 Varainhankinnan tulot
109 Muu käyttöomaisuus ja pitkäaikaiset sijoit- ukset	7500 Aktiviteetti I:n tulot
	7510 Aktiviteetti II:n tulot
	jne. (puolisotoiminnan tuloille oma tili)
2 OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN (AKTIVITEETTIEN) VARAT (jos vain yksi rahasto:)	76 Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulot (tarvittaessa edellä olevan mallin mukaan avataan riittävä määrä tilejä)
20 Aktiviteettivarat	78 Yleisavustukset
2000 Pankkisaamiset	7800 Saadut avustukset
2001 Muut saamiset	79 Satunnaiset tulot
2009 Muut varat	7900 Satunnaiset tulot
3 VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS	8-9 MENOT
30 Vaihto-omaisuus	80-81 Varsinaisen toiminnan menot
3000 Tarvikevarasto	80 Aktiviteettimenot
31 Rahoitusomaisuus	8010 Aktiviteetti I:n menot
3100 Jäsenmaksusaamiset	8020 Aktiviteetti II:n menot jne.
3101 Siirtosaamiset	(puolisotoiminnan menoille oma tili)
3109 Muut saamiset	81 Klubitoiminnan menot
3110-3119 Pankkisaamiset (tileittäin)	8100 Klubikokousmenot
3190 Kassa	8110 Hallituksen kokousmenot
4 OMA PÄÄOMA	8120 Kokousedustukset
40 Aktiviteettien pääoma	8130 Kv. jäsenmaksut
400 Omakatteiset rahastot	8140 Kansalliset jäsenmaksut
4000 Rahasto I jne.	8190 Muut klubitoiminnan menot
41 Klubitoiminnan pääoma	82-83 Varainhankinnan menot
4100 Toimintapääoma	82 Aktiviteettimenot
4110-4117 Muu pääoma	8200 Aktiviteetti I:n menot
4180 Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	8210 Aktiviteetti II:n menot
4190 Tilikauden yli-/alijäämä	jne. (puolisotoiminnan menoille oma tili)
5 KERTYNEET POISTOT JA PAKOLLISET VARAUKSET	84 Satunnaiset menot
Tarvittaessa avataan tilit niitä varten	8400 Satunnaiset menot
6 VIERAS PÄÄOMA	85-86 Sijoitus- ja rahoitustoiminnan menot (tarvittaessa edellä olevan mallin mukaan avataan riittävä määrä tilejä)
60 Lyhytaikainen vieras pääoma	
6000 Ostovelat	
6010 Siirtovelat	
6090 Muut lyhytaikaiset velat	
62 Pitkäaikainen vieras pääoma	
6200 Lainat rahoituslaitoksilta	
6290 Muut pitkäaikaiset velat	

LIITE 2: LIONSKLUBIEN TULOSLASKELMAKAAVA

Sivu 1 (1)

Varsinainen toiminta*Aktiviteetit*

Aktiviteettikulut

- henkilöstökulut		
- poistot		
- muut kulut	-xxx	
siirto aktiviteettirahastosta	<u>+xxx</u>	0

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot	xxx	
Klubitoiminnan kulut*		
- henkilöstökulut		
- poistot		
- muut kulut	<u>xxx</u>	<u>+xxx</u>

Varainhankinta*Aktiviteetit*

Aktiviteettituotot	xxx	
Aktiviteettikulut*		
- henkilöstökulut		
- poistot		
- muut kulut	<u>-xxx</u>	
erotus	xxx	
siirto aktiviteettirahastoon	<u>-xxx</u>	0

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot	xxx	
Klubitoiminnan kulut*		
- henkilöstökulut		
- poistot		
- muut kulut	<u>xxx</u>	<u>+xxx</u>

Sijoitus- ja rahoitustoiminta*Aktiviteetit*

Aktiviteettituotot	xxx	
Aktiviteettikulut	<u>-xxx</u>	
erotus	xxx	
siirto aktiviteettirahastoon	<u>-xxx</u>	0

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot	xxx	
Klubitoiminnan kulut	<u>xxx</u>	<u>+xxx</u>

Satunnaiset erät*Aktiviteetit*

Satunnaiset tuotot	xxx	
Satunnaiset kulut	<u>xxx</u>	
erotus	<u>+xxx</u>	
siirto aktiviteettirahastoon/ -rahastosta	<u>-/+xxx</u>	0

Klubitoiminta

Satunnaiset tuotot	xxx	
Satunnaiset kulut	<u>xxx</u>	<u>+xxx</u>

Yleisavustukset+xxx**Tilikauden tulos**±xxx**Tilinpäätössiirrot**

Poistoeron muutos	<u>+xxx</u>	
Vapaaehtoisten varausten muutos	<u>+/-xxx</u>	

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)+/-xxx

LIITE 3: LIONSKLUBIEN TASEKAAVA

Sivu 1 (1)

Vastaavaa

- A Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset
  - 1. Aineettomat hyödykkeet
  - 2. Aineelliset hyödykkeet
  - 3. Sijoitukset

- C Omakatteisten rahastojen varat
  - 1. Aktiviteettirahaston varat
  - 2. Muiden omakatteisten rahastojen varat

- B Vaihto- ja rahoitusomaisuus
  - 1. Vaihto-omaisuus
  - 2. Saamiset
    - lyhytaikaiset
    - pitkäaikaiset
  - 3. Rahoitusarvopaperit
  - 4. Rahat ja pankkisaamiset

Vastattavaa

- A Oma pääoma
  - I Aktiviteettien pääoma
    - 1.Omakatteiset rahastot
      - Aktiviteettirahasto
      - Muut omakatteiset rahastot
    - 2.Muut sidotut rahastot
  - II Klubitoiminnan pääoma
    - 1.Toimintapääoma
    - 2.Muu oma pääoma
  - III Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä
  - IV Tilikauden ylijäämä/alijäämä

- B Tilinpäätössiirtojen kertymä

- C Pakolliset varaukset

- D Vieras pääoma
  - Lyhytaikainen
  - Pitkäaikainen

LIITE 4: LC Alajärvi/Järviseu tu ry:n tililuettelo

Sivu 1 (5)

Vastaavaa**KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET**

- Aineettomat hyödykkeet
  - 1000 Aineettomat oikeudet
  - 1008 Muut aineettomat oikeudet
- Aineelliset hyödykkeet
  - 1010 Koneet ja kalusto
  - 1015 Rakennukset ja rakennelmat
  - 1017 Maa- ja vesialueet
  - 1018 Muut aineelliset hyödykkeet
- Sijoitukset
  - 1020 Osakkeet ja osuudet
  - 1030 Muut sijoitukset
- Muu käyttöomaisuus
  - 1090 Muu käyttöomaisuus

OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN VARAT

- Aktiviteettivarat
- Rahasto I
  - 2000 Pankkisaamiset
  - 2001 Muut saamiset
  - 2009 Muut varat
- Muut omakatteiset rahastot
  - 2100 Muiden omakatteisten rahastojen varat

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS

- Vaihto-omaisuus
  - 3000 Tarvikevarasto
  - 3010 Muu vaihto-omaisuus
  - 3020 Ennakkomaksut
- Rahoitusomaisuus
  - 3100 Jäsenmaksusaamiset
  - 3101 Siirtosaamiset
  - 3104 Myyntisaamiset
  - 3106 Muut saamiset
  - 3109 Pitkäaikaiset saamiset
  - 3150 Rahoitusarvopaperit
  - 3190 Kassavarat
  - 3300 Hallintotili 129750-19165
  - 3310 Aktiviteettitili 129750-59658
  - 3380 Ladyt hallintotili 129750-60219
  - 3390 Ladyt aktiviteettitili 129750-19603

Vastattavaa**OMA PÄÄOMA**

- Aktiviteettien pääoma
- Omakatteiset rahastot
  - 4000 Aktiviteettirahasto
  - 4020 Muu omakatteinen rahasto
- Muu sidottu rahasto
  - 4030 Muu sidottu rahasto
- Klubitoiminnan pääoma
  - 4100 Toimintapääoma
  - 4110 Muu oma pääoma
  - 4120 Muu pääoma
- Edellisten tilikaudien yli-/alijäämä
  - 4180 Edellisten tilikausien yli-/alijäämä
- Tilikauden yli-/alijäämä
  - 4190 Tilikauden yli-/alijäämä

KERTYNEET POISTOT JA VARAUKSET

- 5000 Vapaaehtoiset varaukset
- 5010 Kertyneet poistot
- 5020 Pakolliset varaukset
- 5030 Muut pakolliset varaukset

VIERAS PÄÄOMA

- Lyhytaikainen vieras pääoma
  - 6000 Ostovelat
  - 6010 Lyhytaikaiset siirtovelat
  - 6050 Lyhytaikaiset lainat rahoituslaitoksilta
  - 6060 Saadut ennakot
  - 6090 Muut lyhytaikaiset velat
- Pitkäaikainen vieras pääoma
  - 6200 Pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta
  - 6250 Pitkäaikaiset siirtovelat
  - 6290 Muut pitkäaikaiset velat

Tuloslaskelma

Sivu 3 (5)

TULOT

Varsinaisen toiminnan tuotot

Aktiviteetit

- 7000 Aktiviteettitulot
- 7050 Siirto aktiviteettirahastosta

Klubitoiminta

- 7100 Klubitoiminnan tulot/varatili
- 7110 Klubitoiminnan tulot/omat tilaisuudet
- 7120 Klubitoiminnan muut tulot

Varainhankinnan tuotot

Aktiviteettien varainhankinta

- 7500 Kauppakassien myyntitulot
- 7505 Kauppakassien mainostulot
- 7510 Kalenterien myyntitulot
- 7515 Kalenterien mainostulot
- 7520 Vappumarkkinoiden tulot
- 7525 Konserttien tulot
- 7530 Hyväntekeväisyystanssiaisten tulot
- 7535 Varatili aktiviteetille
- 7540 Varatili aktiviteetille
- 7545 Muut aktiviteettien varainhankinnan tulot
- Ladytoiminnan varainhankinta
- 7550 Ladytoiminnan varainhankinnan tulot

Klubitoiminnan varainhankinta

- 7560 Jäsenmaksutulot
- 7585 Muut klubitoiminnan varainhankinnan tuotot

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot

Aktiviteetit

- 7610 Osinkotuotot
- 7620 Korkotuotot
- 7630 Muut sijoitustoiminnan tuotot

Klubitoiminta

- 7640 Osinkotuotot
- 7650 Korkotuotot
- 7660 Muut sijoitustoiminnan tuotot

Yleisavustukset

- 7800 Yleisavustukset

Satunnaiset tuotot

Aktiviteetit

- 7900 Satunnaiset tuotot
- 7908 Siirto aktiviteettirahastosta

Klubitoiminta

- 7910 Satunnaiset tuotot

MENOT

Varsinaisen toiminnan menot

Aktiviteettimenot

- 8010 Stipendit
- 8020 Avustukset ja lahjoitukset
- 8030 Huumevalistus Lions Quest
- 8040 Nuorisovaihto
- 8050 Kummilapsitoiminta
- 8060 Aktiviteettimenotili (varatili)
- 8070 Aktiviteettimenotili (varatili)
- 8075 Muut aktiviteettimenot
- 8077 Varatili henkilöstömenoille (8077-8079)
- 8080 Siirto aktiviteettirahastoon

Ladytoiminnan aktiviteettimenot

- 8090 Lady-toiminnan aktiviteettimenot

Klubitoiminnan menot

- 8100 Klubikokousmenot
- 8110 Hallituksen kokousmenot
- 8120 Kokousedustukset
- 8130 Kansainväliset jäsenmaksut
- 8140 Kansalliset jäsenmaksut
- 8150 Puhelinmaksut
- 8155 Toimistotarvikkeet
- 8160 Klubitoiminnan pankin palvelumaksut
- 8170 Pienkalusto
- 8175 Muistamiset
- 8180 Omat tilaisuudet
- 8185 Muut klubitoiminnan menot
- 8190 Matkakorvaukset ja päivärahat
- 8195 Varatili henkilöstömenoille (8195-8199)

Varainhankinnan menot

Aktiviteettimenot

- 8200 Kauppakassien menot
- 8210 Kalentereiden menot
- 8220 Vappumarkkinoiden menot
- 8230 Konserttien menot
- 8240 Hyväntekeväisyystanssiaisten menot
- 8250 varatili
- 8260 Muut varainhankinnan menot
- 8270 Varainhankinnan pankin palvelumaksut
- 8280 Siirto aktiviteettirahastoon
- 8285 Varatili henkilöstömenoille (8285-8289)

Ladyjen varainhankinnan menot

- 8290 Ladyjen varainhankinnan menot

Klubitoiminnan varainhankinnan menot
8300 Klubitoiminnan varainhankinnan menot
8385 Varatili henkilöstömenoille (8385-8389)

Satunnaiset menot
Aktiviteetit
8400 Satunnaiset kulut
8408 Siirto aktiviteettirahastoon
Klubitoiminta
8410 Satunnaiset kulut

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan menot
Aktiviteetit
8510 Korkokulut
8520 Muut sijoitustoiminnan kulut
8550 Siirto aktiviteettirahastoon
Klubitoiminta
8560 Korkokulut
8570 Muut sijoitustoiminnan kulut

Poistot
Varsinaisen toiminnan poistot
Aktiviteetit
8710 Poistot koneista ja kalustosta
8720 Poistot rakennuksista
Klubitoiminta
8730 Poistot koneista ja kalustosta
8740 Poistot rakennuksista
Varainhankinnan poistot
Aktiviteetit
8750 Poistot koneista ja kalustosta
Klubitoiminta
8760 Poistot koneista ja kalustosta

Tilinpäätössiirrot
9000 Poistoeron muutos
9100 Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot ja muut välittömät verot
9501 Tuloverot
9511 Muut välittömät verot

LIITE 5: TULOSLASKELMA (Tilitin)

LC Alajärvi/Järvisseutu
1093747-0

Tuloslaskelma
1.7.2009 – 30.6.2010

Sivu 1 (2)
23.5.2011

VARAINHANKINTA**Aktiviteetit**

Aktiviteettikulut

c) Muut kulut

-X XXX,XX

Aktiviteetit yhteensä

-X XXX,XX

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot

X XXX,XX

Klubitoiminnan kulut

b) Poistot

-XXX,XX

c) Muut kulut

-XX XXX,XX

Klubitoiminta yhteensä

-X XXX,XX

Tuotto-/kulujäämä

-XX XXX,XX

VARAINHANKINTA**Aktiviteetit**

Aktiviteettituotot

XX XXX,XX

Aktiviteettikulut

c) Muut kulut

-X XXX,XX

Aktiviteetit yhteensä

X XXX,XX

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot

X XXX,XX

Klubitoiminnan kulut

c) Muut kulut

-XXX,XX

Klubitoiminta yhteensä

X XXX,XX

Tuotto-/kulujäämä

-X XXX,XX

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA**Aktiviteetit**

Aktiviteettituotot

X,XX

Aktiviteetit yhteensä

X,XX

Klubitoiminta

Klubitoiminnan tuotot

X,XX

Klubitoiminta yhteensä

X,XX

Tuotto-/kulujäämä

-X XXX,XX

LC Alajärvi/Järvisoutu
1093747-0

Tuloslaskelma
1.7.2009 – 30.6.2010

Sivu 2 (2)
23.5.2011

SATUNNAISET ERÄT

Aktiviteetit yhteensä 0,00

Klubitoiminta yhteensä 0,00

Tuotto-/kulujäämä -x xxx,xx

YLEISAVUSTUKSET 0,00

Tilikauden tulos -x xxx,xx

Tilinpäätössiirrot

Poistoeron muutos 0,00

Vapaaehtoisten varausten muutos 0,00

Tilikauden ylijäämä (alijäämä) -x xxx,xx

LIITE 6: TASE (Tilitin)

LC Alajärvi/Järviseutu

Tase

Sivu 1 (2)

1093747-0

30.6.2010

23.5.2011

VASTAAVAA**KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET**

Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto

xxx,xx

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

xxx,xx

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

xxx,xx

Sijoitukset yhteensä

xxx,xx

Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä

xxx,xx

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS

Saamiset

Lyhytaikaiset saamiset

Siirtosaamiset

xxx,xx

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

xxx,xx

Saamiset yhteensä

xxx,xx

Rahat ja pankkisaamiset

Hallintotili Nordea 129750-xxxxx

xxx,xx

Aktiviteettitili Nordea 129750-xxxxx

x xxx,xx

Ladyt hallintotili Nordea 129750-xxxxx

xxx,xx

Ladyt aktiviteettitili Nordea 129750-xxxxx

x xxx,xx

Rahat ja pankkisaamiset yhteensä

x xxx,xx

Vaihto- ja rahoitusomaisuus yhteensä

x xxx,xx

Vastaavaa yhteensä**x xxx,xx**

LC Alajärvi/Järvisoutu
1093747-0

Tase
30.6.2010

Sivu 2 (2)
23.5.2011

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

III Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) xx xxx,xx

IV Tilikauden ylijäämä (alijäämä) -x xxx,xx

Oma pääoma yhteensä x xxx,xx

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä 0,00

PAKOLLISET VARAUKSET

Pakolliset varaukset yhteensä 0,00

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen vieras pääomaa

Siirtovelat xxx,xx

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä xxx,xx

Vieras pääoma yhteensä xxx,xx

Vastattavaa yhteensä x xxx,xx

LIITE 7: TULOSLASKELMA ERITTELYIN (Tilitin)

LC Alajärvi/Järvisseutu

Tuloslaskelma

Sivu 1 (4)

1093747-0

1.7.2009 – 30.6.2010

23.5.2011

VARSINAINEN TOIMINTA**AKTIVITEETIT**

Aktiviteettikulut

	c) Muut kulut	-X XXX,XX
8010	Stipendit	-X XXX,XX
8020	Avustukset ja lahjoitukset	- XXX,XX
8030	Huumevalistus Lions Quest	-XXX,XX
8040	Nuorisovaihto	-XXX,XX
8075	Muut aktiviteettimenot	-XXX,XX
	Aktiviteettikulut yhteensä	-X XXX,XX

KLUBITOIMINTA

Klubitoiminnan tuotot

7110	Klubitoiminnan tulot/omat tilaisuudet	X XXX,XX
7120	Klubitoiminnan muut tulot	X XXX,XX
	Klubitoiminnan tuotot yhteensä	X XXX,XX

Klubitoiminnan kulut

	b) Poistot	-XXX,XX
8730	Poistot koneista ja kalustosta	-XXX,XX
	c) Muut kulut	-XX XXX,XX
8110	Hallituksen kokousmenot	-XX,XX
8120	Kokousedustukset	-XX,XX
8130	Kansainväliset jäsenmaksut	- X XXX,XX
8140	Kansalliset jäsenmaksut	-X XXX,XX
8150	Puhelinmaksut	- XXX,XX
8155	Toimistotarvikkeet	-XX,XX
8160	Klubitoiminnan pankin palvelumaksut	- XXX,XX
8170	Pienkalusto	- XXX,XX
8175	Muistamiset	- XXX,XX
8180	Omat tilaisuudet	-X XXX,XX
8185	Muut klubitoiminnan menot	-X XXX,XX
	Klubitoiminnan kulut yhteensä	-XX XXX,XX

Varsinaisen toiminnan tuotot yhteensä

X XXX,XX

Varsinaisen toiminnan kulut yhteensä

-XX XXX,XX

Varsinainen toiminta yhteensä

-XX XXX,XX

Tuotto-/kulu jäämä

-XX XXX,XX

LC Alajärvi/Järvisoutu
1093747-0

Tuloslaskelma
1.7.2009 – 30.6.2010

Sivu 2 (4)
23.5.2011

VARAINHANKINTA

AKTIVITEETTIEN VARAINHANKINTA

Aktiviteettituotot

7510	Kalenterien myyntitulot	x xxx,xx
7515	Kalenterien mainostulot	x xxx,xx
7520	Vappumarkkinoiden tulot	x xxx,xx
7550	Ladytoiminnan varainhankinnan tulot	x xxx,xx

Aktiviteettituotot yhteensä xx xxx,xx

Aktiviteettikulut

c) Muut kulut

8210	Kalentereiden menot	- x xxx,xx
8220	Vappumarkkinoiden menot	- x xxx,xx
8260	Muut varainhankinnan menot	-xx,xx
8270	Varainhankinnan pankin palvelumaksut	-xx,xx
8290	Ladyjen varainhankinnan menot	- x xxx,xx

Aktiviteettikulut yhteensä - x xxx,xx

KLUBITOIMINNAN VARAINHANKINTA

Klubitoiminnan tuotot

7560	Jäsenmaksutulot	x xxx,xx
7585	Muut klubitoiminnan varainhankinnan tuotot	xxx,xx

Klubitoiminnan tuotot yhteensä x xxx,xx

Klubitoiminnan kulut

c) Muut kulut

8300	Klubitoiminnan varainhankinnan menot	- xxx,xx
------	--------------------------------------	----------

Klubitoiminnan kulut yhteensä - xxx,xx

Varainhankinnan tuotot yhteensä xx xxx,xx

Varainhankinnan kulut yhteensä - x xxx,xx

Varainhankinta yhteensä xx xxx,xx

Tuotto-/kulujäämä - x xxx,xx

LC Alajärvi/Järvisoutu
1093747-0

Tuloslaskelma
1.7.2009 – 30.6.2010

Sivu 3 (4)
23.5.2011

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA

AKTIVITEETIT

	Aktiviteettituotot	
7620	Korkotuotot	x,xx
	Aktiviteettituotot yhteensä	x,xx
	Aktiviteettikulut	
	Aktiviteettikulut yhteensä	0,00

KLUBITOIMINTA

	Klubitoiminnan tuotot	
7650	Korkotuotot	x,xx
	Klubitoiminnan tuotot yhteensä	x,xx
	Klubitoiminnan kulut	
	Klubitoiminnan kulut yhteensä	0,00

	Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot yhteensä	xx,xx
	Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut yhteensä	0,00
	Sijoitus- ja rahoitustoiminta yhteensä	xx,xx

Tuotto-/kulu jäämä -x xxx,xx

SATUNNAISET ERÄT

AKTIVITEETIT

	Aktiviteettien satunnaiset tuotot	
	Aktiviteettien satunnaiset tuotot yhteensä	0,00
	Aktiviteettien satunnaiset kulut	
	Aktiviteettien satunnaiset kulut yhteensä	0,00

KLUBITOIMINTA

	Klubitoiminnan satunnaiset tuotot	
	Klubitoiminnan satunnaiset tuotot yhteensä	0,00
	Klubitoiminnan satunnaiset kulut	
	Klubitoiminnan satunnaiset kulut yhteensä	0,00

	Satunnaiset kulut yhteensä	0,00
	Satunnaiset tuotot yhteensä	0,00
	Satunnaiset erät yhteensä	0,00

Tuotto-/kulu jäämä -x xxx,xx

LC Alajärvi/Järviseu
1093747-0

Tuloslaskelma
1.7.2009 – 30.6.2010

Sivu 4 (4)
23.5.2011

YLEISAVUSTUKSET

Yleisavustukset yhteensä 0,00

TILIKAUDEN TULOS

-x xxx,xx

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Poistoeron muutos yhteensä 0,00

Vapaaehtoisten varausten muutos yhteensä 0,00

Tilinpäätössiirrot yhteensä 0,00

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

-x xxx,xx

LIITE 8: TASE ERITTELYIN (Tilitin)

LC Alajärvi/Järvisseutu
1093747-0

Tase
30.6.2010

Sivu 1 (2)
23.5.2011

VASTAAVAA**KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET**

	Aineelliset hyödykkeet	
1010	Koneet ja kalusto	xxx,xx
	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	xxx,xx
	Sijoitukset	
1020	Osakkeet ja osuudet	xxx,xx
	Sijoitukset yhteensä	xxx,xx
	Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset yhteensä	xxx,xx

VAIHTO-JA RAHOITUSOMAISSUUS

	Saamiset	
	Lyhytaikaiset saamiset	
3101	Siirtosaamiset	xxx,xx
	Saamiset yhteensä	xxx,xx
	Rahat ja pankkisaamiset	
3300	Hallintotili 129750-xxxxx	xxx,xx
3310	Aktiviteettitili 129750-xxxxx	x xxx,xx
3380	Ladyt hallintotili 129750-xxxxx	xxx,xx
3390	Ladyt aktiviteettitili 129750-xxxxx	x xxx,xx
	Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	x xxx,xx
	Vaihto- ja rahoitusomaisuus yhteensä	x xxx,xx
	Vastaavaa yhteensä	x xxx,xx

LC Alajärvi/Järvisoutu
1093747-0

Tase
30.6.2010

Sivu 2 (2)
23.5.2011

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

III Edellisten tilikausien yli-/alijäämä xx xxx,xx

IV Tilikauden yli-/alijäämä - x xxx,xx

Oma pääoma yhteensä x xxx,xx

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä 0,00

PAKOLLISET VARAUKSET

Pakolliset varaukset yhteensä 0,00

VIERAS PÄÄOMA

Siirtovelat

6010 Lyhytaikaiset siirtovelat xxx,xx

Siirtovelat yhteensä xxx,xx

Vieras pääoma yhteensä xxx,xx

Vastattavaa yhteensä x xxx,xx

LIITE 9

TALOUSARVIOMALLI

Sivu 1 (2)

LIONS CLUB ALAJÄRVI / JÄRVISEUTU RY

1.7.2011— 30.6.2012

AKTIVITEETIT

Aktiviteettitulot

Aktiviteettitulot	0,00	0,00
-------------------	------	------

Aktiviteettimenot

Stipendit	1500,00	
Avustukset ja lahjoitukset	2500,00	
Lions Quest	500,00	
Nuorisovaihto	1000,00	
Muut aktiviteettimenot	0,00	-5500,00

Aktiviteettien varsinainen toiminta yhteensä

-5500,00

Aktiviteettien varainhankinnan tulot

Kalenterien myyntitulot	4000,00	
Kalenterien mainostulot	2000,00	
Vappumarkkinoiden tulot	5000,00	
Konserttien tulot	2000,00	
Hyväntekeväisyystanssiaisten tulot	1000,00	
Muut varainhankinnan tulot	650,00	14650,00

Aktiviteettien varainhankinnan menot

Kalenterien menot	2100,00	
Vappumarkkinoiden menot	2000,00	
Konserttien menot	750,00	
Hyväntekeväisyystanssiaisten menot	200,00	
Pankin palvelumaksut	30,00	
Siirto Ladytoimintaan	1200,00	
Muut varainhankinnan menot	500,00	-6780,00

Aktiviteettien varainhankinta yhteensä

7870,00

Aktiviteettien sijoitus- ja rahoitustoiminta

Korkotulot	12,00	
Korkomenot	0,00	12,00

AKTIVITEETIT YHTEENSÄ

2382,00

KLUBITOIMINTA**Klubitoiminnan tulot**

Omat tilaisuudet	0,00	
Muut menot	0,00	0,00

Klubitoiminnan menot

Klubikokousmenot	500,00	
Hallituksen kokousmenot	300,00	
Kokousedustukset	200,00	
Kansainväliset jäsenmaksut	1000,00	
Kansalliset jäsenmaksut	1300,00	
Puhelinmaksut	150,00	
Toimistokulut	400,00	
Vakuutukset	170,00	
Pankin palvelumaksut	30,00	
Pienkalusto	0,00	
Muistamiset ja huomionosoitukset	300,00	
Omat tilaisuudet	1000,00	
Klubitoiminnan muut menot	350,00	
Matkakorvaukset ja päivärahat	0,00	-5700,00

Klubitoiminnan varsinainen toiminta yhteensä -5700,00

Klubitoiminnan varainhankinnan tulot

Jäsenmaksutulot	3510,00	
Omat tilaisuudet	1000,00	
Muut varainhankinnan tulot	0,00	4510,00

Klubitoiminnan varainhankinnan menot

Klubitoiminnan varainhankinnan menot	0,00	0,00
--------------------------------------	------	------

Klubitoiminnan varainhankinta yhteensä 4510,00

Klubitoiminnan sijoitus- ja rahoitustoiminta

Korkotulot	20,00	
Korkomenot	0,00	20,00

KLUBITOIMINTA YHTEENSÄ -1170,00

YLEISAVUSTUKSET 0,00 0,00

TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ 1212,00

Lions Club Alajärvi/Järviseutu ry	
<p>Aktiviteetit Aktiviteetit, annetut avustukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avustukset ja lahjoitukset • Lions Quest • Nuorisovaihto • Kummilapsitoiminta • Leotoiminta • Stipendit • seuraavalla tilikaudella annettavat, päätetyt avustukset <p>Puolisotoiminta (vuosikohtainen tilitys)</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetut avustukset 	<p>Klubitoiminta eli hallinto Klubitoiminnan tuotot ja kulut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokouskulut (netotus) • organisaation toiminnan aiheuttamat kulut (vuosikokous. yms. kulut) • hallinnolliset aktiviteetit • Kansalliset ja kansainväliset jäsenmaksut • Muistamiset (adressit, onnittelut yms.) • Toimistotarvikkeet, puhelinmaksut, matkakorvaukset yms. sekalaiset klubi-toiminnan kulut
Varainhankinta	
<p>Aktiviteettien varainhankinta (yleisöltä kerättävät rahat)</p> <p>Tulot ja menot aktiviteettikohtaisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisten varainkeräystapahtumien tuotot ja kulut • Liiketoiminnan varainhankinnan tuottojen ja kulujen yhteissummat (liitteenä erillinen liiketoiminnan tuloslaskelma) <p>Puolisotoiminta (vuosikohtainen tilitys)</p> <ul style="list-style-type: none"> • varainhankinnan tulot ja menot 	<p>Klubitoiminnan varainhankinta (jäseniltä saadut tuotot)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jäsenmaksutuotot • klubin sisäisten arpajaisten (netto)tuotot